

T.C.

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel M¼d¼rl¼đ¼

**G20 DÖNEM BAŞKANLIğIMIZDA
ULUSLARARASI KURULUŞLARIN GIDA
G¼VENLİđİNE İLİŞKİN ROL¼ VE ETKİNLİğİ**

AB UZMANLIK TEZİ

MEHMET ALİ ÖZDEM

**DANIŞMAN
ULVİYE BURCU SERİN
AB UZMANI**

Ankara – 2015

ÖZET

AB UZMANLIK TEZİ

G20 Dönem Başkanlığımızda Uluslararası Kuruluşların

Gıda Güvenliğine İlişkin Rolü ve Etkinliği

Mehmet Ali ÖZDEM

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Dünya nüfusunun her yıl 70 milyon artarak, 2050 yılında 9,3 milyara çıkması beklenmektedir. Bu nüfusu besleyebilmek için tarımsal üretimin % 60 oranında artırılması gerektiği hesaplanmaktadır. Yüzyıllardır tüm dünya için ciddi bir tehdit teşkil eden küresel gıda güvenliği sorununun ele alınması amacıyla, gıda güvenliği 2015 yılında Türkiye'nin dönem başkanlığını yaptığı G20 Toplantısı'nın ana gündem maddelerinden birini oluşturmuştur.

FAO, CIHAEM, IFAD, IFPRI, OECD, WFP, WTO ve World Bank gibi çeşitli uluslararası kuruluşlar gıda güvenliği konusunda çalışmalarda bulunmakta olup, gıda güvenliği ile ilgili gelişmelerde başlıca aktör haline gelmişlerdir. Bu tez çalışmasında genel olarak tarımın, uluslararası piyasada karşılaştığı sorunlar üzerinde kısaca durulacak, yukarıda adı geçen kuruluşların Türkiye'nin 2015 G20 dönem başkanlığı sürecinde gıda güvenliğine ilişkin vermiş oldukları görüşleri, çalışmaları, faaliyetleri ve rolleri irdelenecektir.

Anahtar kelimeler: gıda güvenliği, uluslararası kuruluşlar, tarım, G20, G20 Türkiye Dönem Başkanlığı

ABSTRACT
EU Expertise Thesis

**The Role and Activity of International Organizations For
Food Security Under Turkish G20 Presidency**

Mehmet Ali ÖZDEM

Ministry of Food, Agriculture and Livestock
General Directorate of of EU and Foreign Relations

World population is expected to rise to 9,3 billion by 70 million population soaring every year. To feed this population, it is measured that agricultural production have to be increased by % 60. For the purpose of addressing the global food security problem which has a constituted a worldwide threat for centuries, food security was a main topic during G20 Turkish Presidency in 2015.

Several international organizations such as FAO, CIHAEM, IFAD, IFPRI, OECD, WFP, WTO and World Bank have been working on food security and have become interested in this challenge. In this thesis, generally, challenges in the international market of which the agriculture sector facing will be discussed and, above mentioned international organizations' commitments, roles, remarks, works and activities about food security will be studied under Turkish G20 Presidency.

Key words: food security, international organization, agriculture, G20, Turkish Presidency of G20

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar DİZİNİ	VI
GRAFİKLER DİZİNİ	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	IX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. TARIMIN YÜZLEŞTİĞİ KÜRESEL SORUNLAR.	4
1.1. Tarımsal Ürünlerde Fiyat Dalgalanması.....	4
1.1.1. 2008 Dünya Gıda Krizi.....	5
1.2. İklim Değişikliği Ve Doğal Kaynakların Yok Olması	15
1.3. Tarımsal Ticarete Yaşanan Sorunlar	21
1.4. GIDA GÜVENLİĞİ	25
1.4.1. Gıda Güvenliği	25
1.4.2. Gıda Güvenliği ile ilgili Küresel Gelişmeler	31
1.4.3. Kırsal Yoksulluk.....	34
İKİNCİ BÖLÜM	36
2. GRUP OF TWENTY (G20)	36
2.1. G20'nin Tarihçesi	36
2.1.1. G20 Üyesi Ülke ve Organizasyonlar	36
2.1.2. Açılım Grupları	37
2.1.3. G20'nin Organizasyon Yapısı	40
2.2. TÜRKİYE DÖNEM BAŞKANLIĞINDA G20.....	40
2.2.1. Türkiye Dönem Başkanlığı'nda G20 Öncelikleri.....	40
2.2.2. Türkiye Dönem Başkanlığı'nda Gerçekleştirilen G20 Toplantıları	42
2.3. LİDERLER ZİRVESİ	47

2.4. G20 GÜNDEMİNDE TARIM	50
2.4.1. G-20 I. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı.	53
2.4.2. G20 Tarım Bakanları Toplantısı.....	53
2.4.3. G20 III. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı.....	56
2.4.4. G20 Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları (MACS) 4. Toplantısı	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	58
3. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN GIDA GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ.....	58
3.1. FAO.	58
3.1.1. FAO'nun Kuruluş Tarihçesi.	58
3.1.2. FAO'nun Yasal Statüsü.	59
3.1.3. FAO'ya Üye Devletler.	59
3.1.4. FAO'nun Yönetim Yapısı ve Organları.	59
3.1.5. FAO'nun Personel Yapısı.....	61
3.1.6. FAO'nun Çalışma Dilleri	61
3.1.7. FAO'nun Bütçesi.....	61
3.1.8. Türkiye - FAO İlişkileri.....	61
3.1.9. FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTPP)	63
3.1.10. FAO-Türkiye Ormancılık Programı	64
3.1.11. FAO'nun Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği.....	65
3.1.12. FAO'nun G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları	69
3.1.13. Gıda İsraf ve Kayıplarının Ölçümlenmesine Yönelik Teknik Platform Şartnamesi	72
3.2. Dünya Gıda Programı (WFP)	74
3.2.1. WFP'ın Kuruluş Tarihçesi.....	74
3.2.2. WFP'ın Yasal Statüsü.....	74
3.2.3. WFP'ın Yönetim Organları	75
3.2.4. WFP'ın İcra Direktörü.....	75
3.2.5. WFP'a Üye Ülkeler	75

3.2.6. WFP’ın Bütçesi	76
3.2.7. Dünya Gıda Programı’nın (WFP) Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği	76
3.2.8. WFP’nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları.....	79
3.3. Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI)	81
3.3.1. IFPRI’nin Kuruluş Tarihçesi	81
3.3.2. IFPRI’nin Kuruluş Amacı	81
3.3.3. IFPRI’nin Faaliyetleri.....	81
3.3.4. IFPRI’nin Yasal Statüsü	82
3.3.5. IFPRI’nin Örgüt Yapısı ve Yönetimi	82
3.3.6. IFPRI’nin Genel Direktörü	83
3.3.7. IFPRI’nin Personel Yapısı.....	83
3.3.8. IFPRI’nin Bütçesi	83
3.3.9. IFPRI’nin Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği.....	83
3.3.10. IFPRI’nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları ...	85
3.4. Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD)	88
3.4.1. IFAD’ın Kuruluş Tarihçesi.....	88
3.4.2. IFAD’ın Kuruluş Amacı	88
3.4.3. IFAD’a Üye Ülkeler	89
3.4.4. IFAD’ın Yasal Statüsü	89
3.4.5. IFAD’ın Yönetim Organları	89
3.4.6. IFAD’ın Başkanı	90
3.4.7. IFAD’ın Bütçesi	90
3.4.8. IFAD’ın Çalışma Dilleri.....	90
3.4.9. IFAD’ın Personel Yapısı	91
3.4.10. Türkiye’nin Örgütle İlişkileri	91
3.4.11. IFAD’ın Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği	92
3.4.12. IFAD’ın G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları.....	93
3.5. Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraat Etütleri Merkezi (CIHEAM)	96

3.5.1. CIHEAM'in Kuruluş Tarihçesi	97
3.5.2. CIHEAM'ın Yasal Statüsü	97
3.5.3. CIHEAM'ın Faaliyetleri.....	97
3.5.4. CIHEAM'in Üyeleri.....	98
3.5.5. CIHEAM'in Yönetim Yapısı.....	98
3.5.6. Faaliyetleri	100
3.5.7. CIHEAM'in Çalışma Dili.....	100
3.5.8. Yönetim Kurulu Başkanı	101
3.5.9. CIHEAM'in Genel Merkezi	101
3.5.10. CIHEAM'ın Bütçesi	101
3.5.11. CIHEAM'in Gıda Güvenliğine İlişkin Rolü ve Etkinliği.....	101
3.5.12. CIHEAM'in G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları	102
3.6. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)	105
3.6.1. OECD'nin Kuruluş Tarihçesi	105
3.6.2. OECD'nin Yasal Statüsü	105
3.6.3. OECD'ye Üye Devletler.....	106
3.6.4. OECD'nin Organizasyon Yapısı ve Bağlı Birimler	106
3.6.5. OECD'nin Yönetim Organları ve Karar Alma Mekanizmaları	109
3.6.6. OECD'nin Genel Sekreter	110
3.6.7. OECD'nin Bütçesi	111
3.6.8. OECD'nin Resmi Çalışma Dilleri	111
3.6.9. OECD'nin Gıda Güvenliğine İlişkin Rolü ve Etkinliği.....	112
3.6.10. OECD'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları	114
3.7. Dünya Ticaret Örgütü (WTO).....	117
3.7.1. WTO'nun Kuruluş Tarihçesi	117
3.7.2. WTO'ye Üye Ülkeler	118

3.7.3. WTO'nün Faaliyetleri.....	118
3.7.4. WTO'nün Yasal Statüsü.....	119
3.7.5. WTO'nun Kurumsal Yapısı ve Organizasyonu.....	119
3.7.6. WTO'nün Bütçesi.....	119
3.7.7. WTO'nun Genel Direktörü.....	120
3.7.8. WTO'nun Personel Yapısı	120
3.7.9. Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği.....	120
3.7.10. WTO'nun G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları.	123
3.8. Dünya Bankası Grubu (WBG)	124
3.8.1. Dünya Bankası'nın Kuruluş Tarihçesi	125
3.8.2. WBG'un Kuruluş Amacı	125
3.8.3. WBG'un Yasal Statüsü ve Organları.....	126
3.8.4. WBG'a Üye Devletler	126
3.8.5. Dünya Bankası'nın Örgüt Yapısı ve Yönetimi	126
3.8.6. Dünya Bankası Başkanı.....	127
3.8.7. WBG'nin Bütçesi	127
3.8.8. Dünya Bankası'nın Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği	128
3.8.9. WB'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları.....	129
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	132
KAYNAKÇA.....	135
ÖZGEÇMİŞ	138

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Dünyada Gıda Güvenliği Endeksi.....	6
Tablo 2. Türkiye’de Temel Gıda Maddelerinin Tüketici Fiyatları (Kg/TL).....	7
Tablo 3. Tarımsal Ürünlerin Nominal Fiyatı (\$/ton).....	10
Tablo 4. Et Ürünlerin Nominal ve Gerçek Fiyatı (\$/kg)	11
Tablo 5. Ülkeler İtibariyle Et Fiyatları (\$/ton)	12
Tablo 6. Dünya Su Ürünleri Fiyat Endeksi)	13
Tablo 7. Dünya Süt Ürünleri Fiyatı (\$/ton)	14
Tablo 8. Yıllara Göre Ekilebilir Alan (kişi/ha)	18
Tablo 9. Yıllara Göre Ormanlık Alanların Değişimi (km ²)	20
Tablo 10. Yıllara Göre Çayır ve Mera Alanlarının Değişimi (000 ha)	21
Tablo 11. Yıllara Göre Kişi Başı Tüketilen Su Miktarı (kişi/m ³)	22
Tablo 12. Yıllar İtibariyle Dünyada Tarımsal Ürünlerin İhracat ve İthalatı	22
Tablo 13. 2014 Yılında Çeşitli Ülkelerin Tarımsal İhracatları (000 \$).....	25
Tablo 14. Ülkelerin Tarımsal Ürünlerin İthalatında Koyduğu Gümrük Vergileri Oranı (%).....	26
Tablo 15. Dünyada Yetersiz Beslenen Kişi Sayısı (Milyon) ve Oranı (%).....	27
Tablo 16. Küresel Gıda Güvenliği Endeksi.....	27
Tablo 17. Dünyada Gıda Açığı (kcal/ gün)	30
Tablo 18. Dünyada Günlük Ortalama Tüketilen Kalori (kcal/ gün)	30
Tablo 19. Dünyada Toplam Tahıl Üretimi (milyon ton)	31
Tablo 20. Dünyada Toplam Buğday ve Pirinç Üretimi (milyon ton).....	32

Tablo 21. Dünyada Toplam Mısır ve Soya Üretimi (milyon ton)	33
Tablo 22. Dünyada Kişi Başı Tahıl Tüketimi (kg/yıl)	34
Tablo 23. Ülkelere Göre Kırsal Yoksulluk Oranı (%).....	35
Tablo 24. Liderler Zirvesi'ni Gerçekleştiren Ülkeler.....	41
Tablo 25. Türkiye Dönem Başkanlığında Gerçekleştirilen G20 Toplantıları	46
Tablo 26. Dönem Başkanlığımızda G20 Liderler Zirvesine Katılım Durumu.....	48
Tablo 27. Dönem Başkanlığımızda G20 Tarım Bakanları Toplantısına Katılım Durumu.....	55
Tablo 28. WFP'ye Katkı Sağlayan Ülke ve Organizasyonlar	78

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Tarımsal Ürünlerde Fiyat Endeksi	8
Grafik 2. Dünya Su Ürünleri Fiyat Endeksi	13
Grafik 3. Ülke Gruplarının Toplam Tarımsal İhracattan Aldıkları Pay (%)	23

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AfDB: Africa Development Bank (Afrika Kalkınma Bankası)

ADB: Asian Development Bank (Asya Kalkınma Bankası)

AFSI: L'Aquila Food Security Initiative (L'Aquila Gıda Güvenliği Girişimi)

AGÜ: Az Gelişmiş Ülkeler

AMIS: Agricultural Market Information System (Tarımsal Piyasalar Bilgi Sistemi)

AOAD: Arab Organization for Agricultural Development (Tarımsal Kalkınma için Arap Örgütü)

ASEAN: Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği)

B20: Business 20 (İş 20)

BIS: Bank for International Settlements (Uluslararası Ödeme Bankası)

BM: Birleşmiş Milletler

C20: Civil 20 (Sivil 20)

CAP: Common Agricultural Policy (Ortak Tarım Politikası)

CCP: Tarım Emtia Sorunları Komitesi

CFS: Committee of Food Security

CIHEAM: Centre for Advanced Mediterranean Agronomic Studies (Milletler Arası Akdeniz Yüksek Zirai Etütler Merkezi)

CGIAR: The Consultative Group for International Agricultural Research (Uluslararası Tarımsal Araştırma Danışma Grubu)

CGIAR: International Maize and Wheat Improvement Center (Uluslararası Mısır ve Buğday Geliştirme Merkezi)

CACFish: Central Asian and Caucasus Regional Fisheries and Aquaculture Commission

COFO: Committee on Forestry (Ormancılık Komitesi)

COP 21: Conference of Parties (Taraflar Konferansı)

DAC: Development Assistance Committee (Kalkınma Yardımları Komitesi)

DB: Dünya Bankası

DCD: Development Co-operation Directorate (Kalkınma İşbirliği Direktörlüğü)

DWG: Development Working Group (Çalışma Grubu Toplantısı)

EAFRD: European Agricultural Fund for Rural Development (Kırsal Kalkınma Avrupa Tarımsal Fonu)

ECA: European Commission Agriculture (Avrupa Tarım Komisyonu)

EKOSAK: Ekonomik ve Sosyal Konsey

EIU: Economic Intelligence Unit (Ekonomik İstihbarat Birimi)

EOEC: European Organization of Economic Cooperation

EWG: Employment Working Group (EWG)

FAO: Food and Agriculture Organization (Gıda ve Tarım Örgütü)

FAO-SEC: Subregional Office for Central Asia (FAO Orta Asya Alt Bölge Ofisi)

FLW: Food Loss Waste (Gıda İsrafi ve Kaybı)

FTPP: Turkey-FAO Partnership Programme (FAO-Türkiye Ortaklık Programı)

FSB: Financial Stability Board (Finansal İstikrar Kurumu)

FSN: Food Security Nutrition (Gıda Güvenliği ve Beslenme)

G8: Group of Eight (8'ler Grubu)

G20: Group of 20 (20'ler Grubu)

GAFFSP: The Global Agriculture and Food Security Program (Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı)

GATT: General Agreement on Tariffs and Trade (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)

GDO: Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar

GDP: Gross Domestic Product (Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla)

GEOGLAM: Group on Earth Observations Global Agricultural Monitoring Initiative (Küresel Tarımsal Coğrafi İzleme Girişimi)

GPMI: The Global Partnership for Financial Inclusion (Finansal Tabana Yayılma Küresel Ortaklığı)

GSYH: Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

IAMBAR: Bari Yüksek Zirai Etütler Enstitüsü

IAMM: Institut Agronomique Méditerranéen de Montpellier (Montpellier Zirai Etütler Enstitüsü)

IAMZ: Mediterranean Agronomic Institute of Zaragoza (Zaragoza Yüksek Zirai Etütler Enstitüsü)

IBRD: International Bank for Reconstruction and Development (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası)

ICSID: International Centre for Settlement of Investment Disputes (Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi)

IDA: International Development Association (Uluslararası Kalkınma Birliği)

IEA: International Energy Agency (Uluslararası Enerji Ajansı)

IFAD: The International Fund for Agricultural Development (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu)

IFPRI: International Food Policy Research Institute (Uluslararası Gıda Araştırma Enstitüsü)

IFC: International Finance Corporation (Uluslararası Finans Kurumu)

ILO: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)

INRA: Institut national de la Recherche Agronomique (Fransa Ulusal Agronomi Enstitüsü)

IPPC: Intergovernmental Panel on Climate Change (Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli)

IRIWI: International Research Initiative for Wheat Improvement (Uluslararası Buğday Geliştirme Araştırma Girişimi)

ITC: International Trade Center (Uluslararası Ticaret Merkezi)

IŞİD: Irak Şam İslam Devleti

KÇG: Kalkınma Çalışma Grubu

L20: Labour 20 (İş 20)

LDC: Least Development Countries (Az Gelişmiş Ülkeler)

MACS: The fourth Meeting of G20 Agricultural Chief Scientists (Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları Toplantısı)

MAYZEM: Milletler Arası Akdeniz Yüksek Zirai Etütler Merkezi

MDG: Millenium Development Goals (Binyıllık Kalkınma Hedefleri)

MIGA: Multilateral Investment Guarantee Agency (Çok taraflı Yatırımlar Garanti Ajansı)

NEPAD: The New Partnership for Africa's Development (Afrika Kalkınması için Yeni Ortaklık Örgütü)

PARM: Platforms for Agricultural Risk Management (Tarımsal Risk Yönetimi Platformu)

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OEEC: Organisation for European Economic Co-operation (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü)

OPD: Ortak Pazar Düzeni

OPEC: Organization of Petroleum Exporting Countries (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)

RRF: Hızlı Politika Geliştirme Platformu

TAGEM: Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

TAP: Platform of Tropical Agriculture (Tropik Tarım Platformu)

T20: Think 20 (Düşünce 20)

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UK: United Kingdom (Birleşik Krallık)

UN: United Nations (Birleşmiş Milletler)

UNDP: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

UNFCC: United Nations Framework Convention on Climate Change (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi)

VGGT: The Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure (Ormanların Sorumlu Yönetişimine ilişkin Gönüllülük Esasına Dayalı Rehber İlkeler)

Y20: Youth 20 (Gençlik 20)

W20: Women 20 (Kadın 20)

WB: World Bank (Dünya Bankası)

WFP: World Food Programme (Dünya Gıda Programı)

WTO: World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

3G: Global Governance Group (Küresel Yönetişim Örgütü)

GİRİŞ

Dünya uygarlığının temeli Mezopotamya'da atılmıştır. Tarım da uygarlığın bir parçası olarak her geçen gün önemini hissettirmektedir. Ancak, hızlı nüfus artışı, tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması, iklim değişikliği ve doğal kaynakların tahribi gibi nedenler yüzünden tarım küresel anlamda tehdit altındadır. İşte bu problemlerin mümkün olduğunca azaltılması, tarımın dolayısıyla yaşamın devam edebilmesi için ülkeler işbirliğine gitmekte ve çeşitli organizasyonlar oluşturmaktadırlar. Tarım da hayati öneminden dolayı önemli bir politik konu olup, birçok uluslararası kuruluşun önemli gündem maddesidir.

Küresel ölçekte tarım, toplam istihdamın %30'unu, toplam ticaretin %9,5'ini, toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYİH)'ın %3,1'ini oluşturmaktadır (WB, 2015). Özellikle günümüzde dünya nüfusunun 7 milyarın üzerine çıkması ve 2050 yılında 9 milyara ulaşmasının bilim adamlarınca öngörüldüğü göz önüne alınırsa tarımın uluslararası örgüt ve ülkeler için hayati önemi aşikârdır. Günümüz itibariyle 795 milyon insanın yetersiz beslendiği ve büyük çoğunluğu kırsal alanlarda yaşayan ve çiftçilikle uğraşan yaklaşık 1,4 milyar insanın günlük gelirinin 1,25 \$/gün (FAO, 2015a) olduğu göz önüne alındığında, tarım sektörünün uluslararası arenada ki önemi ortaya çıkmaktadır.

FAO'ya göre günümüzde her yıl 1,3 milyar ton gıda israf edilmektedir. Bu miktarın dünya gıda üretiminin üçte birine denk geldiği tahmin edilmektedir. İsraf edilen gıdanın ekonomik boyutu 1 trilyon \$'ı bulmaktadır (FAO, 2014). İsrafın sadece dörtte birinin azaltılmasıyla, dünyada yetersiz beslenme sorununun ortadan kalkacağı belirtilmektedir.

Dünya tarımsal ihracatı 2014 yılı itibariyle yaklaşık 1,7 trilyon \$ olup, küresel bazda toplam ihracatın % 9'una tekabül etmektedir. Bu tarımsal ihracatın yaklaşık %65'ini gelişmiş ülkeler gerçekleştirmektedir (WTO, 2015). Az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler ise genel anlamda ithalatçı konumunda ülkeler olmasının yanı sıra, gelişmiş ülkelerin ithalatı kısıtlayıcı önlem ve uygulamaları özellikle az gelişmiş ülkeler için hem gelir kaybına yol açmakta hem de dünya ticaretini olumsuz etkilemektedir.

G20, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülke ve Avrupa Komisyonu'nun yanı sıra çeşitli uluslararası kuruluşların ve davetli ülkelerin katılımıyla düzenlenen küresel bir forumdur. G20'ye katılım sağlayan başlıca uluslararası kuruluşlar Birleşmiş Milletler' in yan kuruluşu olan Dünya Bankası (WB), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Uluslararası Para Örgütü (IMF) gibi çeşitli BM Kuruluşları, Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Finansal İstikrar Kurulu (FSB)'dur.

G20 gündeminde tarım konusu ilk defa 2011 yılında Fransa'nın Dönem Başkanlığı'nda yer almış ve "Tarım Bakanları Toplantısı" ilk kez düzenlenmiştir. 2011 Fransa Dönem Başkanlığı'nda "Tarımsal Ürün Piyasalarında Fiyat Dalgalanmaları" konusu öne çıkarılmıştır. G20 Dönem Başkanlığımızda, Tarım Bakanları Toplantısı ikinci kez düzenlenmiştir. Toplantıda "Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinin Tesisi Kapsamında Gıda İsrafı ve Kayıpları" konusu ele alınmıştır. G20 Dönem Başkanlığımızda ayrıca, Tarım Üst Düzey Yetkilileri Toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılar sonucunda, "Gıda İstisraf ve Kayıplarının Ölçümlemesine Yönelik Teknik Platform" unun kurulması başta olmak üzere çeşitli kararlar alınmıştır.

Çalışmanın 1. bölümünde, "Tarımsal Ürünlerde Fiyat Dalgalanması", "İklim Değişikliği ve Doğal Kaynakların Yok Olması" ve "Tarımsal Ticarete Yaşanan Problemler" ve "Gıda Güvenliği" gibi tarımın uluslararası arenada karşılaştığı sorunlardan (OECD-FAO, 2015a) bahsedilmiş olup, bu sorunlarla ilgili istatistiki veriler ortaya konulmuştur. Özellikle, gıda güvenliği ile ilgili küresel gelişmeler ile ilgili ayrıntılı bilgileri verilmiş olup, temel tarımsal ürünlerin üretim miktarı, verimi ve tüketimi ile ilgili istatistiki bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın 2. bölümünde, G20'nin tarihi, yapısı ve üye devletleri ile ilgili özetleyici bilgi verilmiş olup, Türkiye'nin 2015 yılında üstlenmiş olduğu G20 Dönem Başkanlığı ile ilgili bilgi verilmiştir.

Çalışmanın 3. bölümünde, Türkiye'nin G20 Dönem Başkanlığı'nda düzenlenen tarımla ilgili toplantılara katılım sağlayan uluslararası kuruluşların hukuki statüsünün,

mevzuatının, kurumsal yapısının, yönetim ve organizasyon şekli ile ilgili bilgi verilmiş, bu kuruluşların gıda güvenliği ile ilgili görüşlerine, çalışmalarına ve bu çalışmalar sonucunda elde ettikleri sonuçlara ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, çalışmada ele alınan hususlara dair çıkarımlarda bulunulmuş, Uluslararası Kuruluşların G20 Dönem Başkanlığımızdaki çalışmalarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TARIMIN YÜZLEŞTİĞİ KÜRESEL SORUNLAR

Başta BM ve OECD olmak üzere uluslararası kuruluşlar tarımın küresel problemlerini genel olarak; “Gıda Güvenliği ve Kırsal Yoksulluk”, “Tarımsal Ürünlerde Fiyat Dalgalanması”, “İklim Değişikliği ve Doğal Kaynakların Yok Olması” ve “Tarımsal Ticarete Yaşanan Problemler” şeklinde sınıflandırmışlardır (OECD-FAO, 2015a).

1.1. Tarımsal Ürünlerde Fiyat Dalgalanması

Temelde tarımsal ürün fiyatlarındaki artışın birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlar kısaca, küresel ısınma ve bunun getirdiği kuraklığa bağlı olarak ürün arzında yaşanan sorunlar, petrol fiyatlarındaki artışların üretim girdileri ve nakliye gibi maliyet unsurları üzerindeki olumsuz etkileri, biyoyakıtların üretiminin desteklenmesine bağlı olarak bazı büyük tarımsal arz fazlası ihracatçı ülkelerin dünya piyasalarında yarattığı gıda dışı ürün talebi, gelişmekte olan piyasalara sahip ülkelerde hızlı büyümeden kaynaklanan refah artışı ve bunun getirdiği et ve süt talep artışı ve dolayısıyla yem bitkilerine olan talebin artması, mali piyasalarda ürün borsalarına giren sermayenin yarattığı etkiler ve ihracatçı ülkelerin ticareti kısıtlayıcı tedbirler uygulamaları sayılabilir (Kıymaz, 2008).

Öte yandan, küresel ısınma tehlikesine karşılık Kyoto Protokolünde sera etkisi yaratan gazların azaltılarak fosil yakıtlar yerine alternatif enerji kaynaklarına geçilmesi gereği vurgulandığından birçok tarımsal arz fazlası olan ülkede biyoyakıtları özendirici politikalar benimsenmeye başlamıştır. Bunlarla birlikte, ABD'nin mısırdan biyoetanol üretimi yoluyla biyoyakıt kullanımının desteklenmesine yönelik politikaları, küresel ürün stoklarında azalmanın yaşandığı bir döneme denk geldiğinden bu durum tarım ürünleri fiyatlarındaki artışın başlıca nedeni olarak ortaya çıkmıştır (Kıymaz, 2008).

Gıda fiyatlarındaki bu artışın fakirleştirici etkileri ise dünya çapında bir başka büyük sorunu oluşturmaktadır. Gıda fiyatlarının giderek artması ve bu artışın süreklilik

kazanması durumunda, nüfuslarını kontrol altında tutabilen gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların gıdaya ulaşabilirliğinin fazla etkilenmeyeceği, asıl tehdidin dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 85'ini oluşturan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere yönelik olduğu düşünülmektedir.

2014 yılında genel enflasyon oranı ise % 2,5 olmasına rağmen, Gıda enflasyonu % 5,2 olarak gerçekleşmiştir. Her ne kadar, nispeten gıda enflasyonunda düşüş yaşansa da gıda fiyatlarındaki artış makro-ekonomik dengeleri son yıllarda etkilemeye başlamıştır. Afrika'da 2011 yılı için gıda enflasyonu %12,8 iken, 2014 yılında bu oran % 6,3 e düşmüştür. Dünya gıda enflasyonu; 2013 yılında % 6,3, 2012 yılında %6,1, 2011 yılında %8,4 ve 2010 yılında %7,3 olarak gerçekleşmiştir (ILO, 2015).

1.1.1. 2008 Dünya Gıda Krizi

2008 yılında dünya çapında gıda fiyatlarında yüksek oranda artış yaşanmış, bu artış siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklara, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde sosyal huzursuzluklara neden olmuştur. Bu krizin temel nedeni olarak tarım ürünleri üreten ülkelerdeki kuraklıklar ve petrol fiyatlarındaki artışlar gösterilmektedir. Petrol fiyatları, gıdaların nakliye ve gıda endüstrisinde maliyet artışlarına neden olmuştur. Diğer faktörler ise gelişmiş ülkelerdeki biyoyakıt kullanımının artmasıyla beraber tarıma ayrılan arazilerin azalması ve özellikle Asya'da toplumun orta-sınıftaki bireylerinin gıda ürünlerine olan taleplerinin artmasıdır (Özdem, 2014).

2008 Dünya Gıda Krizi'nin Ortaya Çıkışı Çin'de ki gıda stoklarının 2008 yılı başlarında yetersiz kalması, Rusya, Avustralya, Kanada ve diğer ülkelerdeki kuraklık, ihracat kısıtlamaları, ABD Dolarının değer kaybetmesi, yağ fiyatlarının yükselmesi, biyoyakıt kullanımının yaygınlaşması, ürün stokları ile ilgili sağlıklı veri bulunmaması Vietnam ve Filipinler'de temel gıda ürünü pirinçte yaşanan arz daralması ile kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu gelişmelere, Çin, Vietnam, Hindistan ve Mısır'ın tahıllarda ihracat kotalarını düşürmeleriyle kriz ciddi bir hal almıştır (Özdem, 2014).

Tablo 1. Gıda Fiyat Endeksleri

Yıllar	Gıda Fiyat Endeksi	Et Fiyat Endeksi	Süt Ürünleri Fiyat Endeksi	Tahıl Fiyat Endeksi	Yağ Fiyat Endeksi	Şeker Fiyat Endeksi
2000	91,1	96,5	95,2	85,8	69,5	116,1
2001	94,6	100,1	105,3	86,8	67,2	122,6
2002	89,6	89,9	80,9	93,7	87,4	97,8
2003	97,7	95,9	95,6	99,2	100,6	100,6
2004	112,7	114,2	123,6	107,1	111,9	101,7
2005	117,9	123,7	134,9	101,3	102,7	140,3
2006	127,2	120,9	130,0	118,9	112,7	209,6
2007	161,6	130,8	220,3	163,4	172,0	143,0
2008	201,4	160,7	222,9	232,1	227,1	181,6
2009	160,6	141,3	150,0	170,2	152,8	257,3
2010	188,0	158,3	206,7	179,2	197,4	302,0
2011	230,1	183,3	230,2	240,9	254,5	368,9
2012	213,4	182,0	194,1	236,1	223,9	305,7
2013	209,9	184,4	242,9	219,2	193,0	251,0
2014	201,8	198,3	224,1	191,9	181,1	241,2

*2002-2004=100

Kaynak: (FAO, 2015).

Tablo 1’de görüldüğü üzere, et, süt, tahıl, yağ ve şeker fiyat endeksleri 2000 yılından itibaren yükselişe geçmiştir. Bu yükselişin en temel nedeni küresel ısınma, dünya nüfusunun hızla artması, biyo yakıt kullanımının artış göstermesi ve artan taleptir. Gıda fiyat endeksi baz yılına göre %109 artışla 209,9 puan, et fiyat endeksi %84 artışla 184,4 puan, süt ürünleri fiyat endeksi %143 artışla 243 puan, tahıl fiyat endeksi %119 artışla 219 puan, yağ fiyat endeksi %93 artışla 193 puan ve şeker fiyat endeksi %151 artışla 251 puan olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

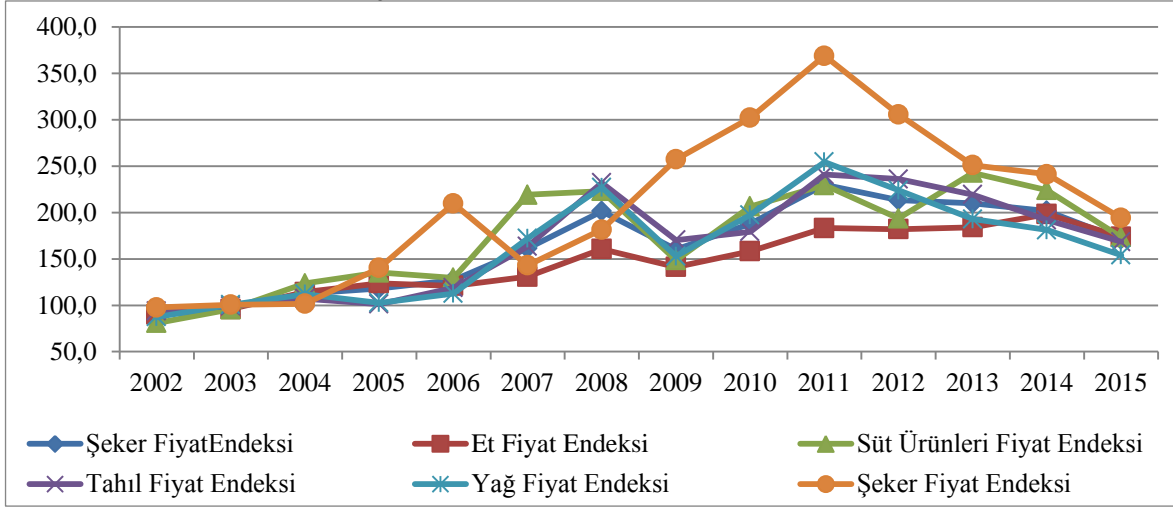
Tablo 2. Türkiye’de Temel Gıda Maddelerinin Tüketici Fiyatları (Kg/TL)

Yıllar	Pirinç	Dana eti	Süt	Kuru Fasulye	Koyun eti	Şeker
2003	2,13	9,8	1,34	2,01	9,1	1,78
2004	2,42	11,0	1,50	2,09	10,0	1,95
2005	2,64	11,53	1,54	2,86	10,66	2,06
2006	2,88	13,36	1,49	3,06	11,31	2,03
2007	3,13	13,81	1,71	3,34	11,39	2,06
2008	4,54	15,31	1,82	4,63	12,75	2,35
2009	4,74	17,36	1,82	4,47	17,12	2,53
2010	4,71	24,14	1,97	4,27	23,78	2,57
2011	4,57	23,27	1,96	4,29	26,16	2,76
2012	4,27	23,80	2,16	5,07	25,42	3,01
2013	4,58	24,66	2,35	6,34	25,21	3,24
2014	6,39	28,43	2,63	9,57	26,75	3,52

Kaynak: (TÜİK, 2015)

Türkiye, Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)’ne göre gıda krizinin etkileyeceği ülkeler arasında sayılmış ancak en az riskli ülkeler arasında sıralanmıştır. Tablo 2’de yer alan TÜİK verilerine göre 2003-2013 yılları arasında tüketici fiyatları ele alındığında, sütte %75, kuru fasulyede %215, pirinçte %269, koyun etinde %177, şekerde % 82 ve sığır etinde %152 artış yaşanmıştır (Tablo 2).

Grafik 1. Tarımsal Ürünlerde Fiyat Endeksi

Kaynak: (FAO, 2015)

Tablo 3’de, çeşitli tarımsal ürünlerin yıllar itibariyle dünya fiyatları görülmektedir. 2008 yılında tablodaki tüm ürünlerde fiyatlardaki keskin artış dikkat çekicidir. Ancak 2009 yılında tarımsal ürünlerde düşüş yaşanmış, 2010 yılında fiyatlar tekrar artış trendine girmiştir. 2011 yılından itibaren son 4 yılda fiyatlar genel olarak düşüş göstermiştir. Genel olarak fiyatlardaki bu keskin düşüşün nedenleri arasında; üretim arzının fazlalığı ve ihracatçı ülkelerin dolar talebi sayılabilir. Ancak uluslararası tarımsal ürün fiyatlarına ihracat–ithalat talebi gibi makro-ekonomik değişkenler de etki etmektedir (Tablo 3).

Pirinçte, uzun bir dönem boyunca fiyatların düşük seyretmesi, özellikle pirinç ihracatçısı ülkelerin pirinç üretimine daha az destek vermesine ve pirinç stoklarında azalmaya neden olmuştur. Tablo 3’de görüldüğü üzere, 2015 yılında düşen uluslararası fiyatların üretimi azaltabileceği tahmin edilmektedir. 2014 yılında artan pirinç ticaretine rağmen, 2015 yılında pirinç ihracatı ve ithalatı düşüş göstermiş dolayısıyla fiyatların düşmesine neden olmuştur. Pirinç fiyatındaki düşüşün bir diğer nedeni ise Nijerya, Batı Afrika ve Brezilya gibi pirinç ithalatçısı ülke ve bölgelerde yerel para biriminin dolar karşısında değer kaybıdır (Tablo 3).

Bitkisel yağlarda, ihracat edilebilecek ürün fazlalığından ötürü son yıllarda düşüş trendindedir. Özellikle ABD’de ve Güney Amerika ülkelerinde soya üretimindeki artış stokların artmasına ve ihracat fiyatlarının düşmesine neden olmuştur. Tablo 3’de görüleceği gibi 2014 sezonu soya ve palm yağı son 5 yılın en düşük seviyesindedir.

Yemlik tahıl gibi diğer tarımsal ürünler de soya ve palm küspesi fiyatlarının düşmesine neden olmuştur (Tablo 3).

Buğday ihracatçısı ülkelerde artan buğday üretiminden dolayı uluslararası buğday fiyatları düşüş eğilimindedir. Rusya'nın 2012 yılında ihracat kısıtlaması, buğday fiyatlarında artışa neden olabileceği öngörölmüş ancak bu öngörü gerçekleşmemiştir. Amerika'nın güney kesimlerindeki kuraklık ve mısır, soya gibi diğer ürün piyasalarındaki gelişmeler buğday fiyatının daha aşağı seviyelere gerilemesini engellemiştir (Carletto, 2013).

Mısır için üretim sezonunun elverişli geçmesi ve hem ihracatçı hem de ithalatçı ülkelerde stokların bol olmasından dolayı mısır ihracat fiyatları düşük seyretmektedir. Mısır fiyatları, 2014 yılında Çin'in mısır ve mısır ürünleri ihracatından dolayı bir miktar artış göstermiş, ancak etanol sektöründeki zayıf talep ve ABD Dolarının değer kazanması mısır ihracatının artmasını, dolayısıyla mısır fiyatlarının yükselmesini engellemiştir (FAO, 2015b)

Dünya şeker üretimindeki artış aynı zamanda stokların da artmasına neden olmuştur. FAO, şeker fiyatlarındaki bu düşüşün nedenini son 4 yılda şeker üretimi için elverişli koşullara bağlamaktadır. AB, Amerika ve Hindistan'daki üretim artışına paralel olarak Çin'in ithalat talebindeki düşüş fiyatların düşük seyretmesine neden olan unsurlardan biridir. Ancak, Brezilya gibi önemli şeker üretici ve ihracatçısı bir ülkede para biriminin ABD doları karşısında %30 değer kaybetmesi ihracatın dolayısıyla şeker fiyatlarının bir nebze artmasını sağlamıştır. Öte yandan bazı şeker ithalatçısı ülkelerin bazı firmaların ithalat izinlerini iptal etmesi ve tarife oranlarının yükseltilmesi şeker ticaretine ve fiyatına etki etmiştir (Shan, 2015).

Tablo 3. Tarımsal Ürünlerin Nominal Fiyatı (\$/ton)

Yıllar	Palm yağı	Soya	Soya yağı	Arpa	Mısır	Pirinç, Thai A.1	Buğday, US HRW	Şeker
2002	390,25	212,67	454,25	108,97	99,27	150,18	148,08	150,0
2003	443,25	264,00	553,92	104,74	105,37	151,47	146,14	160,0
2004	471,33	306,50	616,00	98,99	111,80	205,14	156,88	160,0
2005	422,08	274,69	544,92	95,08	98,67	217,82	152,35	220,0
2006	478,35	268,65	598,56	116,62	121,85	219,51	192,04	330,0
2007	780,25	384,05	881,43	172,38	163,66	272,32	255,21	220,0
2008	948,54	522,83	1258,25	200,52	223,12	482,28	326,03	280,0
2009	682,83	436,92	848,69	128,32	165,51	326,36	224,07	400,0
2010	900,83	449,80	1004,60	158,39	185,91	383,66	223,58	470,0
2011	1125,42	540,67	1299,33	207,20	291,68	458,56	316,26	570,0
2012	999,33	591,42	1226,25	240,28	298,42	525,07	313,24	470,0
2013	856,90	538,42	1056,67	202,18	259,39	473,99	312,25	390,0
2014	821,44	491,77	909,27	137,57	192,88	425,15	284,90	370,0

Kaynak: (World Bank, 2015)

FAO et fiyat endeksi 2015 yılının ilk çeyreğinde düşüş göstermiştir. 2015 yılında toplam et üretimi 2014 yılına göre %1,3 artış ile 318 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Global et ihracatının ise geçen yıla göre %3,1 düşüş ile 31,2 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Tablodan da görüleceği üzere gerek nominal fiyatlarda gerekse gerçek fiyatlar düzensiz seyrizlemektedir (FAO, 2015d).

2014 yılı itibariyle Sığır eti üretimi 67,8 milyon ton; koyun eti üretimi 13 milyon ton, domuz eti üretimi 117 milyon ton ve kümes hayvanları üretimi 110 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Özellikle protein tüketimi açısından önemi göz önüne alındığında kişi başı et tüketiminin artırılması ve fiyat artışının önüne geçilmesi gerektiği görülmektedir (FAO, 2015d).

Tablo 4'de görüldüğü üzere, ülkeler itibariyle 2014 yılı sığır eti fiyatları Avustralya, ABD ve Brezilya'da da artış göstermiştir. 2008 yılında yaşanan gıda fiyatlarındaki ani yükselişten sığır eti de nasibini almış ancak ertesi yıl normal seyrine

dönmüştür. En önemli kuzu eti üreticisi ve ihracatçısı ülke olan Yeni Zelanda’da ise koyun eti fiyatları 2011 yılında zirve yapmıştır. 2014 yılı itibariyle Yeni Zelanda’da kuzu eti fiyatı 4687 \$/ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Et Ürünlerin Nominal ve Gerçek Fiyatı (\$/kg)

Yıllar	Nominal Fiyat (\$/kg)			Gerçek Fiyat (\$/kg)		
	Sığır eti	Tavuk eti	Koyun eti	Sığır eti	Tavuk eti	Koyun eti
2002	2,10	1,39	3,30	2,78	1,84	4,36
2003	1,98	1,46	3,88	2,49	1,83	4,88
2004	2,51	1,67	4,60	2,96	1,96	5,41
2005	2,62	1,63	4,44	2,98	1,86	5,06
2006	2,55	1,53	4,04	2,83	1,70	4,49
2007	2,60	1,72	4,12	2,73	1,81	4,32
2008	3,14	1,87	4,59	3,05	1,81	4,46
2009	2,64	1,89	4,28	2,73	1,96	4,43
2010	3,35	1,89	5,31	3,35	1,89	5,31
2011	4,04	1,93	6,63	3,71	1,77	6,09
2012	4,14	2,08	6,09	3,85	1,93	5,66
2013	4,07	2,29	5,17	3,84	2,16	4,88
2014	4,95	2,43	6,39	4,67	2,29	6,03

Kaynak: (World Bank, 2015)

Tablo 5’de görüldüğü üzere, domuz eti fiyatı son yıllarda yükselişe geçmiştir. ABD ve Brezilya’da 2014 yılında domuz eti bir önceki yıla göre keskin artış göstermiştir. Broiler fiyatlarında da düzensiz dalgalanma söz konusudur. Özellikle Brezilya’da 2008 yılında broiler 1896 \$/ton ile keskin bir artış yaşamış ardından düzensiz seyir izlemiştir. ABD’de ise broiler fiyatı 2007 yılından itibaren sürekli artış yaşamıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Ülkeler İtibariyle Et Fiyatları (\$/ton)

Yıllar	Sığır eti			Kuzu eti	Domuz eti			Broiler	
	Avustralya	ABD	Brezilya	Yeni Zelanda	ABD	Brezilya	Almanya	ABD	Brezilya
2007	2544	4023	2367	2498	2117	2200	1907	935	1443
2008	3024	4325	3785	2975	2270	3000	2364	997	1896
2009	2562	3897	3118	3495	2202	2223	2035	989	1552
2010	3272	4378	3919	3662	2454	2747	1913	1032	1781
2011	3944	4516	4816	5370	2648	3023	2169	1147	2083
2012	4176	4913	4492	4754	2676	2784	2233	1228	1931
2013	4009	5535	4326	4130	2717	2872	2311	1229	2014
2014	5016	6678	4515	4687	3183	-	2106	1206	1940

Kaynak: (FAO, 2015)

Tablo 6’da görüldüğü üzere, dünyada su ürünleri fiyat endeksi yıllar itibariyle artış göstermiştir. 2014 yılı su ürünleri fiyatları, üretimi ve tüketiminde artış yaşanmıştır. Son yıllarda dünya balık arzında kültür yetiştiriciliği önemli rol üstlenmektedir. Doğu Asya’da artan talep, balık unu fiyatlarındaki artış ve Asya ve Latin Amerika ülkelerinden karides ihracatındaki yükseliş ile toplam su ürünleri ihracatının 143 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir. FAO fiyat endekslerine göre, 2014 yılı su ürünleri fiyat endeksi geçen yıla göre artış göstermiştir. Özellikle karides fiyatlarındaki artış dikkat çekicidir. Ancak ton balığındaki aşırı üretimden dolayı fiyatlar düşüş göstermiş, Rusya’daki ekonomik kriz ve ithalat yasağından dolayı somonun fiyatı artmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya Su Ürünleri Fiyat Endeksi

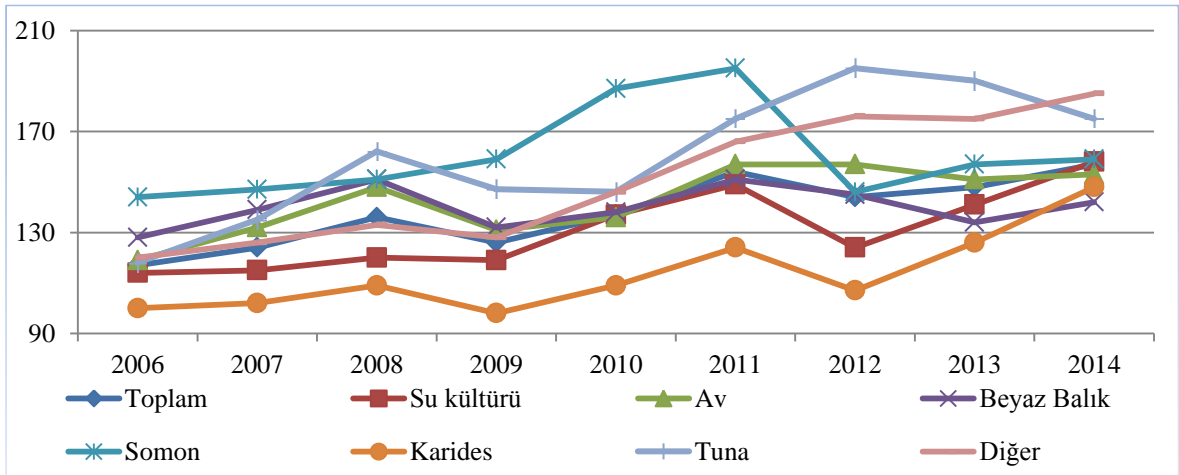
Yıllar	Toplam	Su kültürü	Av	Beyaz Balık	Somon	Karides	Ton	Diğer
2006	117	114	119	128	144	100	118	120
2007	124	115	132	139	147	102	135	126
2008	136	120	148	151	151	109	162	133
2009	126	119	131	132	159	98	147	128
2010	137	137	136	138	187	109	146	146
2011	154	149	157	151	195	124	175	166
2012	144	124	157	145	146	107	195	176
2013	148	141	151	134	157	126	190	175
2014	157	158	153	142	159	148	175	185

2002-2004=100

Kaynak: (FAO, 2015)

Grafik 2’den görüleceği üzere, dünya su ürünleri fiyat endeksi artış trendindedir (Grafik 2).

Grafik 2. Dünya Su Ürünleri Fiyat Endeksi

Kaynak: (FAO, 2015)

Tablo 7’den görüleceği üzere, uluslararası süt ürünleri fiyatı, ihracat ürünün fazla ve ithalat talebinin belirsiz oluşu ve Rusya’daki ithalat yasağı nedeniyle 2015 yılının genelinde düşük seyretmiştir. Tereyağı fiyatlarında düzensiz değişim görülmüş, süt tozu ve kurutulmuş süt tozu fiyatları keskin iniş ve çıkışlar yapmış, Çedar peyniri 2009 yılında düşüş göstermiş ancak ertesi yıl yükselişe geçmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Dünya Süt Ürünleri Fiyatı (\$/ton)

Yıllar	Tereyağ	Kurutulmuş Süt Tozu	Süt Tozu	Çedar Peyniri
2007	3337	4336	4354	4055
2008	3701	3251	3891	4633
2009	2736	2332	2556	2957
2010	4270	3081	3514	4010
2011	4876	3556	4018	4310
2012	3547	3119	3358	3821
2013	4484	4293	4745	4402
2014	4010	3647	3868	4456

Kaynak: (FAO, 2015)

Tarım ürünlerindeki artış en çok gelirlerinin 3 te 2 sini gıdaya harcayan Afrika'daki ve az gelişmiş ülkelerdeki fakir kesimi etkilemektedir. Kısa vadede açlıktan daha çok insan öldüğü gibi uzun vadede sağlık ve eğitim imkânlarını da kaybetmektedirler. Gıda fiyatlarındaki artış özellikle kadın ve çocuklar tarafından hissedilmektedir. Gıda enflasyonu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için de problem teşkil etmektedir. Üretici açısından bakıldığı zaman, gıda enflasyonu üreticinin kazancı artırmaya ve daha çok üretmesini sağlayan bir itici güç olarak algılanabilir. Ancak gıda enflasyonu maalesef üretim unsurlarının da maliyetini artırmaktadır. Değişken yem fiyatları da üreticiler için büyük problem teşkil etmektedir. Çünkü yem maliyetinin hayvancılık sektöründe büyük bir girdi unsuru olduğu dikkate alınırca yem fiyatlarındaki artış yeni yatırımların yapılmasını caydırmaktadır (Haddad, 2013).

Tarımsal ürün fiyatları iklim gibi belirsiz faktörler nedeniyle sürekli değişime maruz kalmaktadır. Tarımsal ürünlerde keskin fiyat değişiminin hükümetler üzerinde ticari açıdan ciddi riskleri bulunmaktadır. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde çiftçi, üretici ve gelirinin büyük kısmını gıdaya ayıran kesim için de büyük riskler taşımaktadır. Aşırı fiyat dalgalanmaları sabit çiftlik geliri elde edilmesine, tüketime ve tarımsal yatırıma darbe indirmektedir. Aynı zamanda gıda güvenliğini de tehdit altına almaktadır. Daha kötüsü ise zaten geçimlik hane halkları ani yükselen gıda fiyatları yüzünden yaşamlarının diğer alanlarından tasarruf etmek zorunda kalmakta ve besleyici besin alımında azaltma, eğitimi terk etme, daha az sağlık hizmeti alma ve taşınmazların satmak zorunda kalmak gibi

etkenlerle karşı karşıya kalmaktadır. Böylelikle yoksulluk tuzağına düşmektedirler. Üreticiler de keskin fiyat artışından dolayı karar alamamakta ve ihtiyaç duydukları yatırımı yapamamaktadırlar (Horton, 2013).

Yüksek fiyat değişkenliği yalnızca kırılganlığı artırmamakta aynı zamanda zincirleme sonuçlar doğurmaktadır. Hane halkı, ticari işletmeler ve politika yapıcılar planlarını değiştirmektedir. 2006/2007 yıllarında başlayan gıda fiyatlarındaki yükseliş nedeniyle ihracat ve ithalat kısıtlaması, gıda da ek vergi indirim ve gıda sübvansiyonlarında düzenleme gibi birçok politik karar uygulamaya geçirilmiştir. Bu kararların birçoğu anlık, yüksek maliyetli ve kısa bir dönem yürürlükte kalmıştır. Bunların birlikte bazı hükümetler uzun dönem boyunca fiyat artışından dolayı uzun dönem kontrolü elden düşürmemiştir (FAO, 2015c).

Fiyat değişkenliklerine karşı uygulanan politikalar sürekli değişim göstermektedir. Fiyat değişiminin nedeni anlaşılmadan politika yapmak ve tedbir almak bazı sakıncalar doğurmaktadır. Krizin derinliği, etkisi ve sürecinin anlaşılması, politika yapıcılar için hayati önem taşımaktadır (FAO, 2015c).

1.2. İklim Değişikliği Ve Doğal Kaynakların Yok Olması

İklim değişikliği, “Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik” biçiminde tanımlanmaktadır. Küresel iklim değişikliği; fosil yakıtların kullanımı, arazi kullanımı değişiklikleri, ormansızlaştırma ve sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleriyle atmosfere salınan sera gazı birikimlerindeki hızlı artışın doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda Yerkürenin ortalama yüzey sıcaklıklarındaki artışı ve iklimde oluşan değişiklikleri ifade etmektedir. İklim değişikliği, 21. yüzyılda insanlığın karşı karşıya kaldığı en büyük sorunların başında gelmektedir. İnsan sağlığı, ekosistemler, hatta insan neslinin sürdürülmesi bakımından tehdit oluşturabilecek olumsuz etkileri nedeniyle çok ciddi sosyo-ekonomik sonuçlara yol açabilecek bir sorun olarak değerlendirilen iklim değişikliği, özellikle son yıllarda uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya başlamıştır. İklim değişikliğinin etkileri arasında tatlı su kaynaklarının azalması, gıda üretimi koşullarındaki genel değişiklikler ve

seller, fırtınalar, sıcak dalgaları ve kuraklık nedeniyle ölümlerde yaşanacak artışlar sayılabilir (IFPRI, 2015b).

Küresel Isınma, gıda üretimini ve yapıldığı alanları üzerinde etkisi artarak devam etmektedir. Değişen iklim koşulları gıda güvenliğine ve beslenmeye büyük risk oluşturmaktadır. İklim değişikliği nedeniyle artan gıda talebine, hayvanların yem ihtiyacının giderilmesine ve yaşam kalitesinin artmasını sağlayacak olumlu büyüme de riske girmektedir. Küresel iklim değişikliği pek çok canlının da yaşama ve üreme alanlarını etkilemektedir. Bazı bölgelerde kuraklık nedeniyle bitki örtüsü azalabilir. Bunun da ekonomik kayıplar açısından ciddi sonuçları olmaktadır. Tarımsal girdiler, iklim değişikliği tarafından en çok etkilenen unsurdur. Değişen iklim, tarımsal uygulamalarını değiştirebilmektedir. Küresel ısınmanın tarım üzerine etkisi, yağmur rejiminin değişmesi ve düşen yağmur miktarında yaşanacak azalmalarla kendini gösterecektir. Küresel ısınma suyun miktarını azaltıp, toprak verimliliği ve ürün çeşitlerinin değişmesine neden olmaktadır. Bu da yaşamlarını doğrudan toprağa bağlı olarak sürdürmek zorunda olan ülkeleri büyük ölçüde etkileyecektir. Küresel ısınmanın gitgide ciddi boyutlara ulaşarak dünyanın bir kısım bölgelerinde toprakta nem kaybı ile kuraklığa yol açması nedeniyle tarımda üretimin düşmesine ve dünya tarım ürünleri fiyatlarının dalgalandığı gözlemlenmektedir. İthalatçı konumundaki ülkeler bu durumdan daha çok etkilenecek, fiyat artışlarına bağlı refah düşüşleri yaşanacaktır. Ürün verimliliği özellikle kurak ve tropik bölgelerde (alçak enlemlerde) düşecek; yerel sıcaklıklardaki küçük artışlar (1-2 derece) dahi açlık riskini artıracaktır. Önceleri 1-3 derece artışın olabileceği orta ve yüksek enlemlerde ürün verimliliği çok az artsa bile, daha sonra sıcaklıkların birkaç derece daha artmasıyla beraber ürün verimliliğinde azalma olacaktır. Kuraklık ve sellerin sıklığının artması, ancak kendi kendine yeterli olabilen alçak enlemlerdeki yerel sektörleri olumsuz etkileyecektir. Sürekli ısınmayla birlikte balık türlerinin dağılım ve üretkenliği değişecek, bu durum balıkçılık ve su ürünleri ekonomik faaliyetlerini olumsuz etkileyecektir (Bozoğlu, 2013).

Dünya da ve ülkemizde meydana gelen iklim değişikliklerinin başında artan hava sıcaklıkları dikkat çekmektedir. Hava sıcaklığındaki bu yükselmenin dünya üzerinde ciddi bir iklim değişikliğine yol açacağı tahmin edilmektedir. Küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliği, deniz seviyesinin yükselmesi, iklim kuşaklarının yer değiştirmesi, şiddetli hava

olaylarının, taşkınların ve sellerin daha sık oluşması ve etkilerinin kuvvetlenmesi, kuraklık, erozyon, çölleşme, salgın hastalıklar, tarım zararlıları, doğal dengenin bozulması nedeniyle vahşi yaşam türleri ile birlikte insan sağlığının bozulmasıyla, sosyo-ekonomik sektörleri ve ekolojik sistemleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyerek önemli sonuçlara yol açacağı tahmin edilmektedir (Bozoğlu, 2013).

Tablo 8’de görüldüğü üzere, son 22 yılda Ekilebilir Alan (kişi/ha) hemen hemen tüm ülkelerde azalma göstermiştir. Özellikle Afganistan, ABD, Nijer ve Türkiye’de meydana gelen azalmalar dikkat çekicidir. 2012 yılı itibariyle Dünya Ekilebilir Alan 0,20 kişi/ha olup sürekli azalma göstermektedir (Tablo 8).

Tablo 8. Yıllara Göre Ekilebilir Alan (kişi/ha)

Ülkeler	1990	2012
Afganistan	0,67	0,26
Afrika Cumhuriyeti	0,36	0,40
ABD	0,74	0,49
Almanya	0,15	0,15
Avustralya	2,81	2,07
Brezilya	0,34	0,37
Çin	0,11	0,08
Danimarka	0,50	0,43
Endonezya	0,11	0,10
Etiyopya	0,22	0,17
Filipinler	0,09	0,06
Fransa	0,30	0,28
Güney Afrika	0,36	0,23
Hindistan	0,19	0,13
İtalya	0,16	0,12
Mali	0,26	0,46
Nijer	1,42	0,93
Nijerya	0,29	0,21
Pakistan	0,18	0,12
Rusya	0,89	0,84
Türkiye	0,46	0,38

Kaynak: (World Bank, 2015)

Tablo 9’da görüleceği üzere, son 22 yılda Avustralya, Brezilya, Endonezya, Pakistan ve Nijerya gibi ülkelerin orman varlığında azalma meydana gelmiştir. ABD, Almanya, Türkiye, Çin ve Hindistan’ın orman varlığında artış yaşanmıştır. 2012 yılı itibariyle dünya orman varlığı 40 milyon km² olup 1990 yılına göre 1,4 milyon km² azalma meydana gelmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Yıllara Göre Ormanlık Alanların Değişimi (km²)

Ülkeler	1990	2000	2012
Afganistan	13.500	13.500	13.500
Afrika Cumhuriyeti	232.030	229.030	225.450
ABD	2.963.350	3.001.950	3.047.876
Almanya	107.410	110.760	110.760
Avustralya	1.545.000	1.549.200	1.474.520
Brezilya	5.748.390	5.459.430	5.151.332
Çin	1.571.406	1.770.005	2.123.872
Danimarka	4.450	4.860	5.480
Endonezya	1.185.450	994.090	930.620
Etiyopya	167.350	137.050	120.144
Filipinler	65.700	71.170	77.746
Fransa	145.370	153.530	160.500
Güney Afrika	92.410	92.410	92.410
Hindistan	639.390	653.900	687.240
İtalya	75.900	83.690	93.050
Mali	140.720	132.810	123.320
Meksika	702.910	667.510	644.916
Nijer	19.450	13.280	11.792
Nijerya	172.340	131.370	82.218
Pakistan	25270	21.160	16.010
Rusya	8.089.500	8.092.685	8.092.100
Türkiye	201.990	207.030	216.780
DÜNYA	41.683.990	40.851.680	40.219.200

Kaynak: (World Bank, 2015)

Tablo 10’da görüleceği üzere, dünya çayır ve mera alanları 3,3 milyar ha alan ile 1990 yılına göre kıyaslandığında ciddi bir değişim göstermediği görülmektedir. Çayır ve mera alanları Türkiye, ABD, Nijer, Nijerya ve Arjantin’de artış göstermiştir (Tablo 10).

Tablo 10. Yıllara Göre Çayır ve Mera Alanlarının Değişimi (000 ha)

Ülkeler	1990	2000	2012
Arjantin	99.970	99.870	108.500
Avustralya	416.400	407.900	357.981
Brezilya	184.200	196.206	196.000
Çin	374.394	392.833	392.833
Fransa	11.599	10.366	9.546
Almanya	5.618	5.048	4.630
Hindistan	11.304	10.845	10.300
Endonezya	13.110	11.177	11.000
İran	45.000	46.600	29.477
Meksika	81.364	80.952	80.897
Nijer	22.000	23.000	28.782
Nijerya	29.511	30.300	30.300
Suudi Arabistan	120.000	170.000	170.000
Senegal	5.744	5.650	5.600
Güney Afrika	82.500	83.928	83.928
Türkiye	12.000	14.100	14.617
İngiltere	11.517	11.036	10.924
ABD	239.172	236.331	250.999
DÜNYA	3.305.274	3.417.642	3.359.658

Kaynak: (World Bank, 2015)

Tablo 11’de görüleceği üzere, kişi başına düşen su miktarı (kişi/m³) birkaç istisna hariç düşüş göstermektedir. 2013 yılı itibariyle dünya kişi başına Düşen Su Miktarı 6055 kişi/m³ dür. Özellikle Nijer ve Güney Afrika gibi hâlihazırda gıda güvenliği sorunu yaşayan ülkelerde içecek su probleminin de eklenmesi düşündürücüdür (Tablo 11).

Tablo 11. Yıllara Göre Kişi Başına Düşen Su Miktarı (kişi/m³)

Ülkeler	1992	2013
Arjantin	8.711	7.045
Avustralya	28.122	21.275
Brezilya	36.618	28.254
Çin	2.415	2.072
Fransa	3.399	3.034
Almanya	1.327	1.327
Hindistan	1.600	1.155
Endonezya	10.918	8.080
İran	2.204	1.659
Meksika	4.557	3.343
Nijer	423	196
Nijerya	2.197	1.273
Senegal	3.229	1.825
Güney Afrika	1.221	843
Türkiye	4.067	3.029
Rusya	29.007	30.054
İngiltere	2.518	2.262
ABD	10.986	8.904
DÜNYA	-	6.055

Kaynak: (World Bank, 2015)

1.3. Tarımsal Ticarete Yaşanan Sorunlar

Tarımsal ticaret özellikle az gelişmiş ülkeler için önem arz etmektedir. Tarım ürünlerindeki fiyat değişimleri, ülkeleri ihracat-ithalat dengesine göre olumlu ve olumsuz etki gösterebilmektedir. Özellikle son yıllarda her ne kadar ürün fiyatlarından dolayı da olsa tarımsal ürün ticaretinde artış yaşandığını istatistiklerden görebilmekteyiz.

Tablo 12’de görüleceği üzere, dünya tarımsal ihracat ve ithalatı son 33 yılda artış göstermektedir. İhracat ve ithalatta 1980’li yıllara göre 6 kat artış dikkat çekicidir. Tarımsal ticaretin yanı sıra toplam ticarete 1980’e göre 9 kat artış yaşanmıştır. Tarım ihracatının ve ithalatının toplam ihracat ve ithalattaki payının düşüş göstermesi dikkat çekicidir (Tablo 12).

Tablo 12. Yıllar İtibariyle Dünyada Tarımsal Ürünlerin İhracat ve İthalatı

Yıllar	Tarımsal İhracat (Milyon)	Tarımın toplam ihracattaki payı (%)	Toplam İhracat (Milyon)	Tarımsal İthalat (Milyon)	Tarımın toplam ithalattaki payı (%)	Toplam İthalat (Milyon)
1980	298.800	14,68	2.036.000	312.217	15,03	2.077.000
1990	414.723	11,88	3.490.000	442.946	12,30	3.600.000
2000	550.868	8,53	6.458.000	596.295	8,87	6.725.000
2010	1.365.093	9,02	15.128.000	1.391.777	9,06	15.367.000
2013	1.744.833	9,38	18.609.000	1.851.229	9,90	18.700.000

Kaynak: (WTO ve ITC Trade Map, 2015)

Az Gelişmiş Ülkelerin (AGÜ) tarımsal ihracatı dünya tarımsal ihracatının yalnızca %11'ini oluşturmaktadır. 2000'li yıllara göre AGÜ'lerin tarımsal ihracattaki payı yükselişe geçmiştir ancak %11'lik payın yetersiz olduğu görülmektedir. Tablo 13'te, AGÜ'lerin çeşitli tarım ürünleri bazında yapmış olduğu ihracat rakamı ile gelişmiş ülkelerin yapmış olduğu ihracat rakamları kıyaslanmaktadır. Ana ürün bazında AGÜ'ler en az ihracatı gerçekleştiren grup olmuştur. İhracatta G7 ve AB-28 toplam ihracattaki payları ile tarım ticaretinde söz sahibi gruplar olurken, Az Gelişmiş Ülkelerde tarımsal ihracat yetersiz kalmaktadır. Bu durum AGÜ'lerin küresel anlamda tarımda söz sahibi olmalarına, gıda güvenliğini ve kırsal kalkınmayı gerçekleştirmelerine engel teşkil etmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. 2014 Yılında Çeşitli Ülkelerin Tarımsal İhracatları (000 \$)

Ürünler	AGÜ	G7	AB 28	Dünya
Canlı Hayvan	441.275	8.630.445	13.513.383	23.169.209
Et ve ürünleri	112.245	42.056.845	57.125.744	131.573.150
Su ürünleri	2.679.661	16.604.914	25.175.511	112.105.505
Tahıllar	770.524	46.165.715	27.982.628	117.839.960
Sebze	2.372.762	14.796.055	26.108.610	65.539.042
Meyve	1.173.065	24.079.072	32.239.335	104.129.224
Şeker ve ürünleri	729.439	9.541.032	14.041.965	46.023.679
Bitkisel ve Hayvansal Yağlar	513.986	14.539.734	26.604.387	96.518.276

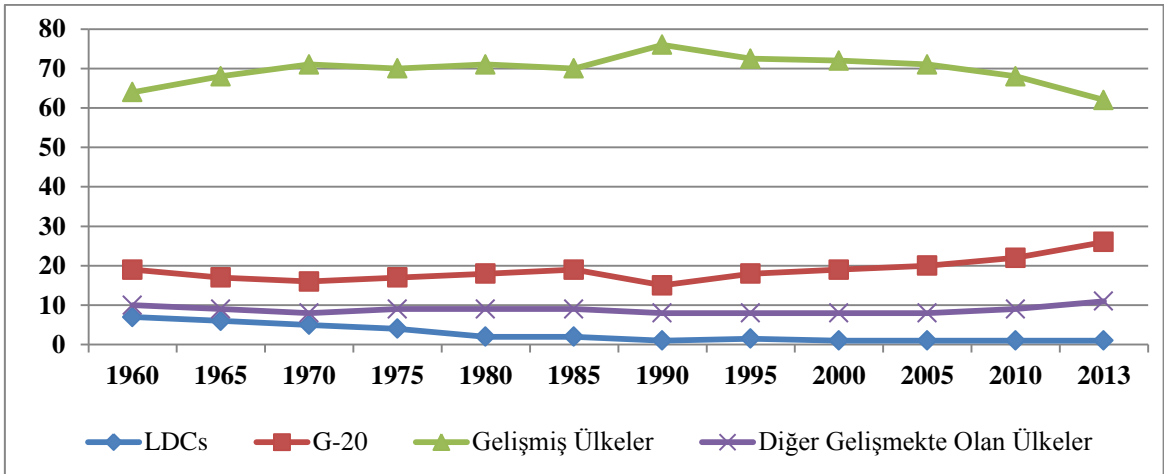
Kaynak: (WTO ve ITC Trade Map, 2015)

Son 50 yıldır tarımsal ham madde ticaretinde bir azalma, buna karşın işlenmiş ürünlerin ticaretinde ise artış yaşanmaktadır. Özellikle buğday, arpa, pirinç, mısır, kahve, çay, kakao, muz, turunçgiller, meyve-sebze, yağlı tohumlar ve kauçuk gibi ürünlerin

ticareti toplam ticaretin %40'ını oluşturmakta olup, bu durum AGÜ'lerin zaten az olan tarımsal ihracatını daha da kötü etkilemektedir. Az gelişmiş ülkelerin tarımsal ihracatının yarıya yakın bir kısmı gelişmiş ülkelere olduğu göz önüne alınırsa, gelişmiş ülkelerin bu hammaddeleri işleyip katma değer katarak ihraç ettiği ve daha çok gelir elde ettiği açıktır. Diğer taraftan gelişmiş ülkelerin ihracat kriterlerinden en önemlisi olan gıda güvenilirliği yüzünden rekabet artış göstermekte bu da ihracatçı AGÜ'leri zarara uğratmaktadır (WTO, 2015a).

Grafik 3'te görüldüğü üzere, AGÜ'lerin aksine, G20 ülkelerinin uluslararası tarımsal ticarete aldığı pay artış göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin aldığı pay ise son yıllarda %60'a kadar gerilemiştir. Aşağıdaki grafik, tarımsal ürün ticaretinin dengesizliğini ortaya koymaktadır (Grafik 3).

Grafik 3. Ülke gruplarının toplam tarımsal ihracattan aldıkları pay (%)

Kaynak: (WTO, 2015).

Yıllar içinde AGÜ'lerin tarımsal ihracatı ile ithalatı arasındaki makas açılmıştır. 2012 yılı itibariyle AGÜ'lerin toplam tarımsal ithalatı 45 milyar \$'a yaklaşırken tarımsal ihracatı ise 16 milyar \$ civarında seyretmiştir. Makasın bu denli açılmasında ithalatçı ülkelerdeki gıda fiyatlarındaki artışın yanı sıra, ihracatçı ülkelerin tarımsal desteklemeleri ve AGÜ'lerin nüfus artışı da önemli rol oynamıştır. Bu makasın açılmasındaki nedenler şu şekilde özetlenebilir (WTO, 2015a);

- Tarımsal ürünlerdeki fiyat dalgalanmaları,
- Düşük verimlilik,

- Gümrük vergileri ve tarımsal desteklemeler,
- Tarımsal girdilerdeki fiyat artışı,
- Nüfus artışı olarak özetlenebilir.

Tablo 14’de görüldüğü üzere, gümrük vergileri ve tarımsal desteklemeler, gerek tarımsal ticaretin ve gerek diğer tüm ticari ürünlerin el değiştirmesinde büyük engel teşkil etmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerin ithalatta AG’ler için koymuş olduğu gümrük vergileri yüzünden tarımsal ticari denge gelişmiş ülkelerin lehine işlemektedir. Görüldüğü üzere gümrük vergileri ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Birçok lke uyguladığı gümrük vergisi oranı ile yerli üreticiyi koruma altına almaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. Ülkelerin tarımsal ürünlerin ithalatında koyduğu gümrük vergileri oranı (%)

Ülkeler	Tarımsal Ürün	Hayvansal Ürünler	Süt ve Süt Ürünleri	Su Ürünleri
ABD	5,26	2,33	20,48	0,75
AB-28	13,22	20,02	52,84	11,79
Afrika Cum.	21,76	19,23	19,29	25,29
Arjantin	10,09	8,28	18,25	10,37
Avustralya	1,22	0,36	3,87	0,02
Brezilya	10,15	8,20	18,25	10,33
Çad	21,76	19,23	19,29	25,29
Çin	15,57	14,12	12,33	10,64
Etiyopya	22,37	23,82	27,25	20,99
Gabon	21,56	19,70	18,75	22,66
Hindistan	33,46	31,06	33,49	29,87
Japonya	19,03	11,01	135,28	5,74
Kanada	15,89	24,47	248,95	0,88
Mali	14,55	18,96	16,25	14,42
Meksika	19,73	35,97	30,58	17,63
Nijer	14,55	18,96	16,25	14,42
Nijerya	15,56	18,85	15,63	14,44
Rusya	12,18	19,76	16,13	12,30
Suudi Arabistan	5,96	2,80	5,00	3,57
Türkiye	42,38	103,68	129,60	34,23
Zimbabve	21,39	31,83	27,75	10,92

Kaynak: (WTO, 2015)

1.4. GIDA GÜVENLİĞİ

Günümüz itibariyle yaklaşık 7 milyar olan dünya nüfusunun 2050 yılına kadar 9 milyara ulaşması beklenmektedir. Bu artışın büyük kısmının Güney Asya ve Afrika gibi kronik açlık çeken ülkelerde yaşanıyor olması, karşılaştığımız riskin ciddiyetini artırır niteliktedir. Öte yandan, gıda maddesi üretimi yapmayan şehir nüfusunun dünya genelinde hızlı artışı, kentleşme, su kıtlığı, hasat kayıpları ve diğer etmenler tarımın küresel arenada karşılaştığı problemler arasında yer almaktadır (FAO, 2015b).

1.4.1. Gıda Güvenliği

Dünyada gıda güvenliğinin var olabilmesi için tüm insanların, günlük sağlıklı ve aktif yaşamlarına devam edebilmelerinde ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli, temiz ve besleyici gıda maddelerine fiziksel, sosyal ve ekonomik açıdan erişmeleri gerekmektedir. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre, günümüz itibariyle 795 milyon insan kronik

açlık çekmektedir. Sahra Altı Afrika ve Asya bölgelerinde yaşayan her 4 kişiden 1'i açlık çekmektedir (FAO, 2014).

Tablo 15'de görüldüğü üzere, FAO verilerine göre 1990-1992 dönemlerinde yetersiz beslenen kişi sayısı 1 milyarın üzerinde iken, 2014-2016 dönemleri için bu sayı 795 milyona düşmüştür (FAO, 2015). Sahra Altı Afrika'da yetersiz beslenen kişi sayısında ise 44 milyon artış yaşanması dikkat çekicidir. 1990-1992 dönemlerinde yetersiz beslenen kişi sayısının en fazla olduğu bölge Doğu Asya iken, 2014-2016 dönemi için yetersiz beslenen kişi sayısının en fazla olduğu bölge Güney Asya'dır. Bu bilgiler ışığında, yetersiz beslenen kişi sayısının en fazla olduğu bölgeler Güney-Doğu Asya'da ve Sahra Altı Afrika'dır (Tablo 15).

Tablo 15. Dünyada Yetersiz Beslenen Kişi Sayısı (Milyon) ve Oranı (%)

Bölgeler	1990-92		2014-2016	
	Sayı	%	Sayı	%
DÜNYA	1011	100	795	100
Gelişmiş Ülkeler	20	2	15	1.8
Güney Asya	291	28,8	281	35.4
Sahra Altı Afrika	176	17,4	220	27.7
Doğu Asya	295	29,2	145	18.3
Güney Doğu Asya	138	13,6	61	7.6
Latin Amerika ve Karayipler	66	6,5	34	4.3
Batı Asya	8	0,8	19	2.4
Kuzey Afrika	6	0,6	4	0.5
Kafkasya ve Merkez Asya	10	0.9	6	0.7
Okyanusya	1	0.1	1	0.2

Kaynak: (FAO, 2015)

Economist Intelligence Unit (EIU) tarafından çalışması yürütülen, 109 ülkeyi kapsayan Küresel Gıda Güvenliği Endeksi'ne göre, 2015 yılında gıda güvenliği konusunda geçen yıllara göre ciddi derecede ilerlemeler kaydedilmiştir. Örneğin; 2011-2013 periyodunda 842 milyon insan açlık ile boğuşurken, günümüz itibariyle bu rakam ülkelerin ve organizasyonların çalışmaları sonucunda 795 milyona kadar gerilemiştir. Gıda güvenliği konusunda gelişmekte olan ülkeler ile gelişen ülkeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. 2015 Gıda Güvenliği Endeksine göre, batılı ülkeler endeksin başlarında yer almalarına rağmen, Afrika ülkeleri endeksin sonlarında yer almıştır. Ancak endeks sonuçlarında iki

bölge arasındaki boşluğun azaldığı görülmektedir. Bu olumlu gelişmenin arkasında, ekonomistlere göre makro-ekonomik göstergelerde düzelme ve gıda fiyatlarının nispeten düşük seyretmesi gösterilmiştir (EIU, 2015).

Tablo 16. Küresel Gıda Güvenliği Endeksi

En İyi Konumdakiler		İyi Konumdakiler		Orta Seviyedekiler		Desteğe İhtiyaç Duyanlar	
Puan 74,20 - 89,0		Puan 58,50 - 74,10		Puan 41,50 -58,40		Puan 25,10 -41,40	
ABD	89,0	Yunanistan	73,5	Dominik Cum.	56,8	Kenya	41,2
Singapur	88,2	S.Arabistan	72,8	Kazakistan	56,8	Suriye	40,6
İrlanda	85,4	Macaristan	71,4	Azerbaycan	56,6	Nepal	40,5
Avusturya	85,1	Slovakya	70,7	Ukrayna	56,1	Etiyopya	38,5
Hollanda	85,0	Uruguay	69,4	Ekvator	56,0	Mali	38,5
İsviçre	84,4	Malezya	69	Paraguay	54,5	Tacikistan	38,3
Kanada	84,2	Meksika	68,7	Fas	53,9	Bangladeş	37,4
Almanya	83,9	Brezilya	67,4	Sri Lanka	53,7	Yemen	37,3
Avustralya	83,8	Arjantin	67,1	Özbekistan	53,6	Nijerya	37,1
Fransa	83,8	Kosta Rika	66,9	Vietnam	53,4	Sudan	36,5
Norveç	83,8	Türkiye	66,0	El Salvador	53,3	Malavi	35,3
İsveç	82,9	Panama	65,4	Bolivya	52,8	Angola	35,1
Yeni Zelanda	82,8	Güney Afrika	64,5	Cezayir	50,9	Ruanda	35,1
Danimarka	82,6	Çin	64,2	Hindistan	50,9	Kamboçya	34,6
İngiltere	81,6	Rusya	63,8	Guatemala	49,7	Gine	33,9
Portekiz	80,5	Belarus	63,5	Nikaragua	49,7	Tanzanya	33,7
Finlandiya	79,9	Romanya	63,3	Filipinler	49,4	Burkina Faso	33,6
Belçika	79,5	Botsvana	63,1	Honduras	49,3	Nijer	33,6
İsrail	78,9	Mısır	61,8	Endonezya	46,7	Togo	33,4
İspanya	78,9	Venezüella	61,7	Gana	46,1	Zambiya	32,9
Japonya	77,4	Sırbistan	61,5	Fildişi Sahili	46	Mozambik	32,6
İtalya	77	Bulgaristan	61	Pakistan	45,7	Haiti	31,1
B.Arap.Emirlikler	75,6	Tunus	60,1	Myanmar	44	Kongo	30,1
Kuveyt	75,5	Tayland	60	Uganda	42,8	Sierra Leone	29
Çek Cumhuriyeti	74,9	Kolombiya	59,6	Benin	41,7	Madagaskar	28,8
Güney Kore	74,8	Peru	58,6	Senegal	41,7	Çad	27,9
Şili	74,3	Ürdün	58,5	Kamerun	41,5	Burundi	25,1

Kaynak: (EIU, 2015)

Tablo 16’da görüldüğü üzere, Türkiye, gıda güvenliği sıralamasında 109 ülke arasında 39. sırada yer almaktadır. 2015 yılında yapılan bu araştırmaya göre, Türkiye gıda güvenliği sorunu olmayan bir ülkedir. Listenin 1. sırasında ABD, 2. sırasında Singapur yer almaktadır. Listenin sonlarında ise Burundi, Çad ve Madagaskar gelmektedir (Tablo 16).

Gıda güvenliği konusunda her ne kadar ciddi adımlar atılmış olsa da, Afrika’da halen küresel amaçlara ulaşmak konusunda yavaş ilerlemeler yaşanmaktadır. Özellikle kronik açlığa en sık rastlanılan Sahra altı Afrika’da durum vahametini korumaktadır.

Afrika’da siyasi açıdan bazı olumlu gelişmelerin yaşanması, duruma az da olsa katkıda bulunmuştur (FAO, 2015).

Asya ele alındığında ise, dünyada açlık çeken nüfusun üçte ikisi bu bölgede yaşamaktadır. Asya’nın bölgeleri arasında büyük gelişmişlik farkı bulunmaktadır. Örneğin, Doğu Asya ve Güney-Doğu Asya Açlık ile mücadelede büyük başarılar kaydederken, Batı, Güney ve Merkez Asya halen kronik açlık ile mücadele etmektedir (Friedman, 2013).

FAO’ya göre, dünyada gıda açığı ciddi azalma göstermiştir. Tablo 17’den görüleceği üzere, son 25 yılda gıda açığı günlük 139 kcal’den 84 kcal’ye düşmüştür. Gelişmiş ülkelerde gıda açığı 12 kcal/günden 8 kcal/güne, gelişmekte olan ülkelerde ise, 174 kcal/günden 101 kcal/güne düşmüştür. Bu başarıda şüphesiz ülke ve kuruluşların işbirliği yatmaktadır (Tablo 17).

Tablo 17. Dünyada Gıda Açığı (kcal/ gün)

Bölgeler	1990-92	2000-02	2012-14
Dünya	139	111	84
Gelişmiş Ülkeler	12	12	8
Gelişmekte olan Ülkeler	174	134	101
Afrika	205	185	156
-Kuzey Afrika	31	31	47
-Sahra altı Afrika	247	219	182
Asya	177	131	94
-Orta Asya	100	106	53
-Doğu Asya	182	128	86
-Güney Asya	169	131	114
-Güney-Doğu Asya	233	165	73
-Batı Asya	39	56	65
Latin Amerika	109	83	44

Kaynak: (FAO, 2015)

Tablo 18’den görüleceği üzere, son 20 yılda günlük ortalama kalori tüketimi artış göstererek, günümüz itibariyle 1844 kcal/güne çıkmıştır. Bu artış hiç şüphesiz ki, üretim artışını zorunlu kılmaktadır (Tablo 18).

Tablo 18. Dünyada Günlük Ortalama Tüketilen Kalori (kcal/ gün)

Bölgeler	1990-92	2000-02	2012-14
Dünya	1805	1829	1844
Gelişmiş Ülkeler	1927	1940	1944
Gelişmekte olan Ülkeler	1771	1802	1823
Afrika	1726	1742	1752
-Kuzey Afrika	1765	1817	1835
-Sahra altı Afrika	1717	1726	1736
Asya	1775	1812	1836
-Orta Asya	1769	1809	1836
-Doğu Asya	1836	1888	1904
-Güney Asya	1723	1753	1790
-Güney-Doğu Asya	1750	1785	1805
-Batı Asya	1753	1783	1824
Latin Amerika	1807	1827	1860

Kaynak: (FAO, 2015)

1.4.2. Gıda Güvenliği ile ilgili Küresel Gelişmeler

Tablo 19’da görüldüğü üzere, dünyada gıda güvenliği ile ilgili duruma örnek olabilecek istatistikler verilmiştir. Buna göre, son 13 yılda Suudi Arabistan hariç dünya tahıl üretiminde artış yaşanmıştır (Tablo 19).

Tablo 19. Dünyada Toplam Tahıl Üretimi (milyon ton)

Bölgeler	2000/2001	2005	2014
Dünya	1.233,65	2.070,06	2.526,86
Amerika	333,97	385,76	431,63
AB-28	213,82	290,93	304,21
Avustralya	33,35	34,38	41,72
Brezilya	7,65	59,35	97,17
Kanada	50,73	52,60	66,37
Çin	128,92	356,10	490,52
Mısır	4,14	18,82	19,52
Hindistan	84,98	188,83	243,31
Endonezya	9,67	45,30	63,41
Japonya	0,93	8,99	8,82
Kazakistan	11,13	12,18	17,51
Meksika	0,25	32,23	34,19
Nijerya	15,90	16,46	21,27
Filipinler	4,51	14,90	19,66
Kore Cumhuriyeti	0,30	5,38	4,44
Rusya	63,75	75,83	89,29
Suudi Arabistan	2,16	3,19	0,97
Güney Afrika	0	12,00	14,85
Tayland	17,10	23,30	29,43
Türkiye*	32,24	36,47	32,71

*TÜİK verisi

Kaynak: (FAO, 2015)

Tablo 20’de görüldüğü üzere, dünya buğday ve pirinç üretimi son 13 yılda artış göstermiştir. 2013/2014 sezonunda dünya buğday üretimi 717 milyon tona yükselmiş, dünya pirinç üretimi ise 496 milyon tona ulaşmıştır. AB-28’in pirinç ve buğday üretiminde önemli oranda yükselme gözlenmiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Dünyada Toplam Buğday ve Pirinç Üretimi (milyon ton)

Bölgeler	Buğday		Pirinç	
	2000-01	2013-14	2000-01	2013-14
Dünya	590,29	717,16	400,89	496,63
Amerika	60,64	58,10	5,94	6,11
AB-28	105,22	143,56	1,48	1,73
Avustralya	22,11	26,92	0,73	0,77
Brezilya	1,72	5,71	7,65	7,91
Kanada	26,51	37,53	-	-
Çin	99,63	121,92	130,10	140,63
Mısır	6,56	8,80	4,14	4,20
Hindistan	76,36	93,51	84,98	106,65
Endonezya	0,00	-	32,69	44,90
Japonya	0,68	0,81	8,59	7,79
Kazakistan	9,09	13,95	0,14	0,22
Meksika	3,49	3,35	0,25	0,12
Nijerya	0,07	0,07	1,97	2,82
Filipinler	0,00	-	8,19	12,32
Kore Cumhuriyeti	0,00	0,02	5,29	4,23
Rusya	34,41	52,09	0,39	0,62
Suudi Arabistan	1,78	0,60	0,00	0,00
Güney Afrika	2,42	1,87	0,00	0,00
Tayland	0,00	0,00	17,10	24,38
Türkiye	21,00	22,05	0,21	0,54

Kaynak: (AMIS, 2015)

Tablo 21’de görüldüğü üzere, dünyada toplam mısır ve soya üretimi sırasıyla % 43 ve % 62 artış göstermiştir. Bu artışı sağlayan faktörler arasında teknolojik tarımın gelişmesi, kullanılan tohum kalitesinde artış ve sulamanın tüm dünyada yaygınlaşması gösterilebilir. Mısır ve soya yağ üretiminde, alternatif enerji kullanımında ve yem-gıda maddesi kullanımında hayati önem taşıdıkları için ekim alanları genel olarak artış göstermektedir. Ancak üretimdeki bu artışın yalnızca gıda maddesi olarak kullanılmaması, alternatif enerji, sanayi ham madde kullanımı ve yem olarak kullanılması gıda güvenliği açısından düşündürücüdür (Tablo 21).

Tablo 21. Dünyada Toplam Mısır ve Soya Üretimi (milyon ton)

Bölgeler	Mısır		Soya	
	2000-01	2013-14	2000-01	2013-14
Dünya	594,04	854,35	174,75	283,78
Amerika	251,85	316,16	75,06	91,39
AB-28	38,34	64,79	-	-
Avustralya	0,40	0,50	0,05	0,09
Brezilya	32,32	80,53	38,43	86,12
Kanada	6,82	14,19	2,70	5,35
Çin	106,17	218,53	15,41	11,95
Mısır	6,47	5,70	0,03	0,04
Hindistan	12,04	24,35	5,01	8,80
Endonezya	9,67	18,51	1,02	0,92
Japonya	0	0	0,29	0,23
Kazakistan	0,24	0,55	0	0,20
Meksika	17,55	22,66	0,10	0,17
Nijerya	4,10	10,28	0,43	0,63
Filipinler	4,51	7,33	0	0
Kore Cumhuriyeti	0,06	0,08	0,11	0,15
Rusya	1,53	11,63	0,34	1,63
Suudi Arabistan	0,04	0,08	0	0
Güney Afrika	11,43	12,75	0,14	0,78
Tayland	4,46	4,98	0,27	0,19
Türkiye	2,30	4,20	0,04	0,18

Kaynak: (AMIS, 2015)

Tablo 22’de görüldüğü üzere, son 13 yılda kişi başı dünya tahıl tüketiminde hızla artış yaşanmıştır. 2013-2014 kişi başı tahıl tüketimi 152,40 kg/yıl olarak gerçekleşmiştir. Kanada’nın kişi başı tahıl tüketimi 12 kat artış gösterirken, Güney Afrika’da 15 kat artış ve Meksika’da 30 kat artış yaşanması gıda güvenliği açısından olumlu bir gelişme olarak kayda geçebilir. Rusya tahıl tüketiminde son 13 yılda düşüş yaşanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Dünyada Kişi Başı Tahıl Tüketimi (kg/yıl)

Bölgeler	Tahıl	
	2000-01	2013-14
Dünya	86,00	152,40
Amerika	111,00	111,80
AB-28	113,00	136,10
Avustralya	93,00	98,00
Brezilya	44,20	116,60
Kanada	8,70	96,20
Çin	81,50	149,40
Mısır	38,60	289,70
Hindistan	76,20	153,20
Endonezya	43,40	212,20
Japonya	68,20	130,20
Kazakistan	160,60	166,40
Meksika	6,50	187,00
Nijerya	118,60	119,20
Filipinler	43,70	163,90
Kore Cumhuriyeti	51,60	117,10
Rusya	143,90	127,90
Suudi Arabistan	92,30	147,00
Güney Afrika	11,20	171,90
Tayland	118,70	158,10
Türkiye	224,70	242,00

Kaynak: (AMIS, 2015)

1.4.3. Kırsal Yoksulluk

Dünyada fakir kesimin önemli çoğunluğu kırsal alanlarda yaşayan kadın, çocuk ve yaşlılardan meydana gelmektedir. Bu kişiler geçimlerini toplayıcılık, mevsimlik işçilik, balıkçılık ve çobanlık gibi küçük ölçekli işletme ve aile işletmesi düzeyinde gerçekleştirmektedir. Kırsal kesimdeki insanların büyük çoğunluğu aynı zamanda mutlak yoksulluk olarak da görülen 1,25 \$/gün ve altında gelir elde etmektedir. Güney Asya ve Sahra Altı Afrika mutlak yoksullukta başı çekmektedir. Günümüzde 1,4 milyar insanın mutlak yoksullukla karşı karşıya kaldığını, bunun %75'ini kırsal alanlarda yaşayan halkın oluşturduğunu istatistiklerden öğrenmekteyiz. Özellikle açlık ve yetersiz beslenmenin yoksulluğun temel nedeni olduğu göz önüne alınırsa, bu sorunlarla mücadelenin aynı zamanda yoksulluğa karşı elde edilmiş bir zafer olacağı aşıkardır (FAO, 2014a).

Tablo 23. Ülkelere Göre Kırsal Yoksulluk Oranı (%)

Ülkeler	Kırsal Yoksulluk Oranı (%)
Afganistan	38,3 (2011)
Bangladeş	35,2 (2010)
Benin	39,7 (2011)
Bolivya	61,3 (2011)
Çad	52,5 (2011)
Çin	8,5 (2012)
Etiyopya	30,4 (2010)
Gana	37,9 (2012)
Güney Afrika	77,7 (2011)
Haiti	74,9 (2012)
Honduras	68,5 (2012)
Irak	30,6 (2010)
Kırgızistan	41,4 (2013)
Kongo	74,8 (2011)
Madagaskar	81,5 (2010)
Senegal	57,1 (2011)
Tanzanya	33,3 (2011)
Vietnam	22,1 (2012)
Zimbabve	84,3 (2012)

Kaynak: (World Bank, 2015)

İKİNCİ BÖLÜM

2. GRUP OF TWENTY (G20)

G20, uluslararası ekonomik işbirliğini arttırmayı amaçlayan, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomileri bir araya getiren, küresel ekonomik kararların alındığı bir platformdur. Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Grubu olarak da adlandırılan G20'nin üyeleri arasında, 19 üye ülke ve Avrupa Komisyonu yer almaktadır. Avrupa Komisyonu, 28 AB üyesini temsilen G20 toplantılarına katılım sağlamaktadır (Peter, 2013).

2.1. G20'nin Tarihçesi

G20, uluslararası sistemde başlıca gelişmiş ülkeler ile önemi ve ağırlığı artmakta olan yükselen ekonomilerin küresel ekonomik karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmesi ve uluslararası mali sistemin daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulması amacıyla, 1997'deki Asya ve 1998'deki Rusya krizlerinin ardından 1999 yılında Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde oluşturulmuş, çeşitli üye ülkelerden oluşan bir platformdur. Dünya ekonomisinin %90'ını, ticaretinin %80'ini ve nüfusunun 2/3'ünü temsil etmekte olan G20, küresel ekonomi ile bağlantılı, kalkınma, enerji güvenliği, iklim değişikliği, yoksulluğun giderilmesi, istihdam, yolsuzlukla mücadele ve gıda güvenliği gibi diğer alanlara da genişlemekte, günümüz ihtiyaçları doğrultusunda ekonomik ve mali sistemin yeniden yapılandırılmasına odaklanmaktadır (Anonim, 2015a).

2.1.1. G20 Üyesi Ülke ve Organizasyonlar

G20 üye ülkelerini; Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye ve Avrupa Birliği oluşturmaktadır (Anonim, 2015b).

Her yıl düzenlenen G20 toplantılarına katılım sağlayan başlıca organizasyonlar ise; Birleşmiş Milletler (UN), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Finansal

İstikrar Kurumu (FSB), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'dür (Anonim, 2015b).

G20'nin toplantılarına ilgi alanlarına göre katılım sağlayan başlıca organizasyonlar arasında ise; Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Asya Kalkınma Bankası (ADB), Afrika Kalkınma Bankası (AfDB), Uluslararası Ödeme Bankası (BIS), Akdeniz Yüksek Zirai Etütler Merkezi (CIHAEM), Inter Amerikan Kalkınma Bankası (IADB), Uluslararası Enerji Formu (IEF), Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Uluslararası Finans Kurumu (IFC), Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI), İslam Kalkınma Bankası (IsDB), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Dünya Gıda Programı (WFP) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yer almaktadır (Anonim, 2015b).

G20'ye her yıl davetli ülkeler de katılım sağlamaktadır. Daimi davetli ülkeler arasında İspanya (daimi davetli), Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN)'ni temsilen bir ülke, Afrika Birliği'ni temsilen bir üye ülke, Afrika Kalkınması için Yeni Ortaklık Örgütü (NEPAD)'nü temsilen bir üye ülke, bağımsız bir danışma şirketi olan Küresel Yönetişim Örgütü (3G) temsilen bir ülke ve başkanlığı üstlenen ülkenin davet ettiği ülke her yıl G20 toplantılarına katılım sağlamaktadır. Davet edilen ülkeler de, düşüncelerini G20 masasında aktarabilmekte, G20 kararlarının özellikle ekonomik açıdan kendilerini nasıl etkilediğini diğer üye ülkeler ile paylaşabilmekte ve görüş alışverişinde bulunabilmektedirler. Davetli ülkeler aracılığıyla G20 kararları küresel boyutta değerlendirilebilmektedir (Anonim, 2015b).

2008 yılında ilk kez G20 Liderler Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren G20 toplantılarına katılım sağlayan davetli ülkeler arasında; Benin, Bürüne, Kamboçya, Şili, Kolombiya, Ekvator Ginesi Cumhuriyeti, Etiyopya, Kazakistan, Malavi, Hollanda, İspanya, İsviçre, Tayland, Birleşik Arap Emirlikleri, Vietnam, Moritanya, Senegal, Myanmar ve Yeni Zelanda yer almaktadır (Anonim, 2015b).

2.1.2. Açılım Grupları

G20 toplantılarında, toplumunun G20 karar alma sürecine dâhil olabilmesi, yeni iş olanaklarının üretilmesi ve küresel ekonomik gelişmenin sağlanabilmesi gibi amaçlar

doğrultusunda 6 açılım (türev) grup G20 karar alma sürecine hem bilgilendirme hem de tavsiye niteliğinde çalışmalar ile katkıda bulunabilmektedir. Bu gruplar; Business 20 (B20), Youth 20 (Y20), Labour 20 (L20), Women 20 (W20), Civil Society (C20) ve Think 20 (T20) olarak sıralanabilir. Açılım gruplarının 2008 Küresel Krizi'nden hemen sonra G20 toplantıları için öneminin arttığı bilinmektedir. Aşağıda açılım grupları ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır;

a) Business 20 (B20); Özel sektör, ekonomik aktivitenin önemli bir bileşeni olarak, uluslararası iş dünyasını temsilen G20'ye yön veren bir açılım grubudur. B20, iş dünyasının G20 karar alma sürecine dahil olabilmelerini ve G20 Gündemine katkı yapabilmesine yardımcı olmaktadır. B20, G20 sürecine dahil olan tüm iş dünyasını bir araya getirmektedir. B20, farklı ülkelerdeki iş adamları ve politika yapıcılar arasında işbirliğini kolaylaştıran bir vasıta olarak da görülebilmektedir. B20 toplantısı, G20 tarihinde ilk kez, 2010 yılında Kore Cumhuriyeti'nde toplanmış olup, günümüze kadar dünya liderlerine yaklaşık 400 tavsiye niteliğinde fikir belirtmişlerdir (Anonim, 2015b).

b) Civil Society 20 (C20); C20'nin rolü, sivil toplumu G20'de temsil edebilmek, ulusal ve uluslararası düzeyde sesini duyurabilmektir. C20, çeşitli ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşu organizasyonların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (Anonim, 2015b).

c) Labour 20 (L20); L20, işçi haklarını G20 düzeyinde takip eden, uluslararası arenada tüm ticari birlikleri temsil eden bir gruptur. L20, ticari birliklerin G20 karar mekanizmasına dâhil olabilmesi için çalışır. L20'nin amaçları şu şekilde özetlenebilir (Anonim, 2015b);

- Çıracılık yetiştirme sürecini daha profesyonel hale getirme,
- Yeni iş imkânlarının oluşturulması,
- İşçi haklarının, sosyal koruma mekanizmasının ve asgari ücret koşullarının iyileştirilmesi,
- Ücret dağıtımında adalet,
- G20'de kararlaştırılan kararların uygulanmasını gözetlemek,
- Sürdürülebilir büyümeyi desteklemek,

- Kadınların iş hayatına dâhil olabilmelerini güvence altına almak olarak sıralanmaktadır.

d) Think 20 (T20); T20, ilk defa Meksika dönem başkanlığı esnasında kurulmuş, Rusya ve Avustralya da kendi dönem başkanlıklarında T20'nin varlığına katkılarda bulunmuşlardır. T20 grubunun ilk toplantısı 2011 yılının şubat ayında aralarında Avustralya, Brezilya, Çin, Hindistan, Japonya, Rusya, Singapur, Türkiye ve Güney Kore'nin de bulunduğu 15 ülkenin düşünce kuruluşlarının temsilcileriyle Meksika'da yapılmıştır. Bu toplantıda ekonomik istikrar ve reformlar, kapsayıcı finansal büyüme, küresel ekonomik yapının geliştirilmesi, gıda güvenliği ve küresel ısınmayla mücadele ve G20'nin etkinliği ve üretkenliği konuları tartışılmıştır (Anonim, 2015b).

T20, kurulduğu andan itibaren diğer alt gruplardan farklı bir karakter sergilemektedir. T20 grubu, diğer gruplar gibi savunuculuk platformu ve spesifik konular üzerinde öneriler arayan bir yapıya sahip değildir. Global düşünce kuruluşlarının ve yüksek seviyedeki eksperlerin G20 gündeminde olan konuların daha derinlemesine analitik analizler geliştirdiği ve G20'nin daha somut ve sürdürülebilir politikalar üretmesine yardımcı olan bir düşünce platformudur (Anonim, 2015b).

e) Women 20 (W20); İlk kez Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı Liderler Zirvesi öncesi 15-16 Ekim 2015 tarihlerinde faaliyete geçmiştir. Küresel ölçekte 100 milyon kadının daha işgücüne dâhil olmasını amaçlamaktadır. Cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Liderler Zirvesi'ne yönelik şu çağrılarda bulunmuştur (Anonim, 2015b);

- Eğitim, istihdam ve girişimcilik arasındaki bağdan yola çıkarak kadınların ekonomik açıdan güçlendirilmesi,
- İşyerinde ayrımcılığın ortadan kalkması, hakların yerine getirilmesi ve eşit fırsatların sunulması,
- Kadınların finansmana ve verimli varlıklara erişimini sağlamak,
- Kadınlara ait işletmelerin ve inovasyonun desteklenmesi,
- Hem kamu sektöründe hem de özel sektörde lider pozisyonda olan kadınların sayısını arttırmak,
- Kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal ağlarının güçlendirilmesi,

- İş hayatı ve özel hayatın dengelenmesine destek,
- Yeterli sosyal korumanın sağlanması,
- Çocuk bakım gibi sosyal bakım altyapılarının kuvvetlendirilerek çalışma koşullarının iyileştirilmesi,
- Sürdürülebilir tüketim eğilimlerinin geliştirilmesi ve yeşil büyümenin sağlanmasında kadın liderliğinin desteklenmesi,
- Özellikle kırsal kesimde yaşayan kadınları dikkate alarak tarım ve gıda güvencesi politikası geliştirmek olarak sıralanmaktadır.

f) Youth 20 (Y20); Y20, dünyanın her bir yerindeki gençlerin G20 gibi bir arenada temsilini sağlayan bir forumdur. 2006 yılından itibaren G20 ülkelerinden birçok genç katılımcı Y20 kapsamında bir araya gelmekte, görüş alışverişinde bulunmaktadır (Anonim, 2015b).

2.1.3. G20'nin Organizasyon Yapısı

G20'nin, birçok uluslararası organizasyonun aksine özel bütçesi, Genel Sekreterliği, personeli ve merkezi bulunmamaktadır. G20 üyeleri, G20'nin kurulduğu ilk yıllarda çeşitli bakanlıklar düzeyinde toplantılar düzenlemişlerdir. Kasım 2008 tarihinden itibaren G8'de olduğu gibi yılın belirli zamanlarında Devlet Başkanları düzeyinde toplanmaya başlamışlardır. Her yıl bir G20 üyesi ülke ev sahipliğini üstlenmekte, düzenlenecek toplantıları organize etmekte ve masraflarının yükümlülüğünü üstlenmektedir (Anonim, 2015). G20'nin hâlihazırda daimi bir Sekreteryası bulunmamaktadır. G20 Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olan ülke, aynı zamanda söz konusu yıl için G20 Dönem Başkanlığını yürütmekte ve G20'nin faaliyetlerini organize etmektedir. Bir önceki yılın başkanı, mevcut başkan ve bir sonraki yılın başkanından oluşan Troika, G20 gündeminin devamlılığını sağlamaya çalışmaktadır (Anonim, 2015b);

2.2. TÜRKİYE DÖNEM BAŞKANLIĞINDA G20

Türkiye, 1 Aralık 2014 tarihinde Avustralya'dan G20 Dönem Başkanlığı'nı devralmıştır. 15-16 Kasım 2015 tarihinde Antalya, Belek'te gerçekleştirilen G20 Liderler Zirvesi'nin ardından 2016 G20 Dönem Başkanlığı'nı, 30 Kasım 2015 tarihi itibarıyla Çin

üstlenecektir. G20 Zirvesi ev sahipliğini, 2017’de Almanya ve 2018’de Hindistan üstlenecektir (Anonim, 2015b).

Tablo 24. Liderler Zirvesi’ni Gerçekleştiren Ülkeler

Liderler Zirvesi	Ev Sahibi Ülke	Zirve Yeri	Zirve Başkanı
2008 Washington	ABD	National Building Museum	Sn. George W. BUSH
2009 London	UK	ExCeL London	Sn. Gordon BROWN
2009 Pittsburg	ABD	David L. Lawrence Convention Center	Sn. Barack Hussein OBAMA
2010 Toronto	Kanada	Metro Toronto Convention Centre	Sn. Stephen HARPER
2010 Seoul	Kore Cumhuriyeti	COEX Convention & Exhibition Center	Sn. Lee Myung-BAK
2011 Cannes	Fransa	Palais des Festivals	Sn. Nicolas SARKOZY
2012 Los Cabos	Meksika	Los Cabos Convention Center	Sn. Felipe CALDERÓN
2013 St Petersburg	Rusya	Constantine Palace	Sn. Vladimir PUTIN
2014 Brisbane	Avustralya	Brisbane Convention & Exhibition Centre	Sn. Tony ABBOTT
2015 Antalya	Türkiye	Regnum Carya Hotel Convention Centre	Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN

Kaynak: (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015)

2.2.1. Türkiye Dönem Başkanlığı’nda G20 Öncelikleri

2015 yılı Türkiye Dönem Başkanlığında, G20 öncelikleri; Küresel Toparlanmanın Güçlendirilmesi ve Potansiyelin Artırılması, Dayanıklılığın Artırılması ve Sürdürülebilirliğin Desteklenmesi olarak sıralanmıştır (Anonim, 2015b).

a) Küresel Toparlanmanın Güçlendirilmesi ve Potansiyelin Artırılması; Raporda, 2008 Küresel Krizi’nden sonra toparlanmanın istenilen ölçüde gerçekleştirilemediği, büyümenin zayıf ve kırılgan olduğu, işsizliğin yüksek seviyelerde seyrettiği ve eşitsizliklerin arttığı vurgulanmıştır. Piyasada düşük güven nedeniyle, yeterince yatırımın ve tüketimin gerçekleştirilemediği vurgulanmıştır. Ekonomilerdeki büyüme potansiyelinin artırılabilmesi için; altyapı yatırımı açıklarının giderilmesi başta olmak üzere yatırımların artırılması, istihdamın güçlendirilmesi ve ticaretin geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır (Anonim, 2015b).

b) Dayanıklılığın Artırılması; Sağlıklı ve istikrarlı bir küresel finans sistemi, etkin ve verimli bir uluslararası finansal mimari, adil ve pürüzsüz bir şekilde işleyen bir uluslararası vergi sistemi ile işletmeler için adil ve eşit şartlarda işleyen bir rekabet ortamı sağlanmasının küresel ekonominin dayanıklılığının sağlanması açısından önemli oldu vurgulanmaktadır. Finansal Düzenlemeler, IMF Reformu'nun tamamlanması, Uluslararası Vergi ve Yolsuzlukla Mücadele gibi konulara odaklanılacağı belirtilmiştir (Anonim, 2015b).

c) Sürdürülebilirliğin Desteklenmesi; Küresel ekonomide sürdürülebilirliği desteklemek için kalkınma, enerji ve iklim değişikliğinin finansmanı konularına odaklanması gerektiği vurgulanmıştır. Küresel ölçekte refah düzeyinin artırılması, yoksulluğu azaltma çabalarının desteklenmesi ve düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması temel amaçlar olarak belirlenmiştir (Anonim, 2015b).

2.2.2. Türkiye Dönem Başkanlığı'nda Gerçekleştirilen G20 Toplantıları

Türkiye'nin dönem başkanlığını 1 Aralık 2014'te Avustralya'dan devralması ile son 1 yıl içerisinde G20 kapsamında 50 toplantı gerçekleştirilmiştir. Tablo 25'den görüleceği üzere, Sherpa (Rehber) Toplantıları, Kalkınma Çalışma Grubu Toplantıları (DWG), İstihdam Çalışma Grubu (EWG) Toplantıları, Ekonomi Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı, Enerjinin Sürdürülebilirliği Çalışma Grubu Toplantısı, 2 Ön Heyet Ziyareti (Advance Team Visit), Tarım, Enerji, Kültür, Çalışma ve Ekonomi Bakanları Toplantısı, Açılım Grupları Toplantısı, Finansal Tabana Yayılma Küresel Ortaklığı (GPFI) ve Liderler Zirvesi gerçekleştirilmiştir (Tablo 25). Ekonomi Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantıları Washington ve Peru'da gerçekleştirilirken, diğer 50 toplantı başta Antalya, İzmir, İstanbul ve Ankara gibi illerde gerçekleştirilmiştir.

Sherpa sözlük anlamıyla, Nepal'in dağlık kesimlerinden olan Himalaya'da dağcılık faaliyetlerine katılan ve bu faaliyetlerde rehber olarak görev alan kişiye verilen addır (Martin, 2006). Uluslararası ilişkilerde, ilk olarak G-8 Devlet Başkanları Zirveleri çerçevesinde, zirve hazırlıklarından ve bu hazırlıkların koordinasyonundan sorumlu kişiler de bu isimle adlandırılmıştır. Sherpalar G-8 Devlet Başkanları toplantılarından önce

gerekli müzakereleri yürüterek Devlet Başkanlarının müzakere yüklerini azaltmakla görevlidirler. G20 Sherpa'ları ise liderlerin Zirve hazırlıklarını ve zirve sonrası çalışmalarını süren konuların takibini yürütmek ve teknik konularda üyeler arasında uzlaşma sağlanabilmesi amacıyla siyasi düzeyde aracılık yapmaktadırlar (Anonim, 2015b).

Türkiye dönem başkanlığında Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ayşe Sinirlioğlu Türkiye Sherpası olarak görevlendirilmiştir. G20 Liderler Zirvesi hazırlıkları kapsamında 5 resmi Sherpa toplantısı düzenlenmiş olup (Tablo 25), bu toplantılarda; fırsat eşitsizliğinin giderilmesi, genç işsizliğinin azaltılması, istihdam kalitesinin artırılması, yenilenebilir enerjinin konusunda bir çalışma hazırlanması, gıda güvenliği, düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerle G20 arasındaki diyalogun güçlendirilmesi, özel sektörün kalkınmadaki rolü, işçi dövizlerinin transfer maliyetlerinin azaltılması, ticaret sisteminin güçlendirilmesi ve ekonomik büyüme konuları üzerinde durulmuştur (Anonim, 2015b).

Tablo 25'den görüleceği üzere, 4 resmi Kalkınma Çalışma Grubu Toplantısı (DWG) Türkiye G20 Sherpası başkanlığında gerçekleştirilmiştir (Tablo 25). I.DWG toplantısı 02-03 Şubat 2015 tarihlerinde İstanbul'da, II. DWG toplantısı 09-10 Nisan 2015 tarihlerinde Ankara'da, III. DWG toplantısı 04-05 Haziran 2015 tarihlerinde İzmir'de ve IV. DWG toplantısı 14-16 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda; altyapı, gıda güvenliği, yerel kaynakların harekete geçirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, finansal erişim ve işçi gelirleri konuları gündeme alınmıştır (Anonim, 2015b).

Tablo 25'den görüleceği üzere, 3 resmi İstihdam Çalışma Grubu (EWG) toplantısı gerçekleştirilmiştir (Tablo 25). I. EWG toplantısı 26-27 Şubat 2015 tarihlerinde Antalya'da, II. EWG toplantısı 07-08 Mayıs 2015 tarihlerinde İstanbul'da ve III. EWG toplantısı 23-24 Temmuz 2015 tarihlerinde Nevşehir'de düzenlenmiştir. Bu toplantılarda; işgücü ve büyüme arasındaki ilişki, genç istihdamın durumu ve işçi gelir payının istihdama ve büyümeye etkisi konuları ele alınmıştır (Anonim, 2015b).

09-10 Şubat 2015 tarihlerinde İstanbul'da Ekonomi Bakanlığı ve Merkez Bankası Üst Düzey Yöneticiler Toplantısı düzenlenmiş olup; makroekonomik değişkenler, büyüme stratejileri, finansal reformlar ve uluslararası vergi konuları ele alınmıştır. 16-17 Nisan

2015 tarihlerinde Washington DC' de, IMF'in ev sahipliğinde Ekonomi Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısı düzenlenmiş olup; büyüme stratejileri, uluslararası finansal sistem, uluslararası vergi sistemi, işsizlik oranı ve gıda fiyatlarındaki değişim konuları ele alınmıştır. 8 Ekim 2015 tarihinde IMF ve Dünya Bankası Yıllık Toplantıları kapsamında gerçekleştirilen G20 Ekonomi Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı Peru'nun başkenti Lima'da gerçekleştirilmiştir (Anonim, 2015b).

İş 20 (B20), Türkiye dönem başkanlığında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) başkanı Rıfat HİSARCIKLIOĞLU başkanlığında; TOBB, Türkiye İhracat Meclisi (TİM), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)'in aktif katılımıyla oluşturulmuş bir dışa açılım grubudur. 8 Nisan 2015 tarihinde Ankara'da G20-B20 Kapsayıcı Büyüme Çalıştayı ve 15 Kasım 2015 tarihinde çeşitli devlet başkanlarının da katılımıyla Antalya'da W20/B20 ortak oturumu düzenlenmiştir. Bu toplantılarda; Küçük Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ), Ticaret, Altyapı, Finansal Gelişim, Yolsuzluk, İstihdam ve Girişimcilik konuları ele alınmıştır (Anonim, 2015b).

Sivil 20 (C20), bünyesinde 14 sivil toplum kuruluşunun bulunduğu Yürütme Kurulunca ve Sekreteryaya tarafından desteklenmekte olup, Türkiye dönem başkanlığında İktisadi Kalkınma Vakfı Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Zeynep Bodur Okyay'ın başkanlığında faaliyetlerinin yürütmüştür. 52 ülkeden 500'ü aşkın katılımcının katıldığı C20 Zirvesi, 15-16 Eylül tarihlerinde İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Zirvede toplumsal cinsiyet eşitliği, kapsayıcı büyüme ve sürdürülebilirlik konuları ele alınmıştır. 2015'te G20'ye yönelik ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının politika önerilerini özetleyen C20 Zirve Bildirgesi kabul edilmiştir (Anonim, 2015b).

Türkiye dönem başkanlığında Emek 20 (L20), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve Türkiye Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ) başkanlığında faaliyet göstermiştir. L20, Uluslararası Ticaret Birliği Konfederasyonu ve OECD güdümünde faaliyet göstermektedir. L20, dönem başkanlığımızda ilk toplantısını 4 Şubat 2015

tarihinde Ankara’da gerçekleştirmiş olup, 13-14 Kasım 2015 tarihlerinde L20 Zirvesi yapılmış ve 15 Kasım 2015 Liderler Zirvesi toplantısı öncesi B20-L20 ortak toplantısı gerçekleştirilmiştir (Anonim, 2015b).

Başkanlığını Emre CENKER ‘in üstlendiği Gençlik 20 (Y20), Türkiye’nin dönem başkanlığında Diplomasi ve İşbirliği Gençlik Komisyonu (YCDC) tarafından organize edilmiştir. Y20, Zirve hazırlıkları kapsamında 16-21 Ağustos 2015 tarihleri arasında İstanbul’da toplanmıştır. Y20 toplantısı kapsamında; genç ve yenilikçi girişimciler ile KOBİ’lerin desteklenmesi için uygun ekosistemlerin geliştirilmesi, başta dezavantajlı ve ötekileştirilmiş olanlar olmak üzere gençlerin işgücü piyasasına erişiminin kolaylaştırılması için dijital eşitsizliklerin giderilmesi, eğitim sistemiyle işgücü piyasasının gerektirdiği beceriler arasındaki farklılıkların azaltılması, nitelikli staj ve meslek eğitim olanaklarının artırılması ve mülteciler ile göçmen haklarının tanınması konularının Liderler Zirvesi’ne taşınması olmuştur (Anonim, 2015b).

Kadın 20 (W20), ilk defa Türkiye’nin dönem başkanlığında açılım grubu olarak tanınmış ve ilk kez W20 Zirvesi düzenlenmiştir. Dönem başkanlığımızda, Dr. Gülden Türktan W20 başkanlığını üstlenmiştir. Kadın-20 (W20) Zirvesi 20 ülkeden 36 temsilcinin ve Birleşmiş Milletler Kadın Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün katılımıyla, 16-17 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul’da düzenlenmiştir. W20 Zirve Sonuç Bildirisi, G20 Liderlerini eğitim, istihdam ve girişimcilik arasındaki bağlantının güçlendirilmesi, iş ve özel hayat dengesinin desteklenmesi, yönetici pozisyonlarındaki kadınların sayısının artırılması, kadınların finans kaynaklarına erişiminin sağlanması, işyerilerindeki ayrımcılığının ortadan kaldırılması, kadın ağlarının ve kadınlara ait işletmelerinin desteklenmesi, yeterli sosyal koruma imkânları sağlanması ve sürdürülebilirliğe katkıda bulunulması yoluyla kadınların güçlendirilmesi için devlet liderlerine çağrıda bulunulmuştur (Anonim, 2015b).

Türkiye’nin 2015 yılı G20 dönem başkanlığı esnasında T20 grubunun organizasyon görevi TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı)’a verilmiştir. Başkanlık görevini TEPAV Yönetim Kurulu Direktörü Güven SAK yürütmüştür. 13-15 Kasım 2015 tarihleri arasında Antalya’da T20 Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Dönem Başkanlığımızda, T20’nin gündeminde; Finansal İstikrar ve Reform, İstihdam, Küresel Yönetişim, Altyapı,

İnternet Yönetişimi, Ticaret ve Yatırım, İnovasyon ve Enerji Yönetişimi konuları yer almıştır (Anonim, 2015b).

Tablo 25. Türkiye Dönem Başkanlığında Gerçekleştirilen G20 Toplantıları

	Toplantı Adı
1	Finance and Central Bank Deputies Meeting#1
2	Sherpa Meeting#1
3	Investment And Infrastructure Working Group Meeting#1
4	Development Working Group Meeting#1
5	Finance And Central Bank Deputies Meeting#2 / Finance Ministers And Central Bank Governors Meeting#1
6	Energy Sustainability Working Group Meeting#1
7	Employment Working Group Meeting#1
8	Anti-Corruption Working Group Meeting#1
9	G20-OECD Fifth Annual High-Level Conference On Anti-Corruption
10	G20 Agriculture Deputies Meeting
11	Sherpa Meeting#2
12	G20-B20 Workshop On Inclusive Business
13	Development Working Group Meeting#2
14	Agriculture Ministers Meeting
15	Employment Working Group Meeting#2
16	Energy Sustainability Working Group Meeting#2
17	Workshop On Financing Entrepreneurship Innovative Solutions
18	G20 Lunch Of Greeninvest
19	GFMD-GMG- Joint Event
20	The GPMI Meeting
21	Development Working Group Meeting#3
22	Finance And Central Bank Deputies Meeting#4
23	Sherpa Meeting#3
24	G20 Agriculture Deputies Meeting#3
25	Employment Working Group Meeting#3
26	Energy Sustainability Working Group Meeting#3
27	The fourth Meeting of G20 Agricultural Chief Scientists (MACS)
28	Finance And Central Bank Deputies Meeting
29	G20 Labour And Employment Ministers Meeting
30	Finance Ministers And Central Bank Governors Meeting #2
31	W20 Official Lunch
32	Responsible Finance Forum
33	Roundtable On Innovations
34	GPMI Workshop
35	Global Launch Of Ye
36	GPMI Forum Private Sector Engagement
37	GPMI Plenary Meeting
38	Workshop On Quality Infrastructure
39	Development Working Group Meeting#4
40	Advance Team Site Visit
41	Tourism Ministers Meeting
42	Energy Ministers Meeting

Kaynak: (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015)

Tablo 25 (Devam) Türkiye Dönem Başkanlığında Gerçekleştirilen G20 Toplantıları

43	Trade Ministers Meeting
44	Women-20 Summit
45	Sherpa Meeting#4
46	Finance Ministers And Central Bank Governors Dinner
47	Advance Team#2
48	Finance And Central Bank Deputies Meeting#5
49	Sherpa Meeting #5
50	Leaders Summit

Kaynak: (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015)

2.3. LİDERLER ZİRVESİ

Türkiye G20 Dönem Başkanlığında, Liderler Zirvesi 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN'ın başkanlığında gerçekleştirilmiştir. Zirveye katılım durumu tabloda özetlenmiştir. Arjantin, Finans Bakanı ve Fransa, Dışişleri Bakanı düzeyinde toplantıya katılım sağlarken; diğer ülkeler devlet başkanı düzeyinde katılım sağlamıştır. Dönem başkanlığımızda davetli ülkeler arasında; İspanya, Azerbaycan, Malezya, Senegal, Singapur ve Zimbabve yer almaktadır. Devlet başkanlarının yanı sıra katılımcı ülkelere çok sayıda bakan ve üst düzey bürokrat, uluslararası kuruluşlardan ise birçok konu uzmanı Liderler Zirvesi'ne katılım sağlamışlardır. Katılım sağlayan uluslararası kuruluşlar arasında ise; Finansal İstikrar Kurumu (FSB), Uluslararası Para Fonu (IMF), Birleşmiş Milletler (UN), OECD, ILO, WTO, Avrupa Komisyonu ve World Bank yer almaktadır (Anonim, 2015b). Diğer taraftan açılım gruplarından ise B20 üyesi 770 katılımcı, L20 üyesi 68 katılımcı, C20 üyesi 40 katılımcı; W20 üyesi 48 katılımcı ve T20 üyesi 209 katılımcı zirveye katılım sağlamışlardır (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015). Zirve 5 oturum, 2 çalışma yemeği olmak üzere toplam 7 oturum ile tamamlanmıştır.

G20 Antalya Zirvesine akredite olan delege/görevli sayısı ve dağılımı aşağıdaki gibidir (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015);

- Yabancı delege: 5.808
- Türk delege: 2.993
- Açılım grupları delege: 1.145
- Basın mensubu: 2.483 (819 yerli, 1664 yabancı)
- Emniyet mensubu: 14.761
- Firma çalışanı: 5.808
- Otel çalışanı: 15.134
- Otel Tedarikçisi: 2.679

Tablo 26. Dönem Başkanlığımızda G20 Liderler Zirvesine Katılım Durumu

Ülkeler/Kuruluşlar	Heyet Başkanı	Görevi	Delege/Görevli Sayısı
ABD	BARACK HUSSEIN OBAMA	Başkan	1377
Almanya	ANGELA MERKEL	Şansölye	100
Arjantin	AXEL KICILLOF	Finans Bakanı	136
Avrupa Birliği (Konsey)	DONALD TUSK	Başkan	29
Avustralya	MALCOLM BLIGH TURNBULL	Başbakan	132
Birleşik Krallık	DAVID CAMERON	Başbakan	49
Brezilya	DILMA VANA ROUSSEFF	Başkan	167
Çin	JINPING XI	Başkan	597
Endonezya	JOKO WIDODO	Başkan	188
Fransa	LAURENT FABIUS	Dışişleri Bakanı	82
Güney Afrika	JACOB ZUMA	Başkan	115
Hindistan	NARENDRA MODI	Başbakan	214
İtalya	MATTEO RENZI	Başkan	35
Japonya	SHINZO ABE	Başbakan	318
Kanada	JUSTIN PIERRE JAMES TRUDEAU	Başbakan	160
Kore Cumhuriyeti	GEUN-HYE PARK	Başkan	311
Meksika	ENRIQUE PENA NIETO	Başkan	153
Rusya	VLADIMIR PUTIN	Başkan	356
Suudi Arabistan	SALMAN BIN ABDULAZIZ EL-SUUD	Kral	779
Türkiye	RECEP TAYYİP ERDOĞAN	Cumhurbaşkanı	432
Azerbaycan*	ILHAM ALIYEV	Başkan	109
İspanya *	MARIANO RAJOY BREY	Başkan	46
Malezya*	MOHD NAJIB BIN HJ ABD RAZAK	Başbakan	98
Senegal*	MACKY SALL	Başkan	31
Singapur*	HSIEN LOONG LEE	Başbakan	54
Zimbabve*	GABRIEL MUGABE	Başkan	50
Avrupa Komisyonu	JEAN-CLAUDE JUNCKER	Başkan	32
FSB	JOSEPH CARNEY	Başkan	9

Tablo 26 (Devam). Dönem Başkanlığımızda G20 Liderler Zirvesine Katılım Durumu

ILO	GUY RYDER	Genel Direktör	8
IMF	CHRISTINE LAGARDE	Genel Direktör	15
OECD	ÁNGEL GURRIA	Genel Sekreter	19
UN	KI-MOON BAN	Genel Sekreter	21
World Bank	JIM YONG KIM	Başkan	14
WTO	ROBERTO AZEVÁDO	Genel Direktör	5

*Davetli Ülkeler

Kaynak: (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015).

Liderler zirvesinde ele alınan konular arasında; Suriye İç Savaşı, terörizm, Avrupa mülteci krizi ve Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) ile mücadele, gıda güvenliği ve iklim değişikliği konuları ele alınmıştır. Terörizm ve Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) ile mücadele konuları kapalı oturumda ele alınırken, diğer konular açık oturumda tartışılmıştır (Anonim, 2015a).

Liderler Zirvesi Sonuç bildirgesinde genel olarak; Küresel büyümenin güçlü sürdürülebilir ve dengeli olması, GSYH büyümesini 2018 yılına kadar % 2 oranında artırma yönündeki hedef, büyümenin kapsayıcı olmasını, istihdam yaratmasını ve toplumun tüm kesimlerine fayda sağlaması, işsizlik, eksik istihdam ve kayıt dışı işler, birçok ülkede eşitsizlikler, uluslararası emek hareketliliği ile yaşanan nüfuslar, özel sektör katkısıyla yatırımları arttıracak güçlü bir ivme sağlamak için yatırım ortamının geliştirilmesi, kamu yatırımları da dâhil olmak üzere verimli ve kaliteli altyapı yatırımların teşvik edilmesi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) desteklenmesi, finansal kuruluşların dayanıklılığının güçlendirilmesi ve finansal sistemin istikrarının geliştirilmesi, küresel olarak daha adil ve modern bir uluslararası vergi sistemi, sürdürülebilir kalkınma, enerjiye erişim, gıda güvenliği ve beslenme, insan kaynaklarının geliştirilmesi, kaliteli altyapı, finansal kapsayıcılık ve iç kaynakların harekete geçirilmesi, enerji verimliliğini geliştirme, temiz enerji teknoloji yatırımlarını artırma ve bu alandaki araştırma ve geliştirme faaliyetlerini destekleme, iklim değişikliği ve mevcut göç krizinin boyutu konuları yer almaktadır (Liderler Zirvesi Sonuç Bildirgesi, 2015).

G20 Dönem başkanlığımızda, “G20 Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Eylem Planı”nın da dâhil olduğu 23 belge kabul edilmiş, “G20 Tarım Bakanları

Toplantısı, İstanbul, 7-8 Mayıs 2015” bildirgesinin de dâhil olduğu 9 Bakan Bildirgesi yayınlanmıştır (Anonim, 2015b).

Liderler Zirvesi Sonuç Bildirgesi’nin 20. maddesinde tarım ile ilgili olarak; “Bu seneki çalışmalarımız, enerjiye erişim, gıda güvenliği ve beslenme, insan kaynaklarının geliştirilmesi, kaliteli altyapı, finansal kapsayıcılık ve iç kaynakların harekete geçirilmesi gibi alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektedir. Ürettiğimiz, tükettiğimiz ve sattığımız gıdanın tüm boyutlarıyla – ekonomik, sosyal ve çevresel – sürdürülebilir olmasının sağlanmasına yönelik taahhüdümüzün altını çizen G20 Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Eylem Planı’nı onaylıyoruz. Piyasaların şeffaflığını geliştiren, gelirleri ve kaliteli istihdamı artıran ve sürdürülebilir verimliliğin büyümesini güçlendiren tarımda ve gıda sistemlerinde sorumlu yatırımların teşvik edilmesine odaklanmayı sürdürüyoruz. Küçük ölçekli ve aile işletmeleri ile kırsal alanda bulunan kadınlar ve gençlerin ihtiyaçlarına özel bir dikkat göstereceğiz. Gıda israfı ve kayıplarının küresel ölçekte azaltılması taahhüdünde de bulunuyoruz. “Gezegeni Doyurmak – Yaşam için Enerji” temasıyla düzenlenen Expo Milano’yu memnuniyetle karşılıyoruz. Tarım Bakanlarımızın, G20 ülkelerinin ve diğer ülkelerin gıda israfı ve kayıplarını ölçebilecekleri ve azaltabilecekleri yöntemlerin iyileştirilmesi için yeni bir platform tesis edilmesine yönelik kararını da memnuniyetle karşılıyoruz” ifadesi yer almaktadır (Liderler Zirvesi Sonuç Bildirgesi, 2015).

2.4. G20 GÜNDEMİNDE TARIM

G20 gündeminde tarım konusu ilk defa 2011 yılında Fransa’nın Dönem Başkanlığı’nda yer almış ve “Tarım Bakanları Toplantısı” ilk kez düzenlenmiştir.

2011 Fransa Dönem Başkanlığı’nda, “Tarımsal Ürün Piyasalarında Fiyat Dalgalanmaları” konusu öne çıkarılmış ve 23 Haziran 2011 tarihinde ilk Tarım Bakanları Toplantısı düzenlenmiştir. Toplantıda, bir eylem planı hazırlanmış ve kabul edilmiştir ve Kasım ayında yapılan Liderler Zirvesi’nde bu Eylem Planı onaylanmıştır. Eylem Planının hedefleri 5 ana başlıkta toplanmıştır. Bu hedefler (Anonim, 2015);

- Tarımsal üretim ve verimliliğin artırılması,

- Pazar bilgisi ve şeffaflığın artırılması,
- Uluslararası işbirliğinin artırılması, risk yönetimi araçlarının geliştirilmesi,
- Tarım piyasalarının daha iyi işleminin sağlanmasıdır.

Eylem Planı'nda belirlenen bu hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla bazı girişimler oluşturulmuştur. Bu girişimlerin bir kısmı aşağıda yer almaktadır (Anonim, 2015);

Uluslararası Buğday Geliştirme Araştırma Girişimi (IRIWI): Fransa Ulusal Agronomi Enstitüsü (INRA) öncülüğünde, 15 Eylül 2011 tarihinde Paris'te G20 ülkelerinden temsilcilerin ve buğday üzerine çalışan uluslararası bilim adamlarının ve kurumların katılımı ile oluşturulmuştur. Buğdayın seçilmesinin sebebi; dünyadaki en önemli ürün olması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde toplam kalori ve toplam protein ihtiyaçlarının % 20'sini karşılaması ve dünyada en çok ticareti yapılan ürün olmasıdır. IRIWI; araştırma merkezleri ve ıslah programları arasında öncelikle iletişimi arttırmayı; işbirliğini sağlayarak, araştırma ve teknoloji geliştirme düzeyini arttırmayı ve araştırmacılar arasında sinerji oluşturmayı amaçlamaktadır.

Tarımsal Piyasalar Bilgi Sistemi (AMIS): Bilhassa son yıllarda etkilerinin fazlasıyla hissedildiği gıda fiyatlarındaki dalgalanmaları önlemek için zamanlı, güvenilir ve doğru verilere ihtiyaç duyulması sebebiyle oluşturulmuştur. AMIS çatısı altında buğday, pirinç, mısır ve soya fasulyesi ürünlerine ilişkin ulusal veriler toplanmaktadır. AMIS Sekreteryası FAO çatısı altında oluşturulmuştur, ancak Sekreteryada FAO'nun yanı sıra IFAD, IFPRI, WFP, OECD, WB, WTO, UN-HLTF ve UNCTAD da yer almaktadır.

Hızlı Politika Geliştirme Platformu (RRF): Forum, AMIS çerçevesi altında kurulmuştur. Hızlı Politika Geliştirme Forumu, başlıca üretici, ithalatçı ve ihracatçı ülkelerden kıdemli, sermaye tabanlı tarımsal politika memurlarının katılımlarıyla, kilit bilgilerin erken paylaşımını destekleyerek politika yapıcılar arasındaki krizleri önlemeyi hedeflemektedir.

Küresel Tarımsal Coğrafi İzleme Girişimi (GEOGLAM): Başlıca hububatlarında yaşanan fiyat dalgalanmalarını azaltmak amacıyla oluşturulmuştur. Girişimde; küresel

tarımsal üretim takip sisteminin geliştirilmesi, Yeryüzü İzleme Grubu'nun kullanılarak tarımsal izlemenin sağlanması ve ulusal düzeyde kapasitelerin oluşturulması ve gıda güvenliğinin geliştirilmesi için ülke risklerinin takip edilmesinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

2012 Dönemi Başkanı Meksika, öncelikleri arasında gıda ve tarım konularını bulundurmıştır. Bu bağlamda iki adet Tarım Bakan Yardımcısı Toplantısı düzenlemiş ve özellikle küçük işletmelerle ilgili hususlar üzerinde durmuştur. Meksika Dönem Başkanlığı teması: “Küçük İşletmelerin Durumlarının İyileştirilmesi” olmuştur (Anonim, 2015).

2013 Rusya Federasyonu Dönem Başkanlığında, tarım konusu öncelikli alanlar arasında yer almamıştır. Rusya, Dönem Başkanı olarak o zamana kadar verilen taahhütlerde hangi aşamalara geldiğini incelemiş ve G20 bünyesinde bir iç değerlendirme yapmıştır (Anonim, 2015).

2014 Avustralya Dönem Başkanlığında, Kalkınma Çalışma Grubu (KÇG) bünyesinde ele alınan gıda güvenliği konusu, ekonomik büyüme ve istihdam konularıyla ilişkilendirilmiş ve Dönem Başkanlığı teması “Gıda Güvenliğinin, Ekonomik Büyüme ve İstihdamla İlişkisi” olmuştur. Avustralya Dönem Başkanlığı'nda, gıda ve beslenme güvenliği ile ilgili olarak uzun dönemli bir G20 stratejisi oluşturmak amacıyla, G20'nin ekonomik büyüme ve istihdamın artırılması prensibi çerçevesinde “G20 Gıda Güvenliği ve Beslenme Çerçeve” belgesi hazırlanmıştır. Çerçevede, gelecek dönemlerde gıda ve beslenme güvenliği gündeminin üç temel öncelik üzerine dayandırılması öngörülmüştür. Bu öncelikler (Anonim, 2015);

- Gıda sistemlerinde sorumlu yatırımların artırılması,
- Gıda sistemlerinde gelirlerin ve nitelikli istihdamın artırılması,
- Gıda arzının genişletilmesi için verimliliğin sürdürülebilir biçimde artırılmasıdır.

Dönem başkanlığımızda konusu doğrudan tarım ile alakalı olarak düzenlenen toplantılar (Anonim, 2015);

- G20 I. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı

- G20 Tarım Bakanları Toplantısı
- G20 III. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı
- IV. Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları 4. Toplantısı olarak sıralanabilir.

Diğer taraftan Kalkınma Çalışma Grubu (DWG) Toplantıları, Sherpa Toplantıları ve Liderler Zirvesi'nde de gıda güvenliği ve gıda israfı konuları ele alınmıştır.

G20 Dönem Başkanlığımızda gerçekleştirilen ya da katkı verilen çalışmaların somut çıktıları (Anonim, 2015);

- Tarım Bakanları Bildirisi,
- Gıda Güvenliği ve Beslenme Çerçeve Belgesinin Uygulama Planı,
- G20 Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Eylem Planı,
- Gıda İsrar ve Kayıplarının Ölçülmesine Yönelik Teknik Platform,
- Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları 4. Toplantısı Bildirisi olarak sıralanabilir.
-

2.4.1. G-20 I. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı

G-20 I. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı, 23 Mart 2015 tarihinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşarı Sn. Nihat PAKDİL başkanlığında toplanmıştır. I. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı, 2015 Mayıs ayında yapılan Tarım Bakanları Toplantısına hazırlık teşkil etmiştir. Toplantıda, gıda israfı ve güvenliği ele alınmıştır. 23 ülke ve 9 kuruluş toplantıya katılım sağlamıştır. İsveç, Azerbaycan, İspanya ve Singapur davetli ülke statüsünde katılım sağlamıştır (Anonim, 2015).

2.4.2. G20 Tarım Bakanları Toplantısı

Tarım konusunda düzenlenen en geniş katılımlı ve en önemli uluslararası organizasyonlardan biri olan G20 Tarım Bakanları Toplantısı, dönemin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Sn. Mehdi EKER' in başkanlığında 06-08 Mayıs 2015 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirmiştir.

Tablo 27’den görüldüğü üzere, Dönem Başkanlığımızda G20 Tarım Bakanları Toplantısı’na 11 Tarım Bakanı (Japonya, Almanya, Çin, Arjantin, Kanada, AB, Fransa, Hindistan, İtalya, Suudi Arabistan ve ABD), davetli ülkelerden 2 Tarım Bakanı (İspanya ve Singapur), G20 üyelerinden bakan yardımcısı, müsteşar ve diğer düzeylerde 8 katılımcı (Kore, Avustralya, Brezilya, Rusya, İngiltere, Endonezya, Meksika, Güney Afrika) davetli ülkelerden Bakan Yardımcısı, Müsteşar ve diğer düzeylerde 2 katılımcı (İsveç, Azerbaycan), Uluslararası Kuruluşlardan 1 Genel Direktör (FAO) ve diğer düzeylerde 6 katılımcı (IFAD, WFP, OECD, CIHEAM, IFPRI, WTO ve Dünya Bankası) katılım sağlamışlardır (Tablo 27).

Tablo 27. Dönem Başkanlığımızda G20 Tarım Bakanları Toplantısına Katılım Durumu

Ülkeler/Kuruluşlar	Heyet Başkanı	Görevi
ABD	THOMAS J. VILSACK	Genel Sekreter
Almanya	CHRISTIAN SCHMIDT	Bakan
Arjantin	CARLOS HORACIO CASAMIQUELA	Bakan
Avustralya	RICHARD MANSELL COLBECK	Müsteşar
Avrupa Komisyonu	PHIL HOGAN	Tarım Komiseri
Birleşik Krallık	CHRISTOPHER WHALEY	Genel Müdür
Brezilya	MARIA FERNANDA RAMOS COELHO	Bakan Yardımcısı
Çin	CHANGFU HAN	Bakan
Endonezya	WINNY DIAN WIBAWA	Genel Müdür
Fransa	STEPHANE LE FOLL	Bakan
Güney Afrika	BEKI CELE	Bakan Yardımcısı
Hindistan	RADHA MOHAN SINGH	Bakan
İtalya	MAURIZIO MARTINA	Bakan
Japonya	YOSHIMASA HAYASHI	Bakan
Kanada	GERALD EDWIN RITZ	Bakan
Kore Cumhuriyeti	KYUNGTAE OH	Bakan Yardımcısı
Meksika	JORGE RUEDA SOUSA	Bakan Danışmanı
Rusya	ILYA SHESTAKOV	Bakan Yardımcısı
Suudi Arabistan	ABDULRAHMAN ALFADLEY	Bakan
Türkiye	MEHMET MEHDİ EKER	Bakan
Azerbaycan*	ZAUR ALIYEV	Müsteşar
İspanya *	ISABEL GARCIA-TEJERINA	Bakan
İsveç *	ELISABETH BIRGITTA BACKTEMAN	Müsteşar
Singapur*	MOHAMAD MALIKI BIN OSMAN	Bakan
CIHAEM	COSIMO LACIRIGNOLA	Departman Başkanı
FAO	JOSE GRAZIANO DA SILVA	Genel Direktör
IFAD	CARMEN JOSEFINA DEL M STUBBS MERCEDES	Başkan yardımcısı
IFPRI	MAXIMO AGUSTO MARTIN TORERO CULLEN	Departman Başkanı
OECD	KEN ASH	Koordinatör
WFP	BARBARA ELIZABETH NOSEWORTHY	Yardımcı Yönetici Direktör
World Bank	MARK EDMOND CACKLER	Departman Başkanı
WTO	EVAN WILLIAM ROGERSON	Departman Başkanı

*Davetli ülkeler

Kaynak: (G20 Akreditasyon Sistemi, 2015).

“Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinin Tesisi Kapsamında Gıda İsrafi ve Kayıpları” konusu, bakanlığımız önderliğinde toplantının ana teması olarak belirlenmiştir. G20 Üyelerinin görüşleri alınarak, gıda israfi ve kayıpları konusunu ele alan ortak “Bildiri” toplantı sonucunda kabul edilmiştir (Anonim, 2015).

Bildiri, genel olarak (Anonim, 2015);

- Gıda güvenliği ile ilgili gelişmeler ve alınan kararlar,
- Sürdürülebilir ve entegre gıda sistemleri,
- Gıda değer zincirlerinin bütün aşamalarında yatırım; verimliliğin artırılması, istihdam ve gelir oluşturulması ile gıda israfi ve kayıplarının azaltılması,
- Çok taraflı ticaret sisteminin küresel gıda güvenliğindeki temel rolüne,
- MACS ve COP 21 gibi toplantılardan beklentilere,
- Gıda Kayıpları ve İsrafının Azaltılmasına Yönelik Küresel Girişim (SaveFood) ve bu amaca yönelik bir platform oluşturulması,
- Antalya’da gerçekleştirilecek olan Liderler Zirvesi’nde değerlendirilecek bir G20 Gıda Güvenliği/Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Eylem Planı haline getirilmesi,
- FAO, OECD, IFPRI ve diğer uluslararası kuruluşlardan beklentileri kapsamaktadır.

2.4.3. G20 III. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı

III. Üst Düzey Tarım Görevlileri Toplantısı, 02-03 Temmuz 2015 tarihlerinde İzmir’de gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 25 ülke ve organizasyondan katılım sağlanmıştır. Toplantının ana konusu gıda israfi ve “Gıda İsraf ve Kayıplarının Ölçümlenmesine Yönelik Teknik Platform” olmuştur. Toplantının başkanlığını Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdür’ü (TAGEM) Doç. Dr. Masum Burak üstlenmiştir (Anonim, 2015).

2.4.4. G20 Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları (MACS) 4. Toplantısı

IV. Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları (MACS) 4. Toplantısı, 27-29 Temmuz 2015 tarihleri arasında İzmir’de düzenlenmiştir. Toplantıya, 11 ülke, 3 ulusal, 8 uluslararası kuruluş, Dışişleri Bakanlığı ve Bakanlığımızın değişik birimlerinin temsilcileri katılım sağlamışlardır. Toplantıya Doç. Dr. Masum BURAK başkanlık yapmıştır. Toplantıda, Avustralya, G20 2014 Dönem Başkanlığında yürütülen çalışmaların

özetlemiş, Japonya, Fransa, Çin, Kanada ve Amerika ülkelerindeki tarımsal araştırma sistemlerine yönelik sunumları gerçekleştirmiş, ardından Wheat Initiative (Buğday Girişimi) tarafından buğday araştırmaları ile ilgili uluslararası araştırma ortaklıklarının geliştirilmesi konusunda sunum ve araştırma ve yeniliklere yapılan yatırımlar kapsamında TÜBİTAK, Avrupa Birliği ve Almanya sunumlarını gerçekleştirmiştir. Ayrıca, "Gıda Kayıplarının ve İsrafının Önlenmesi" ile ilgili yapılan tarımsal araştırmalar konusu tartışılmış, toplantı bildirisinin hazırlanması ile toplantı sona ermiştir (Anonim, 2015d).

Toplantı bildirisi genel olarak aşağıdaki konulara değinmektedir (Anonim, 2015d);

- Tarımsal üretimin artırılması amacıyla altyapı yatırımlarının ve yatırımların yapılması, küçük toprak sahipleri bazında (özellikle genç ve kadınları kapsayacak şekilde) beşeri sermayenin artırılması ile israf ve gıda kayıplarının azaltılması;
- Gıda Kayıpları ve İsrafa (FLW) Yönelik Tarımsal Araştırmalar konusunda, MACS tarafından, tarımsal sürdürülebilirliğin sacayakları olarak kabul edilen “ekonomi, çevre ve toplum” hususlarının göz önünde bulundurulması ihtiyacına dikkat çekilmiş,
- (FLW) azaltılması ve ölçülmesine yönelik olarak G20 Tarım Bakanları tarafından daha önce talep edilmiş olan bir bilgi ve deneyim paylaşımı platformu kurulması güncel süreci hakkında FAO tarafından MACS kuruluna bilgi verilmesi,
- FAO, IFPRI ve diğer ilgili uluslararası kuruluşların gıda kayıpları ve israf konuları ile alakalı bir platform kurma çabalarının desteklenmesi amacıyla tarımsal bilim ve teknolojileri alanında bilgi ve deneyim paylaşımı konusunda MACS üyeleri tarafından mutabık kalınması,
- Gıda Kayıpları ve İsraf konusunda mevcut bilim ve teknoloji faaliyetlerini haritalandıracak bir ön çalışma yapılması konusunda MACS üyelerince mutabık kalınması olarak sıralanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN GIDA GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN ROLÜ VE ETKİNLİĞİ

G20 Dönem Başkanlığımızda Tarım Bakanları Toplantısı'na katılım sağlamış uluslararası kuruluşlar; FAO, OECD, IFPRI, IFAD, WFP, CIHAEM, WTO ve World Bank Group'tur. Aşağıda bu kuruluşların organizasyon yapısı, tarihçesi, dönem başkanlığımızda gıda güvenliği ile ilgili görüşleri ve gıda güvenliği ile ilgili rolleri üzerinde durulacaktır.

3.1. FAO

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Birleşmiş Milletler çatısı altında, gerek gelişmiş ve gerekse gelişmekte olan ülkelerde açlıkla mücadelede ve yoksulluğun önlenmesinde uluslararası düzeydeki çabaların önderliğini yürüten BM kuruluşudur. Bu görevin yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin doğal kaynaklarını korumak suretiyle tarımsal kapasitelerini yükseltmek, ormancılık ve balıkçılık faaliyetlerini desteklemek, gıda güvenliğini temin etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır (FAO, 2015).

3.1.1. FAO'nun Kuruluş Tarihçesi

Dünya genelinde tarım ve gıda durumunu takip etmek amacıyla bir örgüt kurulması fikri ilk olarak 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, 1905 yılında Roma'da toplanan bir uluslararası konferans neticesinde, Uluslararası Tarım Enstitüsü'nün kurulmasına karar verilmiştir. Anılan Enstitü'nün faaliyetleri, İkinci Dünya Savaşı sırasında durmuş ve Enstitü 1948 yılında resmen sona erdirilerek görevleri yeni kurulan FAO'ya devredilmiştir (Anonim, 2015a).

FAO, 16 Ekim 1945'de Kanada'da düzenlenen 1. FAO Konferansı'nda, dünyadaki gıda ve tarımla ilgili çalışmaları organize edip geliştirerek gıda güvenliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Örgütün merkezi 1951 yılında Washington'dan Roma'ya taşınmıştır (FAO, 2015).

3.1.2. FAO'nun Yasal Statüsü

Kimi uluslararası kuruluşlar, antlaşma ile kurulmasına rağmen, kurucu belgelerinde ya da antlaşmada açık bir şekilde hukuksal kişilikten bahsedilmemektedir. Ne var ki, bu tür kuruluşların uygulama ve yargı kararlarında kişilik sahibi olduğu (de facto) kabul edilmektedir. Bunun tipik örneği BM'dir. BM Şartında açık bir şekilde uluslararası hukuk kişiliğinden söz edilmese de, Uluslararası Adalet Divanı'nın 1949 tarihinde verdiği bir danışma görüşünde, BM'nin fonksiyonel anlamda uluslararası hukuk kişiliği olduğuna karar verilmiştir (Başlar, 2012). BM'ye bağlı birçok organın kendi başlarına bağımsız uluslararası hukuk kişilikleri bulunmazken yani BM'nin hukuki statüsü altında temsil edilirken, FAO'nun uluslararası hukuk kişiliği bulunmaktadır. FAO, BM'ye bağlı özerk uzmanlık kuruluşudur (Anonymous, 2015).

16 Ekim 1945'te Kanada'nın Quebec eyaletinde FAO Antlaşması yürürlüğe girmiştir. FAO Antlaşması 22 maddeden oluşmaktadır. Madde 1. FAO'nun işlevini tanımlamakta, Madde 2. üyelerin FAO ile ilişkilerini düzenlemekte, Madde 3,4,5 ve 6 FAO'nun çalışma şeklini düzenlemekte, Madde 7. Genel Direktörün seçilmesi ile alakalı bilgiler vermekte ve diğer geri kalan maddeler ise üye ülkeler, FAO'nun resmi dilleri, bütçesi ve çalışanları ile ilgili düzenlemeleri içermektedir (Anonymous, 2015).

3.1.3. FAO'ya Üye Devletler

FAO'ya 194 devlet üyedir. Ayrıca, Avrupa Birliği "üye örgüt", Faroe Adaları ve Tokelau ise "bağlı üye" statüsündedir (Anonim, 2015).

3.1.4. FAO'nun Yönetim Yapısı ve Organları

FAO, 6 ayrı başkanlık biriminden oluşmaktadır. Bunlar; Tarım ve Tüketiciyi Koruma, Ekonomik ve Sosyal Kalkınma, Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği, Ormancılık, Kurumsal Hizmetler, İnsan Kaynakları ve Teknik İşbirliği bölümleridir. FAO, 142 ülke ofisi, 5 bölge ofisi, 5 irtibat ofisi ve son yıllarda oluşturulan 9 alt bölge ofisi aracılığıyla faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Kuruluş, çalışmalarını üye ülkelerin aidatlarının yanı sıra, değişik proje ve girişimler için oluşturulan ve gönüllü katkılarla desteklenen fonlar vasıtası ile finanse etmektedir (FAO, 2015).

FAO çalışmaları Konferans, Konsey ve Komiteler aracılığıyla yürütülmektedir. Kuruluş, idari konularla ilgili olarak Konsey ve Konferans ile birlikte Program Komitesi, Finans Komitesi ve Hukuksal Konular Komitesi tarafından yönlendirilmektedir. Teknik konularla ilgili çalışmalar ise Gıda Güvenliği Komitesi, Tarım Komitesi, Emtia Sorunları Komitesi, Balıkçılık Komitesi ve Ormancılık Komitesi tarafından yürütülmektedir. Bunun yanı sıra gıda güvenliği ve gıda kalitesi, balıkçılık ve genetik kaynaklar gibi konularda çalışan komisyonlar da değişik teknik konularda çalışmalar gerçekleştirmektedir. Sorumluluk silsilesi bağlamında komiteler Konseye, Konsey de Konferansa rapor vermektedir (FAO, 2015).

Her üye ülkenin Konferans'ta bir üye ile temsil edilme ve bir oy hakkı vardır. Ortak üyelerin oy kullanma hakkı bulunmamaktadır. Konferansa herhangi bir uluslararası kuruluş davet edilebilmektedir, ancak bu davetli kuruluşların oy kullanma hakkı bulunmamaktadır. Konferans genellikle 2 yılda bir toplanmaktadır (Shan, 2015). Ancak 2 yılın tamamlanmasını beklemeden özel oturumlarda düzenlenebilmektedir. FAO, en son 39. Konferansı'nı 2015'in Haziran ayında düzenlemiş olup, 40. Konferans'ın 03-08 Temmuz 2017 tarihleri arasında yapılması planlanmakta olduğu belirtilmektedir. Konferansta tüm kararlar oy çokluğu ile alınmaktadır. Bütçe, program, genel ve finansal düzenlemeler gibi kararlar Konferansta alınmaktadır (FAO, 2015).

Konsey ise Örgütün ikinci önemli organıdır. Üye ülkeler arasından üçer yıllık dönemler için seçilen 49 üyeli Konsey, örgütün Yönetim Kurulu görevini yapmaktadır. Ülkemiz, Haziran 2013 - Haziran 2016 tarihleri arasında Konsey üyeliğinde bulunacaktır. Konsey seçimleri amacıyla FAO üyeleri, yedi bölgesel gruba bölünmüştür. Bu gruplar; Avrupa grubu, Yakın Doğu grubu, Afrika grubu, Asya grubu, Latin Amerika grubu, Kuzey Amerika grubu ve Güney Atlantik grubudur. Konseyde her ülkenin bir temsilcisi ve bir üye hakkı bulunmaktadır. Konseyler, Konferansa hazırlık amacıyla yılda iki kez toplanırlar. En son 153. Konsey Toplantısı 30 Kasım- 4 Aralık 2015 tarihleri arasında gerçekleşmiştir (FAO, 2015).

Konseye bağlı faaliyet gösteren 8 ana birim bulunmaktadır. Bunlar; Yönetim ve Finans, Genel İşler ve Bilgi, Tarım, Teknik İşbirliği, Sürdürülebilir Kalkınma, Orman, Balıkçılık, Ekonomik ve Sosyal Politikalar birimleridir. Bunlara ilaveten, uluslararası ve

bölgesel katılımlı komisyon ve uzman çalışma grupları, tarım ve gıda konularının hemen her yönünü kapsayan konularda gerekli politika ve faaliyetlerin tartışılmasına ve oluşturulmasına zemin sağlamaktadır (Anonim, 2015).

Genel direktör ise 4 yıllığına, Konferans tarafından atanmaktadır. Genel Direktör, 4 yıllığına ikinci kere seçilebilmektedir. FAO'nun şu an ki Genel Direktörü José Graziano da Silva'dır. 26 Temmuz 2011'de Genel Direktör seçilmiş, 1 Ocak 2012'de göreve başlamıştır. 39. Konferans'ta da Silva 31 Temmuz 2019'a kadar ikinci kere Genel Direktör seçilmiştir (FAO, 2015).

3.1.5. FAO'nun Personel Yapısı

FAO'ya personel atanması ile ilgili düzenlemeleri Konferans gerçekleştirmektedir. Genel Direktör ise bu düzenlemeler dâhilinde atama yapmaktadır. FAO personeli herhangi bir ülke ve kuruluşun inisiyatifinde değil, doğrudan FAO'ya karşı sorumludur. 2013 yılı itibariyle, FAO bünyesinde 1795 teknik personel ve 1654 destek personeli çalışmaktadır. Personelin %58'i Roma'da Genel Merkez'de çalışmaktadır. Kadın çalışan oranı %37'dir (FAO, 2015).

3.1.6. FAO'nun Çalışma Dilleri

FAO'nun resmi dilleri arasında Arapça, İngilizce, İspanyolca, Fransızca, Çince ve Rusça yer almaktadır (FAO, 2015).

3.1.7. FAO'nun Bütçesi

Kuruluş, çalışmalarını üye ülkelerin aidatlarının yanı sıra değişik proje ve girişimler için oluşturulan ve gönüllü katkılarla desteklenen fonlar vasıtası ile finanse etmektedir. FAO 2014/2015 bütçesi, 1,4 milyar \$'ı gönüllü katkılar olmak üzere, 2,4 milyar \$ olduğu belirtilmiştir (FAO, 2015).

3.1.8. Türkiye - FAO İlişkileri

Türkiye, FAO'nun 6 Nisan 1948'den beri üyesi bulunmakta olup son yıllarda ilişkilerimiz güçlü bir şekilde gelişmektedir. Yakın zamana kadar FAO'nun teknik kapasitesinden faydalanan bir konumda olan ülkemiz, son zamanlarda FAO'ya finansman

ve işbirliği bakımından katkılarda bulunma yönünde önemli adımlar atmıştır. Ülkemiz FAO'ya üyelik aidatına ek olarak değişik projelere gönüllü katkılarda bulunmaktadır. Ayrıca Orta Asya ülkelerine yönelik projelerin desteklenmesi için oluşturulan Ortaklık Programına, ülkemiz tarafından 5 yıl süre ile 10 milyon ABD Doları finansman katkısı sağlanmış olup, Ankara'da bulunan FAO Orta Asya Alt Bölge Ofisi (FAO-SEC) giderleri için de yıllık 300.000 ABD doları katkı sağlanmaktadır. Türkiye adına Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın 2007'den beri katkısı 20 milyon \$'ı aşmıştır (Anonim, 2015).

Ülkemizin FAO bünyesinde temsiline yönelik olarak, kuruluş çalışmalarına aktif katılım sağlanarak görünürlüğümüzün artırılması hedeflenmektedir. Üye ülkelerle kuruluş arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi çerçevesinde ülkemiz Avrupa Bölgesel Grubu'nda üye, Yakın Doğu Bölgesel Grubu'nda ise gözlemci olarak yer almaktadır. Bu çerçevede FAO bünyesindeki teknik komite, komisyon ve danışma toplantıları gibi çalışmalarda ülkemiz, ilgili Bakanlıklardan katılan temsilciler ve Roma Büyükelçiliğimiz tarafından Daimi Temsilcilik sıfatı ile temsil edilmektedir. Roma Büyükelçiliğimizde çalışmaların takibi için bir Tarım Müşavirliği kadrosu bulunmaktadır (Anonim, 2015).

Türkiye, FAO bünyesindeki çoğu komitede (Tarım Komitesi, Emtia Sorunları Komitesi, Gıda Güvenliği Komitesi, Balıkçılık Komitesi, Ormanlık Komitesi) üye olarak yer almaktadır.

Ayrıca ülkemiz birçok uluslararası ve bölgesel komisyon ile anlaşmaya da taraftır. Bunlardan bazıları orijinal adıyla şu şekilde sıralanabilir (Anonim, 2015);

- European Commission on Agriculture (ECA),
- European Commission for the Control of Foot-and-Mouth Disease (EUFMD),
- General Fisheries Commission for the Mediterranean (GFCM),
- European Inland Fisheries and Aquaculture Advisory Commission (EIFAAC),
- European Forestry Commission (EFC) - Codex Alimentarius Commission (CAC),
Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture (CGRFA),
- Commission on Phytosanitary Measures (CPM),
- Central Asian and Caucasus Regional Fisheries and Aquaculture Commission (CACFish)

FAO'daki temsil faaliyetleri kapsamında yakın zamanlarda ülkemizin komite ve komisyonlarda aldığı sorumluluklar şu şekilde sıralanabilir (Anonim, 2015);

- Konferans Komitesi Bağımsız Dış Değerlendirme Çalışmalarının Takibi Çerçevesinde 3. Çalışma Grubu üyeliği,
- Konsey üyeliği (2013-2016),
- Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) Başkan yardımcılığı (2008 - 2009),
- Ormancılık Komitesi (COFO) Başkan Yardımcılığı (2009 – 2010),
- Tarım Komitesi (COAG) Başkanlığı (2009-2010),
- Tarım Emtia Sorunları Komitesi (CCP) Başkan Yardımcılığı (2009-2010),
- 139. Konsey Toplantısı Başkan Yardımcılığı (2010),
- Avrupa Tarım Komisyonu (ECA) İcra Kurulu Üyeliği (2009 – 2012),
- 36. FAO Konferansı 1. Komisyon Başkan Yardımcılığı (2009)

3.1.9. FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTPP)

FAO ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı arasında 4 Ağustos 2006 tarihinde imzalanan “Ev Sahibi Ülke Anlaşması” na istinaden FAO-Orta Asya Alt Bölge Ofisi (FAO-SEC) 11 Temmuz 2007 tarihinde Ankara’da açılmıştır. Ofis’in temsilciliğini Japonya vatandaşı Yuriko SHOJI yürütmektedir (Anonim, 2015).

FAO-SEC, ülkemizle beraber Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Tacikistan olmak üzere 7 ülkede tarım ve balıkçılık konularıyla ilgili yürütülecek olan faaliyetlerin koordinasyonunu üstlenmiştir (Anonim, 2015).

Ofis’in kurulmasıyla beraber FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTTP) de yürürlüğe girmiştir. Ortaklık Programı’nın FAO-SEC aracılığı ile bölgede gerçekleştirmek istediği 6 öncelik alanı vardır. Bunlar (Anonim, 2015);

- Gıda Güvenliği
- Kırsal ve Tarımsal Kalkınma
- Ormancılık ve Balıkçılığı da kapsayan Doğal Kaynak Yönetimi
- Tarımsal Politikalar
- Gıda Güvenilirliği

- Hayvan ve bitki genetik kaynakları olarak sıralanmaktadır.

Anlaşmanın uyarınca, FAO ve Bakanlığımız arasında bir “Yönlendirme Komitesi” kurulmuş olup, her yıl Mayıs ayında toplanmaktadır. Bu kapsamda uygulanacak projelerin kabul, uygulanma, değerlendirme kriterlerini belirleyen FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTPP) İşlevsel Çerçevesi oluşturulmuştur (Anonim, 2015).

Projelerin uygulama sürecinin izlenmesi ve bilgi edinilmesi amacıyla Bakanlığımız ilgili birimleri ve FAO arasında, 3 aylık dönemler halinde “Proje İzleme ve Değerlendirme Toplantıları” düzenlenmektedir (Anonim, 2015).

Hükümetimizce FTTP’nin yenilenmesi ve beş yıllık dönemi kapsayacak şekilde uzatılması için gerekli girişimler ve taraflar arasında gerçekleşen müzakereler sonucunda, “Ev Sahibi ülke Anlaşması”nın bazı maddelerine değişiklik getiren ve FAO-SEC’in güçlendirilmesine yönelik “Tamamlayıcı Anlaşma” ile FAO-Türkiye Ortaklık Programı (FTPP)’nin 2. Dönemini oluşturan eki, 04 Haziran 2014 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır (Anonim, 2015).

3.1.10. FAO-Türkiye Ormancılık Programı

2015-2019 arasındaki beş yıllık dönemi kapsayan FAO ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı arasında düzenlenen ortaklık anlaşmasıyla, Bakanlık yıllık 2 milyon dolar güvence fonuyla katkıda bulunduğu belirtilmektedir (Anonim, 2015).

Anlaşmanın kapsadığı faaliyet alanları şunlardır (Anonim, 2015);

- Sürdürülebilir arazi yönetimi,
- Ormancılık politikaları ve kurumsal kalkınma,
- Orman yönetimi ve korunması,
- Orman ürünleri ve hizmetleri,
- Orman ve çevre,
- İnsan ve çevre,
- Değerlendirme ve takip,

- Dağlar ve su havzaları, orman dışındaki ağaçlar, şehir ve şehir çevresindeki ormancılık, tarımsal ormancılık gibi ortak konular,
- Kuraklığın etkilerinin azaltılması ve arazi degradasyonunun değerlendirilmesi

Diğer taraftan, Türkiye, 2016'da 30. FAO Avrupa Bölgesel Konferansı'na ev sahipliği yapacaktır. FAO Avrupa Bölgesel Konferansı üye sayısı 54 olup, üye devletler her iki yılda bir konferans düzenlemektedirler. FAO Avrupa Bölgesel Konferansı'na yönelik hazırlıkları Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yürütmektedir (FAO, 2015).

3.1.11. FAO'nun Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

Dünya geneli ele alındığında herkesi besleyecek kadar gıda stoku mevcut olmasına rağmen; dünya genelinde 795 milyon insan kronik açlık tehlikesi ile karşı karşıyadır. 5 yaş altı çocuklarda bu sayı 161 milyon, gizli açlık olarak adlandırılan mikrobesein öğelerinin yetersizliği ile karşı karşıya kalan kişi sayısı ise 2 milyonu geçmiş durumdadır. Aynı zamanda 500 milyon insanın obez olduğu tahmin edilmektedir. Bu durumun geniş boyutta topluma ekonomik, sosyal ve insani maliyetinin olması verimlilik kaybına, sıhhat kaybına ve insani potansiyelin kaybolmasına neden olmaktadır (FAO, 2015c).

FAO, 3 temel amacı olduğunu belirtmektedir. Bunlar; açlığı yok etmek, gıda güvenliğini sağlamak, yetersiz beslenmenin önüne geçmek; fakirliği ortadan kaldırmak ve sosyal-ekonomik gelişmenin ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak olarak belirtilmiştir (FAO, 2015c).

FAO, gıda güvenliğine aşağıdaki faaliyetleri ile katkı yaptığını savunmaktadır;

Tarım, Orman ve Balıkçılık Üretimini Daha Verimli ve Sürdürülebilir Kılmak: FAO, Dünya nüfusunun 2050'ye kadar 9,3 milyara yükseleceği tahmin etmektedir. Özellikle bu artışın çok yaşanacağı coğrafyaların tarıma bağlı olacağı ve gıda güvenliği açısından problem yaşanacağını öngörmektedir. Tarım sektöründeki üretim artışı, fakirliği yok etmekte ve gıda güvenliğini sağlamada en etkili araç olduğunu belirtmektedir (FAO, 2015c).

Kırsal Alanlarda Yoksulluk ile Mücadele: FAO'ya göre, son yıllarda kırsal kesimdeki yoksulluk oranlarında düşüş yaşanmıştır. 1990 yılında az gelişmiş kırsal kesim nüfusunun % 54'ü 1.25 \$/gün gelir seviyesinin altında yaşamaktadır. Bu kesim aşırı yoksul kesimi oluşturmaktadır. 2010 yılında ise bu oran, % 35'e düşmüştür. Ancak kırsal kesimdeki yoksulluk özellikle Güney Asya ve Afrika'da halen yaygındır (FAO, 2015c).

Kırsal kesimin ekonomik refahının artmasının makro ekonomideki iyileşmeye bağlı olması, sosyal hizmetlere ulaşamayan nüfusun çokluğu, kırsal altyapının eksikliği, kırsal kesime yönelik politik ilginin az oluşu ve kadınların üretim imkânlarından mahrum kalması olumsuzluklara örnek olarak verilebilir (FAO, 2015b). İklim değişiklikleri, diğer iklimsel tehditler, göç ve nüfus artışı FAO'nun kırsal kesime yönelik çalışmalarında engelleyici faktörler olduğu belirtilmektedir (FAO, 2015c).

FAO, kırsal kesimdeki fakirliği azaltmak için izlemiş olduğu politikaları şu şekilde özetlemiştir (FAO, 2015c);

- Kırsal kesimdeki kurumların, lokal üreticilerin ve organizasyonlarının yapısının güçlendirilmesi,
- Üretim vasıtalarına ulaşmadaki eşitsizliklerin giderilmesi ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesi,
- Kadınlara yönelik özel programların uygulanması,
- Kadın, erkek ve gençlere yönelik, kırsal ve kırsal dışı iş imkânlarını oluşturacak programların teşviki,
- Kırsal kesim üreticileri arasındaki gelir ve gıda dağılımını düzenleyici sosyal koruma programlarının oluşturulması,
- Kırsal kaynakların kullanımında sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi

Kapsayıcı ve Etkili Gıda ve Tarım Sistemleri Sağlama: FAO, artan küreselleşme ile birlikte, tarımın bağımsız bir sektör olarak devam edemeyeceği bunun yerine, entegre değer zincirinin bir parçası olması gerektiğini belirtmektedir. FAO'ya göre, tarım ve gıda sistemleri daha bilimsel ve sermaye yoğun oldukça, üretim ve işleme gibi zincirin her aşamasında yeni beceri ve yeteneklere ihtiyaç duyulmaktadır (FAO, 2015c).

Tarım ve gıda sistemleri, hızlı değişen küresel, ulusal ve bölgesel piyasa koşullarına efektif ve sürdürülebilir bir biçimde katılım sağlayabilmek için, küçük üreticilerin büyük işletmeler ile etkili iletişim kurabilmeleri ihtiyacını doğurmaktadır. FAO, politika geliştirilmesinde, bireysel ve organizasyonel kapasite oluşturulmasında ve gıda israfına karşı mücadele edilmesinde ülkelere yardımcı olduğunu belirtmektedir (FAO, 2015c).

Tehdit ve Krizlere Karşı Tarımsal İşletmelerin Direncinin Artırılması: Tahıl, hayvansal ürün, su ürünleri ve orman ürünlerinin tüketimine, pazarlanması ve üretilmesine bağımlı olan insanlar her yıl doğal afet ve krizler ile karşı karşıya kalmaktadır. Deprem, sel ve kuraklık gibi doğal afetler ansızın üretime darbe vurmaktadır (FAO, 2014a). Bu tür doğal afetler yalnız başlarına meydana geldiği gibi, birbirlerini tetikleyerek felaketin etkisini daha kötü hale getirebilmektedir. FAO, yukarıda bahsi geçen problemlerin üstesinde gelebilmek için çok sayıda projeye katkıda bulunduğu görülmektedir (Archer, 2014).

Archer'e göre; FAO, felaketler esnasında geçimini tarım, balıkçılık ve ormancılık gibi doğal kaynaklardan sağlayan kişilerin zararı en az etki ile atlatması için mücadele etmektedir. FAO bu tür durumlarda iki yönlü politika izlemektedir. Bir yandan aldığı önlemler ile tarımı destekler ve korurken, diğer yandan ise zarara neden olan faktörlerin bertaraf edilmesi için mücadele etmektedir (Archer, 2014).

FAO'nun gıda güvenliği ile ilgili 74 projesi bulunmaktadır (FAO, 2015). FAO global düzeyde Gıda İsrafı ile alakalı girişim, proje ve aktiviteleri koordine ettiği bilinmektedir. FAO'nun "Gıdanı İsraf Etme" projesini girişimini birçok uluslararası organizasyon, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör desteklemekte olduğu görülmektedir (FAO, 2014a).

Lawrence, dünya genelinde milyonalrca insanın kronik açlık tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını, 5 yaş altı çocuklarda bu sayının 161 milyon, gizli açlık olarak adlandırılan mikro besin öğelerinin yetersizliği ile karşı karşıya kalan kişi sayısının ise 2 milyonu geçmiş olduğunu belirterek, UN'un gıda güvenliğini sağlamak ile görevli FAO, WFP ve IFAD gibi kuruluşları için bu durumun başarısızlıktan çok öte bir durum olduğunu belirtmektedir (Lawrence, 2013).

Shann'a göre, FAO'nun son güncel verilerinde çelişki bulunmaktadır. Mikro besin yetersizliği bu kadar yüksek iken, kronik açlık tehlikesi ile karşılaşan insan sayısının çok daha yüksek olacağını belirtmektedir. Shann, aynı zamanda FAO'nun bu istatistiki bilgileri derleme yöntemine de eleştiriler getirmekte, bu yöntem ile ilgili çok sayıda belirsizlik olduğunu belirtmekte, FAO'nun istatistik ile ilgili biriminin bürokrasinin etkisinde kaldığını öne sürmektedir (Shan, 2015).

Shan, FAO'nun düzenli olarak yaptığı yayınlarda yer alan klasik göstergelerin (günlük enerji gereksinimi, enerji gereksiniminin karşılanma oranı ve obezite göstergeleri) hesaplanmasında hatalar olduğu belirtilmektedir (Shan, 2014).

Shan, FAO'nun gıda güvenliği ile ilgili getirmiş olduğu çözüm önerilerini sığ ve uygulanabilirliği düşük bulmaktadır. FAO'nun gıda güvenliğini sağlama konusundaki çeşitli projelerini verimlilikten ve sürdürülebilirlikten uzak olduğunu düşünmektedir. FAO'nun gıda güvenliğini sağlama konusunda daha çok ve nitelikli projeler geliştirmesi gerektiğini belirtilmektedir (Shan, 2015).

McDonald'a göre, 2008 Küresel Gıda Fiyatlarındaki kriz nedeniyle, Dünya Bankası verilerine göre 700.000 insan hayatını kaybetmiştir. Birçok ülke ihracat kısıtlamalarına yönelmek durumunda kalmıştır. Gıda fiyatlarındaki dalgalanmaların gıda güvenliği ile alakalı olduğu bilinmesine rağmen kriz öncesi hiçbir tedbir alınmamıştır. Kriz patlak verdikten ve birçok isyanın, şiddetin ve ölümlerin nedeni olan krizin ardından Uluslararası kuruluşlar Görev Gücü oluşturmuşlardır. Ancak bu geç atılan bir adım olmuştur. 2008 Küresel Gıda Krizi uluslararası kuruluşların performansını gözler önüne sermektedir (McDonald, 2013). Ayrıca Küresel Krizin ortaya çıkmasında büyük gıda firmalarının etkisini, FAO ve diğer uluslararası organizasyonlar irdelemelidir (Shan, 2015).

Shan'a göre, gıda ve tarımı konu alan FAO'nun tüm personellerinin %56'sının FAO'nun Genel Merkezi'nde çalışıyor olması hayal kırıklığıdır. FAO, gıda güvenliği ve benzeri çalışmalarını başarıyla sonuçlandırabilmesi için alan odaklı çalışmalıdır (Shan, 2015).

3.1.12. FAO'nun G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

FAO delegeleri, dönem başkanlığımızda gerçekleştirilen başta Tarım Bakanları toplantısı olmak üzere birçok toplantıya katılım sağlamışlardır. FAO'nun katılım durumu ile ilgili bilgiler önceki bölümlerde irdelenmiştir. FAO'nun Dönem Başkanlığımızda gerçekleştirilen Tarım Bakanları toplantısında gıda güvenliği, gıda israfı ve kayıpları ile ilgili gerek bildiriye ilişkin görüşleri gerekse diğer yorum ve katkıları aşağıdaki gibidir;

Gıda güvenliği ve beslenmenin hem G20 hem de az gelişmiş ülkeler için küresel anlamda önem arz ettiği belirtilmekte, gıda güvenliği ve beslenme çerçevesinin G20 kapsamında ele alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Doğru ve zamanında elde edilen bilginin küresel gıda piyasaları için önem arz ettiği, dolayısıyla AMIS'in ülkeler ve diğer organizasyonlar ile olan ilişkilerinin daha derin boyutlara ulaşması önerilmiştir. 2009 yılında yürürlüğe giren Acil Eylem Planı çerçevesinde gıda politikalarının tartışılması ve politik birliğin oluşturulmasının yerinde olacağı belirtilmiştir.

Kapsamlı gıda güvenliği yaklaşımının yani gıdanın üretiminden, işlenmesine, dağıtımına, pazarlanmasına ve tüketilmesine kadar bir bütün olarak ele alınmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.

Tarımda karşılaşılan sorunların bertaraf edilmesi için gıda güvenliği ve küresel tarım konularının kapsamlı bir bakış açısı ile ele alınması gerekliliğine ihtiyaç duyulduğu, müdahale ve yatırım araçlarının daha yakından tanınmasına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. FAO ve Avrupa Birliği Ortak Araştırma Organları tarafından gerçekleştirilen gıda güvenliği ile ilgili çalışmaların desteklendiği belirtilmiştir. FAO, diğer uluslararası kuruluşları gıda güvenliği gibi küresel problemlerin çözümünde işbirliğini güçlendirmeleri ve G20 gündeminde belirleyici olmalarını teşvik ettiğini belirtmiştir.

FAO, Tarım Bakanları Toplantısı'nın hedefinin yalnızca gıda üretimini artırmaya yönelik olmaması gerektiğini aynı zamanda gıda güvenliği odaklı bir misyonu olması gerektiğini savunmuştur. Sürdürülebilir ve dirençli gıda sistemlerine yapılacak sorumlu yatırımlar ile kırsal alanlarda özellikle kadınlar ve gençler için gelir düzeyini yükseltmek ve kaliteli iş olanakları yaratmak suretiyle yoksulluğun azaltılması gerekliliği vurgulanmıştır. FAO, küresel gıda güvenliğinin gerek G20 üyelerinin gerekse üye olmayan

ülkelerin ortak sorunu olduğunu dolayısıyla gıda güvenliğinin üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğunu belirtmektedir. Açlığı yok etmek için tarım sektörüne daha çok yatırım, kırsal kalkınma çalışmaları, sosyal koruma çalışmaları ve fırsat eşitliğinin hayata geçirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu çerçevede içerisinde, FAO, “Sıfır Açlık” projesinin önemini vurgulamaktadır.

FAO, Kalkınma Çalışma Grubu’nun (DWG) G20’nin gıda güvenliği ve kalkınma gündemleri ve bilhassa G20 Gıda Güvenliği ve Beslenme (FSN) Çerçevesine İlişkin Uygulama Planı memnuniyetle karşıladığını açıklamıştır.

Yeterli ve dengeli beslenmenin insani gelişimin bir ön şartı olduğu, FAO, bu bağlamda, İkinci Uluslararası Beslenme Konferansı’nda kabul edilmiş olan Roma Beslenme Deklarasyonu’nu tekrar onaylamaktadır. FAO, “Gezegeni Beslemek: Yaşam İçin Enerji” temalı Expo Milano 2015’i ve gıda güvenliği ve beslenmeyle ilgili diğer bağlı aktiviteleri memnuniyetle karşıladığını açıklamıştır.

FAO, G20’nin gıda güvenliği ile ilgili çalışmalardan elde edilen olumlu sonuçların farkında olduğunu belirtmektedir. FAO, G20’nin bugüne kadar tarım ve gıda güvenliği alanlarında ve özellikle de Tarım Piyasaları Bilgi Sistemleri’ni (AMIS) de kapsayacak şekilde Gıda Fiyat Değişkenliği ve Tarıma İlişkin 2011 Eylem Planı’yla ilgili olarak kaydetmiş olduğu ilerlemenin ve bilhassa Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı (GAFSP) vasıtasıyla sürdürülebilir verimliliğin artırılmasını önermektedir.

FAO, gıda değer zincirlerinin bütün aşamalarında yatırım; verimliliğin artırılması, istihdam ve gelir oluşturulması ile gıda israfı ve kayıplarının azaltılması gerekliliğini vurgulamıştır. Ulusal Gıda Güvenliği Bağlamında Arazi Kullanım Hakkı, Balıkçılık ve Ormanların Sorumlu Yönetişimine İlişkin Gönüllülük Esasına Dayalı Rehber İlkeler (VGGT) ve 2014 yılında onaylanan Tarım ve Gıda Sistemlerine Sorumlu Yatırım İlkelerinin, Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) tarafından onaylanmasını, FAO olumlu bulmaktadır. FAO, UNCTAD, Dünya Bankası Grubu ve IFPRI’yi gıda güvenliği ve gıda, israf ve kayıpları ile ilgili olarak gerek G20 üyelerine gerekse gelişmekte olan diğer ülkelere rehberlik etmesi çağrısında bulunmaktadır.

FAO, tarım politikasının sürdürülebilir gıda sistemleri ve gıda güvenliğinin geliştirilmesi hususunda oynadığı rolü dikkate alarak, G20 üyeleri arasında bu konulardaki politika deneyimleri ve başarılı uygulamalar ile ilgili olarak daha fazla işbirliği ve bilgi alışverişi yapılması ve bunların üye olmayan ülkelerle paylaşılması çağrısında bulunmaktadır. FAO, OECD'yi ve OECD ile işbirliği içinde olan uluslararası kuruluşları tarımsal verimliliğin sürdürülebilir biçimde artırılmasına yönelik olarak G20 tarafından başlatılan çerçevenin geliştirilmesine destek vermeyi sürdürmeye davet etmektedir.

FAO, gıda değeri zincirindeki gıda israfı ve kayıplarının düzeyini ve bunların ekonomi, beslenme ve doğal kaynakların üzerindeki olumsuz sonuçlarını kaygı ile izlemekte olduğunu belirtmektedir.

FAO, açık ve şeffaf pazarın gıda güvenliğini sağlamada, üretimi teşvik etmekte, büyüme ve yatırımda önemli bir bileşen olduğunu ve büyük ölçüde ticari düzeni bozacak her türlü politika ve tedbire karşı sorumluluk taşıdıklarını belirtmiştir. FAO, bildiride ihracat kısıtlamalarının uygulanmaması ve WFP tarafından insani amaçlar için alımı yapılacak gıdalar üzerine ek vergi konulmaması gerekliliğini vurgulamıştır.

FAO, Gıda Kayıpları ve İsrafının Azaltılmasına Yönelik Küresel Girişimi (SaveFood) memnuniyetle karşıladığını belirtmekte ve FAO, OECD, IFPRI ve diğer uluslararası kuruluşların gıda kayıpları ve israfının azaltılması, ölçülmesi ve daha sağlıklı bir metodun geliştirilebilmesi için işbirliğine davet etmektedir. FAO, üye ülke ve kuruluşları, G20 ülkeleri arasında, gıda kayıp ve israfını en aza indirecek bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayacak şekilde mevcut sistemlerin üzerine inşa edilecek bir platform oluşturmaya davet etmektedir. Bu platformda G20 üyelerinin ve diğer ülkelerin deneyimleri yer almalı ve platform düşük gelirli gelişmekte olan ülkelere de odaklanması gerektiği ifade edilmektedir. FAO, bu yeni metodun geliştirilmesinde her türlü işbirliğine hazır olduğunu belirtmektedir.

3.1.13. Gıda İsrâf ve Kayıplarının Ölçümlemesine Yönelik Teknik Platform Şartnamesi

Platform, Gıda İsrâfı ve Kaybı (FLW)'nin tespiti amacıyla işbirliğini, uyumu ve tutarlılığı hedeflemektedir. Elde edilmiş tecrübe ve pratiklerin paylaşılması ile gıda israfında gelişme kaydedilmesi ve farkındalığın artması beklenmektedir (Anonim, 2015).

Platformun kurulması kararı, 2015 G20 Tarım Bakanları Toplantısında alınan karar ve Kalkınma Çalışma Grubu (DWG)'nin onayladığı G20 Gıda Güvenliği ve Beslenme Çerçevesi Uygulama Planı çerçevesinde gerçekleşmiştir (Anonim, 2015).

Platformun amaçları aşağıda maddeler halinde yer almaktadır (Anonim, 2015);

- Gıda israfı ve kaybının (FLW); ağır ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri olan küresel bir problem olduğunu ortaya koymak; Küresel, bölgesel ve ulusal düzeyde gıda israfı ve kaybını azaltmaya yönelik farkındalık uyandırmak,
- Gıda israfı ve kaybının (FLW) tespitine yönelik tanımsal yaklaşımın ve rakamsal ölçümü üzerinde fikir birliğini sağlamak ve işbirliğini teşvik etmek, sistematik metodoloji ve çerçevenin geliştirilmesini teşvik etmek,
- Bilgi, tecrübe ve FLW ile ilgili başarılı kazanımların üyeler arasında transferini teşvik etmek, böylelikle Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında yer alan 12.3 hedefini gerçekleştirmek doğrultusunda faaliyette bulunmak,
- Düşük maliyetli ve yenilikçi teknoloji ve pratikler vasıtasıyla gelişmekte olan ülkelerin gıda israfı ve kaybını önleme kapasiteleri artırılırken, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün dahil olduğu ulusal kuruluşlarla ve uluslararası kuruluşlar arasında koordinasyonu ve işbirliğinin artırılmasını sağlamak olarak belirtilmiştir.

3.1.13.1. Sorumlu Kuruluşlar ve Yönetim

Platformun, FAO ve IFPRI'nin ortaklaşa yöneteceği sekretarya tarafından denetleneceği belirtilmektedir. Sekretarya, Platformun faaliyetlerinden, çalışmalarından ve kabul edilmiş çalışma planları ve aktiviteler ile ilgili ilerleme raporlarını denetlemekten sorumlu olacaktır. Platform üyeleri arasında; G20 üyelerinin teknik konularda uzmanlaşmış personelleri, gönüllük özel sektör temsilcileri, Sıfır Açlık faaliyeti grubu, IFAD, bölgesel kalkınma bankaları, bölgesel ekonomik kalkınma komisyonları, diğer

uluslararası kuruluş temsilcileri ve uygun bulunmuş FLW konusunda ulusal ve uluslararası çalışmalar yürüten diğer ülkeler olarak belirlenmiştir. Sosyal partnerler ve FLW konusu ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının da dahil olduğu diğer organizasyonlar da platforma davet edilebileceği belirtilmiştir (Anonim, 2015).

3.1.13.2. Faaliyetler

Platform, küresel anlamda ortak bilgiye dayalı aktiviteleri destekler ve ülkelerin FLW'yi azaltma konusundaki ihtiyaçlarına yanıt vereceği ifade edilmiştir (Anonim, 2015);

- FLW'nin neden olduğu maliyet ve etki alanını kanıtlarıyla birlikte ortaya koymak,
- Daha önceki metodların geliştirilmesi ve yeni metodların ortaya çıkarılması yoluyla FLW'nin somut olarak ölçülmesi ile ilgili gelişmeleri desteklemek,
- FLW'nin daha iyi gözlemlenmesini sağlamak, temel verilerin derlenmesi konusundaki gelişmeleri desteklemek,
- G20 ve az gelişmiş ülkelerdeki gıda zincirindeki kayıp ve israfı azaltacak önlemlere yönelik kapasite kurulmasını ve bilgi paylaşılmasını sağlamak,
- Yüksek maliyete neden olan gıda kaybı ile ilgili istatistik tabanı geliştirmek ve az gelişmiş ülkelerin bu programa dâhil olabilmelerini sağlamak olarak sıralanmıştır.

Platformun çalışma sisteminin eylem sıralamasına yönelik olmasının isabetli olacağı belirtilmektedir. Gıdanı koru, israf etme yaklaşımının uygun olacağı belirtilmiştir (Anonim, 2015).

Platform üyelerinin yılda bir kez toplanacağı kararlaştırılmıştır. Toplantılarda temel aktivitelerin, FLW ile ilgili istatistik bilgilerin paylaşılması ve tartışılması, FLW ile ilgili çözüm önerilerinin ele alınması, özel sektör, uluslararası kuruluşlar ve diğer partnerlerin FLW azaltma ile ilgili çalışma ve stratejilerinin tartışılması olarak öngörülmüştür (Anonim, 2015).

Platformun G20 Kalkınma Çalışma Grubuna (DWG) toplantı ve faaliyet sonuçlarını rapor etmesi öngörülmüş olup, Teknik Platformun kurulması ile ilgili Liderler Zirvesi'nde "Tarım Bakanlarımızın, G20 ülkelerinin ve diğer ülkelerin gıda israfı ve

kayıplarını ölçebilecekleri ve azaltabilecekleri yöntemlerin iyileştirilmesi için yeni bir platform tesis edilmesine yönelik kararını da memnuniyetle karşılıyor.” atfı yapılmıştır (Anonim, 2015).

3.2. Dünya Gıda Programı (WFP)

WFP, doğal afetler, savaşlar veya sivil çatışmalar gibi nedenlerle ani açlığa maruz kalan halk kitlelerine insani amaçlarla gıda yardımı sağlamayı temel amacı olarak belirlemiştir. WFP 1961 yılında kurulmuştur. Merkezi İtalya'nın Başkenti Roma'da yer almaktadır. Dünya Gıda Programı (WFP), BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile BM Genel Kurulu'nun kararları ile kurulmuş olduğundan, anılan iki örgütün üyesi olan ülkeler ile BM'nin diğer uzmanlık kuruluşlarının üyesi olan ülkeler WFP çalışmalarına katılabilmektedirler. Hâlihazırda 36 üye ülkesi bulunmaktadır (WFP, 2015).

3.2.1. WFP'in Kuruluş Tarihçesi

Dünya Gıda Programı (WFP), BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve BM Genel Kurulu'nun 1961 yılında kabul ettikleri paralel kararlar ile üç yıllık deneme süresi ile kurulmuştur. Üç yıllık deneme süresinin sonunda, çalışmalarının gerekliliğinin kabul görmesi üzerine, 6 Aralık 1965'te FAO Konferansı'nda ve 20 Aralık 1965'te de BM Genel Kurulu'nda alınan paralel kararlar uyarınca WFP, çok taraflı gıda yardımına ihtiyaç olduğu sürece faaliyet göstermek üzere süresiz olarak faaliyetlerine devam etmektedir (WFP, 2015).

3.2.2. WFP'in Yasal Statüsü

1961 yılında imzalanan WFP Kurucu Anlaşması'na dayanmaktadır. Bu anlaşma 15 madde içermekte olup, bu maddeler WFP'in çalışma şeklini, organlarını ve bütçe ile ilgili düzenlemelerini kapsamaktadır. Madde 1, WFP kuruluş tarihinden; Madde 2, WFP'in amaçlarından; Madde 3, WFP, diğer kuruluşlarla olan ilişkilerini düzenlemektedir. WFP, Birleşmiş Milletler'in hukuksal kişiliği altında temsil edilmesine rağmen özerk bir uzmanlık kuruluşudur (Anonymous, 2015).

3.2.3. WFP'ın Yönetim Organları

WFP için, 36 üyelik Yönetim Kurulu FAO Konseyi ve BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından atanmaktadır. Yönetim Kurulu uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinden, WFP politikasının oluşturulmasından ve bu politika ile çalışma faaliyetlerinin FAO ile Birleşmiş Milletlerin faaliyetlerine tutarlı olmasından sorumludur. WFP Sekreteryası, Yönetim Kurulu tarafından atanmakta olup, WFP'ın aktivitelerini, projelerini ve programlarını düzenlemek ve uygulamak ile mükelleftir (Anonim, 2015a).

WFP Yönetim Kurulu, BM Genel Kurulu, FAO Konferansı, EKOSOK ve FAO Konseyinde belirlenen yönlendirme çerçevesinde WFP etkinliklerinin denetimini yapmakta ve özel politikaları belirleyerek bunların yürütülmesini takip etmektedir. Bu çerçevede, Kurul, kısa ve uzun vadeli gıda yardımı politikalarını saptamakta, WFP'nin işleyişini kontrol etmekte, İcra Direktörü tarafından verilen program, etkinlik ve projeleri gözden geçirmekte, gerekirse değiştirmekte ve onaylamaktadır (WFP, 2015).

WFP Yönetim Kuruluna üye seçiminde, üye ülkelerin WFP'nin çalışmalarına hem maddi hem etkin doğrudan katılımları göz önüne alınmaktadır. Ülkemizin de bulunduğu D listesi esasında donör olan veya olmaları beklenen ülkelerden oluşmaktadır. WFP Yönetim Kurulu üyeleri, yazılı bir kural olmamakla beraber, genelde donör ülkelerden meydana gelmektedir (Anonim, 2015a).

3.2.4. WFP'ın İcra Direktörü

İcra Direktörü, UN Genel Sekreteri ile FAO Genel Direktörü'nün ortak kararıyla atanmaktadır. WFP Yönetim Kurulu, direktör atanmasında danışmanlık faaliyetini yerine getirmektedir. Başkan 5 yıllığına atanmakta olup, WFP'nun günümüz itibariyle İcra Direktörü, 5 Nisan 2012'de göreve başlayan Ertharin Cousin'dir (WFP, 2015).

3.2.5. WFP'a Üye Ülkeler

BM'nin diğer uzmanlık kuruluşlarının üyesi olan ülkeler WFP çalışmalarına katılabilmektedirler. Hâlihazırda 36 üye ülkesi bulunmaktadır (WFP, 2015).

WFP'ye üye ülkeler 5 ana grupta toplanmıştır. Bunlar, A, B, C, D ve E listeleridir. A listesinde Afrika, B listesinde Asya, C listesinde Orta ve Güney Amerika, D listesinde

OECD ve E listesinde ise Balkan ve Orta Avrupa ülkeleri yer almaktadır. Ülkemiz D listesinde bulunmaktadır (Anonim, 2015a).

3.2.6. WFP'ın Bütçesi

WFP'nın bütçesi tamamen gönüllü katkılardan oluştuğu belirtilmektedir. Katkılar nakit, gıda veya gıdayı yetiştirmek, saklamak ve kullanmak için gerekli temel maddelerden oluşabilmektedir. WFP'ye yapılan nakdi ve aynı katkılar, hükümetler tarafından yapılabildiği gibi, bireysel, hükümetler arası ve hükümet dışı kuruluşlar ile özel teşkilatlar tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Katkılar, Genel Sekreter ve Genel Direktör tarafından düzenlenen ve WFP Yönetim Kurulunca tarihi belirlenen konferanslarda taahhüt edilebilmekte, düzenli danışmalar sırasında açıklanabilmekte, donör hükümetler ve ikili kuruluşlar tarafından ihtiyaç sırasında taahhüt edilebilmekte ve yapılan yardım çağrılarına yanıt olarak verilebilmektedir (WFP, 2015).

Tablo 27'de görüldüğü üzere, 2015 yılı itibariyle WFP'na sağlanan tüm nakdi ve aynı katkılarının toplamı 21.6 milyar \$'dır. Toplamda 151 ülke aynı ve nakdi bağış yapmıştır. Türkiye 1 milyon dolarlık katkı ile 83. Sırada yer almaktadır (Tablo 27).

Tablo 27. WFP'na Katkı Sağlayan Ülke ve Organizasyonlar

Sıralama	Donör Ülke/Organizasyon	2014	2015
1	ABD	2.248.181.849	1.801.817.404
2	Birleşik Krallık	409.170.415	412.125.371
3	Kanada	350.065.593	230.634.277
4	AB Komisyonu	371.675.260	223.171.796
5	Japonya	156.544.066	196.773.084
6	Almanya	301.183.719	176.221.242
7	UN CERF	137.313.501	137.782.681
8	Avusturya	112.790.663	62.819.832
9	İsveç	93.462.688	88.573.658
83	Türkiye	100.000	1.000.000

Kaynak: (WFP, 2015)

3.2.7. Dünya Gıda Programı'nın (WFP) Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

WFP'nin amaçları çerçevesinde Yönetim Kurulu tarafından dört program kategorisi oluşturulmuştur. Bunlar, acil ihtiyaçları karşılamaya yönelik gıda yardımlarını içeren “Olağanüstü Yardım Programı Kategorisi”, ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyen gıda yardım programları ve projelerinden oluşan “Kalkınma Programı Kategorisi”, süregelen yardıma muhtaçlara ulaştırılan gıda dağıtımını düzenleyen “Süregelen Yardım Programı Kategorisi” ve ulaşım altyapısını düzeltmeye ve acil ve süregelen yardım ihtiyaçları için gıda yardımının etkili şekilde dağıtımını sağlamayı amaçlayan “Özel Operasyonlar Programı Kategorisi”dir (WFP, 2015a).

Dünya Gıda Programı, dünyanın birçok yerinde yardım faaliyetlerini bulunduğu görülmektedir. Çeşitli kanallar aracılığıyla, donör ülkelerin yardım sağlayamadığı yerlere WFP yardım sağlamaktadır. Ayrıca, ülkelere kendi gıda yardım programlarını kurmada ve yönetmede; teknik, bilimsel, lojistik ve operasyonel destek vermektedir (WFP, 2015).

McDonald'a (2013) göre, Sıfır Açlık Projesi; WFP'nin yanı sıra, Birleşmiş Milletler ve Brezilya Hükümeti'nin işbirliği ile Afrika, Asya ve Latin ülkelerindeki hükümetlerin açlığa karşı mücadele edebilme kabiliyetlerini artırmak için 2011 yılında başlatılmıştır. Program, açlık ile mücadelede, ülkelerin gıda güvenliği programlarını geliştirmesine yardımcı olmakta, bu ülkelere yönelik teknik destek sağlanmaktadır. Bu başarılı çalışmanın ardında, WFP'nin gıda güvenliği ile ilgili 50 yılı aşkın tecrübesi ve Brezilya Hükümeti'nin başarılı deneyimlerinin yattığı görülmektedir (McDonald, 2013).

Dünya Gıda Programı, açlık ile mücadele eden ülkelere her yıl gıda yardımı gönderdiği gibi gıda alımı yapabilmeleri için nakdi ve nakit yerine geçen harcama belgesi yardımı da yapmaktadır (WFP, 2015a). McDonald'a (2013) göre, nakdi yardımlar, gıda transferi ve depolanması için yapılacak masraflardan ve emekten tasarruf sağlamaktadır. Aynı zamanda nakit yardımının diğer bir faydası da, gıdaların aynı bölgeden elde edilmesinin sağlanması ve o bölgenin ekonomik olarak kalkınmasına aracılık etmesidir (McDonald, 2013).

WFP, gıda güvenliği açısından bir önemli katkısını da, gıda yardımına ihtiyaç duyan kişilerin gıda üretimini sağlayacak taşınmazlar elde etmesini sağlayarak, gıda güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olması olarak görmektedir. Böylelikle hem uzun dönemler için gıda güvenliği, hem de istihdama ve üretime katkı sağlanmış olduğu belirtilmektedir. Tarımsal üretimi sağlayacak yapıların kurulmasının yanı sıra; WFP doğal afetlerle mücadele, toprak ıslahı ve sulama sistemlerinin kurulması gibi tamamlayıcı yardımlarını da ihtiyaç sahibi bölgede uygulamaktadır (WFP, 2015a). Ancak, Lawrence (2013), WFP'nın taşınmaz edinimi ve sulama sistemlerinin kurulması gibi katkılarının daha çok teoriğe yönelik eğitim faaliyetlerinden ibaret olduğunu öne sürmektedir (Lawrence, 2013).

Shan'a (2015) göre, WFP, her yıl 20 milyondan fazla çocuğa okul yemeği tedarik ettiğini ileri sürmekte, ancak özellikle fakir ülkelerdeki milyonlarca çocuk bu hizmetten yararlanamadığını belirtmesi bir başarısızlık göstergesi olarak ele alınabilir. WFP, bu ifadesi ile kendi amaç ve vizyonu ile çelişmektedir. Çünkü özellikle FAO ve WFP gibi görevi gıda güvenliğini sağlamak olan yardım kuruluşlarının asıl hedef kitlesi yoksul ülkeler ve bilhassa yoksul ülkelerin kırsal kesimi olmalıdır. Kırsal kesimde yaşayan halkın çoğunluğu extrem düzeyde fakir, imkânları nispeten daha kısıtlı ve alım gücünün zayıf olduğunu yine bu kuruluşların bilgi notları ve istatistiklerinden görebilmekteyiz (Shan, 2015).

WFP, gıda güvenliğinin sağlanmasında en önemli aracının bölgede yaşayan halka yine bölgeden gıda tedarik edecek şekilde yardım politikası izlenmesi olduğunu savunmaktadır. WFP, her yıl özellikle az gelişmiş ülkelerden 1,1 milyar \$ değerinde 2 milyon ton tahıl satın almakta ve bu tahılı yine o bölgelerdeki ihtiyaç sahiplerine dağıtmaktadır. Lokal yerden gıda temini sayesinde zaman, transfer harcamalarından ve zamandan tasarruf edilmekte, hem de yörenin ekonomisi canlı tutulmaktadır (WFP, 2015a).

Shan'a göre, WFP, kıtlık gibi doğal afetler ile mücadele ettiğini dile getirmektedir. Ancak 1990 ve 2002 yıllarında Güney Afrika'da patlak veren kıtlık ve kuraklık karşısında, kaynak ve otorite yoksunluğu nedeniyle WFP, hiçbir yardımda bulunamamıştır (Shan, 2015).

3.2.8. WFP'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

WFP'ın G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (WFP, 2015);

WFP, G20 gıda güvenliği çerçevesinin tutarlılığı ve terminoloji bakımından, gündem "Gıda Güvenliği ve Beslenme" olarak atfedilmesini ve birlikte değerlendirilmesini önermektedir. Ülke ve uluslararası kuruluşların özverili işbirliği sonucu dünya genelinde yetersiz beslenen insan sayısında düşüş yaşanmışsa da, halen 1,5 milyar insanın besin kalitesi yetersiz kaldığı, bu durumun yalnızca açlık ile mücadele değil beslenme biçimine de odaklanması gerektiği ifade edilmiştir. WFP, gıda güvenliği ve beslenmenin, Liderler Zirvesi'nde ele alınacak olmasından memnuniyet duyduğunu açıklamıştır. Gıda güvenliği ve beslenmenin böyle üst düzey bir platforma taşınması, bu konunun geleceği açısından WFP'yi umutlandırdığı ifade edilmiştir.

WFP, gıda sistemlerinde beklenmedik bir zarar ile karşılaşma riskine karşı, risk yönetimi prosedürlerinin gözden geçirilmesini önermektedir. Tarımsal üretim sistemi ile bütünleşmiş ekolojik, sosyal ve ekonomik riskleri yönetebilmek, sel ve kuraklık gibi afetler öncesi risk yönetimi politikalarının teşviki ve erken uyarı ve tehditlere karşı düzenli bilgi akışını sağlayacak kapasite geliştirmenin küresel tarım için büyük bir başarı olacağı vurgulanmıştır. Tarımsal Risk Yönetimi Platformu (PARM) ile G20 gündemi kapsamında diğer toplantılarda özellikle risk yönetiminin uygulanma biçimlerinin ele alınmasının isabetli olacağı vurgulanmıştır. PARM'ın hali hazırda G20 üyelerinin de desteğiyle genellikle Afrika ülkelerinde çalışmalarını yürüttüğünü belirtmiştir.

Gıda güvenliği ve beslenmenin, hem G20 üyeleri ve G20 üyelerinin ortak sorunu olduğunu, Kalkınma Çalışma Grubu (DWG)'nin gıda güvenliği ve beslenme konusundaki çalışmalarını takdirle karşıladıklarını belirtmişlerdir.

Kırsal alanlara yönelik hizmetler, sağlık ve iş güvenliği, istihdam hizmetleri ve mesleki eğitim ve öğretime ilişkin sorumlu kamu ve özel yatırımlarının geliştirilmesine yönelik politikaların tanımlanması ve uygulanmasının yanı sıra sosyal koruma programları ve okul yemeği gibi beslenme içerikli sosyal hizmetlerin G20 üyesi ülkelerde

yaygınlaştırılması isabetli olacağı açıklanmıştır. Doğal kaynakların geliştirilmesi ve yönetimi, tarımsal, mera ve balıkçılık potansiyeli olan alanların ıslahı, kırsal kalkınmaya yönelik çalışmaların desteklenmesi gibi altyapı çalışmaları gıda güvenliği ve beslenme kapsamında göz önüne alınabilecek gereksinimler olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

WFP, üretim zincirinin talep halkasına ve risk yönetim mekanizmasına da bildiride yer verilmesi durumunda, ulaştırılmak mesajın daha iyi ifade edileceğini belirtmiştir. Ayrıca sosyal koruma ve gıda dağıtımı gibi sosyal hizmetlerin riski azalttığını, kırılan kesimin direncini artırdığını, bu hizmetlerin, yeterli gıda elde edemeyen kesimler için sürdürülebilir gıda sistemlerinin bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Sürdürülebilir gıda sistemleri, gıda güvenliği ve beslenmenin başarılmasında önemli bir aracı olduğu vurgulamış, sosyal güvenliği geliştirdiğini belirtmiş ve çevre koşullarına katkı sağladığını vurgulamıştır.

WFP, Gıda Kayıpları ve İsrafının Azaltılmasına Yönelik Küresel Girişim'e (SaveFood) önem vermektedir. FAO, IFPRI ve gıda kayıpları ve israfının azaltılması ve ölçülmesi ile ilgili platformda yer alacak tüm organizasyonlarla işbirliğine hazır olduğunu belirtmiştir. Gıda zincirinde verimliliği ve üretkenliği artıracak teknolojinin geliştirilmesi ve tarımsal yatırımda önemli rol oynayan özel sektörün önemini bildiride yer alması gerekmektedir. WFP, G20 üyeleri olarak, özellikle OECD'nin Tarımsal Yatırım Politika Çerçevesi gibi hâlihazırdaki politikaları desteklemeliyiz çağrısında bulunmuştur.

WFP, "Sıfır Açlık Hedefi" projesini yüzyılın en manidar projesi olarak ifade etmiş, bu projenin amacına ulaşmaya kadar sürdürülmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. WFP, tüm birey, hükümet, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörü bu projeyi sahiplenmeye davet etmektedir. 2014-2016 verilerine göre dünyada açlıkla karşılan kişi sayısının 795 milyona düşmesinin büyük bir başarı olduğunu belirtmiş ancak, "Binyıllık Kalkınma Hedefleri"ne ulaşmak için daha çok işbirliği ve gayrete ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

WFP, özellikle az gelişmiş ülkelere yönelik, nakdi, ayni ve gıda yardımları yaptığını belirtmiş, bu bölgelerin kırsal kesiminde yaşayan kadın ve gençlere yönelik tarımsal eğitimi geliştirecek faaliyetlerde bulunduğunu açıklamıştır. G20 üyelerinin az

gelişmiş ülkelerdeki kırsal kesime yönelik gönüllük esasına dayalı çalışmaları ve teknik beceriyi geliştirici faaliyetlerinin memnun edici olacağı ifade edilmektedir. Gıda güvenliği ve beslenmenin tam anlamıyla sağlanabilmesinin diğer bir ayağının da finansal kaynaklar olduğu vurgulanmıştır. WFP'nin gönüllü katkıları ile ayakta durduğunu ve birçok uluslararası kuruluşun yaptığı yardımların kaynağını gönüllük esasına dayalı katkıları olduğunun göz önüne alındığında, kuruluşlara yapılacak finansal katkılardaki artışın gıda güvenliği ve beslenme ile ilgili çalışmalarda büyük önem arz edeceği belirtilmiştir.

3.3. Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI)

IFPRI, gelişmekte olan ülkelerde açlığı yok etmek, kırsal yoksulluğun önüne geçmek ve sürdürülebilirliği sağlamak için araştırmaya dayalı politik tavsiyelerde bulunan uluslararası bir örgüttür. 50'den fazla ülkede faaliyette bulunmaktadır. Vizyonu, açlığı ve yetersiz beslenmeyi ortadan kaldırmaktır. Genel Merkezi Washington D.C. dedir (Anonim, 2015a).

3.3.1. IFPRI'nin Kuruluş Tarihçesi

IFPRI, açlığı yok etmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve inovasyonu tarım teknolojilerinin bir parçası yapmak amacıyla 5 Mart 1975 tarihinde kurulmuştur. İlk bilimsel yayını 1976 yılında gerçekleştirmiştir. IFPRI, Uluslararası Tarımsal Araştırma Danışmanlık Grubu (CGIAR)'ın 15 adet Tarımsal Araştırma merkezlerinden biridir (IFPRI, 2015).

3.3.2. IFPRI'nin Kuruluş Amacı

IFPRI'nin kuruluş amacı; gelişmekte olan ülkelerde açlığı yok etmek, kırsal yoksulluğun önüne geçmek, sürdürülebilirliği sağlamak için araştırmalar yapmak ve sayılan amaçlar doğrultusunda politikalar geliştirmek olarak belirtilmiştir.

3.3.3. IFPRI'nin Faaliyetleri

IFPRI, aşağıdaki 6 madde üzerinde odaklandığını ileri sürmektedir (IFPRI, 2015);

- Sürdürülebilir Gıda Üretimi,

- Gıda Hijyeninin Sağlanması,
- Tarımsal Piyasanın ve Ticaretin Geliştirilmesi,
- Tarımsal Dönüşüm,
- Dayanıklılığın Artırılması,
- Organizasyonların ve Yönetişimin Güçlendirilmesi olarak sıralanmaktadır.

3.3.4. IFPRI'nin Yasal Statüsü

IFPRI, Uluslararası Tarımsal Araştırma Danışmanlık Grubu (CGIAR) konsorsiyumunun bir üyesidir. IFPRI, CGIAR'ın özerk bir organıdır. Özel statüsü ve bütçesi vardır. Bağımsız bilimsel araştırmalar ve projeler yapabilmek ile birlikte başkan atanması, çalışma programının belirlenmesi ve bütçesinin onay alması konularında son söz CGIAR'a aittir (CGIAR, 2015).

3.3.5. IFPRI'nin Örgüt Yapısı ve Yönetimi

IFPRI'nin Genel Direktör Ofisi ve Üst Yönetimden oluşan iki temel yönetim organı bulunmaktadır. Genel Direktör Ofisi, IFPRI çalışmalarını yönetir, organize eder, çeşitli aktivite ve programların desteklenmesini sağlar. Üst yönetim ise 10 koordinatörden meydana gelmektedir. Her bir koordinatörün ayrı departmana başkanlık yapmakla birlikte aynı zamanda Genel Direktöre danışmanlık yaparlar (IFPRI, 2015).

IFPRI'ye bağlı 9 departman bulunmaktadır. Bunlar (IFPRI, 2015);

- Yoksulluk, Sağlık ve Beslenme Departmanı,
- Pazarlama ve Ticaret Konuları Departmanı,
- Çevre ve Üretim Konuları Departmanı,
- İletişim ve Komünikasyon Departmanı,
- 2020 IFPRI Gıda, Tarım ve Çevre Girişimi Departmanı,
- Finans ve Yönetim Departmanı,
- Afrika Departmanı,
- IFPRI Kalkınma Stratejileri ve Yönetişim Departmanı,
- Güney Asya Departmanı olarak sıralanmaktadır.

3.3.6. IFPRI'nin Genel Direktörü

Shenggen Fan, IFPRI'nin 2009 yılından beri Genel Direktörlüğü'nü yapmaktadır (IFPRI, 2015).

3.3.7. IFPRI'nin Personel Yapısı

IFPRI, 50 ülkede faaliyet göstermekte olup, 500'ün üzerinde personel Genel Merkez ve bölge ofislerinde çalışmaktadır (IFPRI, 2015).

3.3.8. IFPRI'nin Bütçesi

IFPRI'nin 2015 bütçesi 150 milyon \$'dır. Bütçe kalemleri ile ilgili ayrıntılı bilgi yer almamaktadır (IFPRI, 2015).

3.3.9. IFPRI'nin Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

IFPRI, gıda güvenliği konusunda çalışma alanlarını nakit transferi, tarımsal teknolojiler ve krize karşı direncin artırılması gibi konulardır. IFPRI, gıda güvenliğini sağlamak için oluşturmuş olduğu strateji şu şekilde özetlemektedir (IFPRI, 2015);

- Gıda güvenliğini sağlayacak gelişen tarım ve gıda üretim sistemleri üzerinde araştırma yapmak,
- İklim değişikliğine karşı araştırmalarda bulunmak (iklim değişikliğine adaptasyon, verim artışı ve küresel ısınmaya karşı gaz emisyonunu azaltmak),
- Ülke stratejileri üzerine araştırma yapmak, ülkelerin gıda güvenliğini ve yoksulluğu yok etme konusundaki adımlarında onlara rehberlik edebilecek çalışmalarda bulunmak,
- Enerji ve tarımın birbirleri ile sıkı bağı olduğundan, enerji politikaları üzerinde araştırma yapmakta, enerji fiyatlarındaki artışın ve biyoyakıt kullanımının artmasının gıda güvenliğini nasıl etkileyeceğini çeşitli yöntemlerle araştırmaktadır,
- Su ve toprak yönetimi, arazi kirliliği ve erozyonu ve diğer çevresel faktörlerdeki değişimleri araştırma yapmak,
- Gıda fiyatlarındaki değişimin temel nedenleri ve etkisi üzerinde araştırma yapmak,
- Gıda güvenliği ve yoksulluk ile tarımda çalışan nüfusun cinsiyet dağılımı arasında ilişkiyi belirleyecek araştırmalar yapmak,

- İyi bir yönetişimin gıda güvenliği açısından ne gibi olumlu etkileri olacağı üzerinde araştırma yapmak,
- Gıda üretim zincirinin her bir halkasında gıda güvenilirliğini artıracak yeni yaklaşımlar üzerinde çalışmalar yapmak ve bunun getirmiş olacağı fayda-maliyet analizini gıda güvenliğine getireceği sonuçları incelemek,
- Gıdanın pazara gelinceye kadar geçirmiş olduğu evreleri incelemek, bu zincir içinde kısıtlamalara yol açacak faktörleri araştırmak olarak sıralanmaktadır.

Rayfuse'e göre, CGIAR adına yapılan bilimsel araştırmaların çoğunu IFPRI yapmakta, diğer 15 enstitü ise bu araştırma sonuçlarını pratiğe geçirmektedir. IFPRI, 1977 yılında faaliyete geçtiğinden itibaren, tarımsal piyasalarda aynı görevleri üstlenen FAO ile karşı karşıya kalma riskleri endişeye neden olmuştur. Ayrıca IFPRI'nin merkezinin Washington D.C. de olması, CGIAR'dan bağımsız bir kuruluş olma ihtimalini akıllara getirmiştir (Rayfuse, 2012).

Son yıllarda IFPRI'ye, az gelişmiş ülkelerde kırsal kalkınmaya odaklanma misyonu verilmiş iken; FAO, CGIAR ve World Bank gibi kuruluşların çalışma alanları, IFPRI ile kıyaslandığında nispeten daha geniştir (Rayfuse, 2012).

Shan'a göre, IFPRI, gerek akademik kesim ve araştırma enstitülerinden gerek ise ulusal devletlerden yaptığı katkılardan dolayı takdir toplamaktadır. IFPRI'nin özellikle yerel çalışmalarda bulunması, geliştirdiği çözüm ve politika önerilerinin, FAO ve World Bank'ın yaptığı gibi yüzeysel değil bir ihtiyaca karşılık veriyor olmasından dolayı IFPRI'nin çalışmaları beğeni toplamaktadır (Shan, 2014). Özellikle, IFPRI, Etiyopya'da hükümetin kalkınma programını ve ulusal tarım stratejisini geliştirmekte başarı sağlamıştır (Shan, 2015).

IFPRI, 2008 Küresel Gıda Krizinde ortaya koyduğu acil eylem planları ile her kesimi hızlı bir şekilde bir araya getirmeyi ve ortak karar alınmasını sağlamıştır. Ancak, günümüz itibariyle gıda ürünlerdeki fiyat dalgalanması devam etmesi hayal kırıklığına neden olmaktadır. Diğer taraftan, IFPRI'nin öncülük ettiği "Compact2025" hedefi ile birçok kesimi açlığı yok etmek hedefi doğrultusunda bir araya getirmesi, IFPRI'nin küresel tarıma yönelik olumlu katkısı olarak görülebilir (Rayfuse, 2012).

Mark, IFPRI ve CGIAR'ı, çok uluslu şirketlerin taşeronluğunu yapmak ve batılı devletlerin ve çokuluslu gıda ve tarım şirketlerinin ticari acentesi olmakla itham etmektedir (Mark, 2009).

Bouis, IFPRI'nin, Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO)'lu ürünler hakkında “ne savunucusuyuz ne de karşıtız” ifadesinde bulunmasını eleştirmekte, uluslararası araştırma kuruluşunun böyle bir mantığı taşımasını talihsizlik olarak nitelendirmektedir (Bouis, 2011).

3.3.10. IFPRI'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

IFPRI'nin G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (IFPRI, 2015);

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında, IFPRI, her kesimin gıda güvenliğini sağlamak için çalışacağına garanti vermektedir. 2050 yılında dünya nüfusun 9,3 milyarı bulacağı göz önüne alınırca yaklaşık 2,5 milyar insanın gıda güvenliğini de göz önüne alınmasının zorunlu olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle gıda israfı ve kaybı bizlere ciddi bir engel teşkil etmektedir. Yeryüzünü doğal felaketlerden korumaya gayret gösterirken, FLW, adeta bir felaket olarak kendisini göstermiş, küresel açlığı ve besin yetersizliğini daha çok tetiklemiştir. FLW konusunda her geçen gün farkındalık artarken, problemi bertaraf etmek için üzerinde uzlaşılması gereken daha birçok şeyin olduğu kesindir. Terminoloji ve tanımlamalarda ortak bir bilgi havuzu oluşturulmalıdır. “Gıda hasat kayıpları”, “Gıda kaybı”, “Gıda İsrafı” ve “Gıda İsfraf ve Kaybı” örneklerinde olduğu gibi terminoloji farklılık göstermektedir. Problemin ortak nedenini anlaşılmadan konunun doğru biçimde ele alınamayacağı ifade edilmiştir.

Gıda israfı ve kaybının tespitinde kullanılan metotlar da farklılık göstermektedir. Denge tablosunu ortaya çıkaracak ulusal istatistik veri tabanlarını kullanma yaklaşımı, gıda üretimi, israfı ve kaybı ile alakalı doğru sayısal bilgilere ihtiyaç duymaktadır. Eğer, bu doğru sayısal veriler sağlanamaz ise sonuçlarda bölgesel, yöresel ve ulusal düzeyde tutarsızlıkların çıkacağı ortadadır. Mikro yaklaşımlar ise gıda israfı ve kaybının nedenlerine odaklanmaktadır. Mikro yaklaşımlar zaman kaybına ve maliyete neden

olmakla birlikte elde edilen sonuçlarının da kıyaslanması zordur. Öncelikle, tanım ve terminoloji de standart ortaya konulmalıdır. Bu tanım ve terminolojiler gıda zinciri yaklaşımına uygun olmalı, farklılık göstermemelidir. Tüm G20 üyelerinin kabul edeceği ortak bir konsept geliştirilmelidir. Daha sonraki aşama ise farklı ürün grupları için doğru istatistik veri toplamak konusunda ortak işbirliğidir.

IFPRI, “Bizler aynı zamanda gıda israfı ve kaybının gıda değer zincirinin hangi aşamasında olduğunu belirlemeliyiz. Bu da doğal olarak spesifik bir yaklaşım gerektirmektedir. Örneğin, gelişmekte olan ülkelerde, üretimin ilk aşaması olan üretim ve işlemede gıda kaybı israfının tahminine ihtiyaç duyulmaktadır” açıklamasında bulunmuştur.

IFPRI, G20 ailesinin üyeleri olarak, gıda zincirinde verimliliği artıracak önlemlere odaklanmalıyız. Daha iyi depolama ve nakil hizmetlerinin sağlanmasının yanında, daha iyi teknolojik hizmetler için üreticinin krediye ulaşma imkânları desteklenmeli ve daha iyi gıda güvenilirliği sistemleri benimseneceğini ifade etmiştir.

Projeye katkı sunması beklenen tüm paydaşlar belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmacılar, politikacılar, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları bu proje kapsamında önemli paydaşlar olarak göze çarptığı ifade edilmiştir.

IFPRI, FAO ve diğer paydaşlar ile birlikte platformun kurulmasına yönelik çabaları desteklemiştir. FAO ile birlikte gıda israfını ve kaybını ölçmeye ve azaltmaya yönelik bu çalışma için küresel işbirliğini artırmaya yönelik faaliyetlere başlamaktaki isteklerini belirtmiştir. Gıda israfı ve kaybının ölçülmesine yönelik platform, bilgi birikimi sağlayacak, gıda israfını ve kaybının azaltılmasına yönelik tavsiye ve bilgi birikimi oluşmasını sağlayacak ve nihayetinde tüm bu birikimlerin ülke ve bölgelere daha kolay ulaşmasına vesile olacaktır.

IFPRI, gıda israfı ve kaybının boyutlarının ve maliyetinin farkındadır. Bu nedenle, bazı tedbirlerin uygulanması ve önceliklerin belirlenmesi gerekmektedir. Önceliklerin, sürdürülebilir pazar ve ticaretin gelişmesi ve üretimde sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amacını taşıması gerektiğini düşünmektedir.

IFPRI, 2025 yılına kadar yetersiz beslenmeyi ve açlığı yok etmeyi planlayan, Compact2025 girişimini cesur ve iddialı bir program olarak görmektedir. Bu programın, birçok ülkeyi, organizasyonu, sivil toplum kuruluşlarını ve özel sektörü bir araya getireceği belirtilmiştir. IFPRI'nin girişimi olan Combat2025 programı ile bilgi ve inovasyonunu teşviki, CFS gibi komitelere IFPRI'nin yaptığı katkının daha da güçlendirilmesi ve var olan kapasitenin daha da artırılması hedeflendiği ifade edilmiştir.

Doğal felaketler, gıda fiyatlarındaki dalgalanmalar ve sosyal, çevresel ve ekonomik şoklar gıda güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Bu riskler özellikle az gelişmiş ülkelerdeki yoksul üreticileri mağdur etmektedir. IFPRI, bu tür felaketler karşısında atılacak adımın üreticilerin direncinin artırılmasına yönelik girişimler olduğunu düşünmektedir. IFPRI, riskler karşısında üreticilerin bu risklere karşı koyma becerisini artıracak çalışmaları yürüttüğünü açıklamıştır. Bu çalışmalar, ürünlerin sert iklim koşullarına dayanıklılığının artırılması, pestisitlere karşı direncinin geliştirilmesi ve su kıtlığına karşı alternatiflerin geliştirilmesi gibi çalışmaları kapsadığı belirtilmiştir. Özellikle ekonomik, sosyal ve teknolojik anlamda gelişmiş G20 üyesi ülkelerin bu bağlamda bilgi ve tecrübenin yanı sıra teknolojik gelişmeleri de az gelişen ülkeler ile paylaşmasının isabetli olacağını düşünüldüğü ifade edilmiştir.

IFPRI, son yıllarda yaşanan kuraklık, dünyanın çeşitli yerlerinde meydana gelen seller ve küresel ısınmanın neden olacağı etkiler konusunda dikkati çekmek istemektedir. Su ve enerji gibi doğal kaynakların aşırı kullanımı ile çiftçilerin sübvansede edildiğine şahit olmaktadır. Bu enerji kaynaklarının pahalı tahıl, baklagiller ve meyvelerin üretilmesine harcadığını görmektedir. Bu tür politikaların dünyanın 3'te 1'ini etkileyen obeziteye, kaynak israfına ve beslenme dengesizliğine neden olacağını açıktır. IFPRI, G20 üyesi ülkelerin üreticilerini kaynak kullanımına özen gösterecek şekilde politika geliştirmelerini temenni etmektedir. Tüm G20 üyesi ülkelerin, gıda güvenliğini ele alırken iklim değişikliğini göz önünde bulunduracak kararlar almasını temenni etmektedir. Bu bağlamda, IFPRI, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) girişimini ve Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPPC)'nin çalışmalarını desteklediklerini belirtmiştir.

3.4. Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD)

IFAD, Birleşmiş Milletlere bağlı olarak çalışmakta olup, amacı geliştirmekte olan ülkelerde kalkınma projelerine finansman sağlamaktır (Uzun vadeli uygun krediler ve sınırlı miktarda ek hibe destekleri). IFAD aynı zamanda bu amaçlar doğrultusunda ülkesel stratejik planlar hazırlanmasına katkıda bulunduğunu ve tarım projelerinin yürütülmesini sağladığını belirtmektedir (IFAD, 2014).

3.4.1. IFAD'ın Kuruluş Tarihçesi

IFAD, 1974 yılında Dünya Gıda Konferansı'nda alınan karar sonucu kurulmuştur. Konferansın düzenlenme nedeni ise 1970'li yıllarda ortaya çıkan ve özellikle Afrika ülkelerinde etkisini gösteren gıda krizine dayanmaktadır. Bu konferans sonucu geliştirmekte olan ülkelerde gıda güvenliğini sağlamak üzere yürütülecek tarımsal projelerin finansmanını sağlamak görevi IFAD'a verilmiştir.

3.4.2. IFAD'ın Kuruluş Amacı

IFAD amaçlarını aşağıda maddeler halinde belirtmektedir (IFAD, 2015);

- Gelişme yolundaki ülkelerde açlık ve kırsal alanda yoksullukla mücadele için gıda üretiminin artırılması,
- Özellikle yoksul halka yardıma yönelik kırsal kalkınma projelerine düşük faizli ve uzun vadeli kredi sağlanması,
- Yeni iş ve gelir imkânlarının sağlanması,
- Doğal kaynakların korunması ve yönetimi,
- İklim değişikliğine uyumun sağlanması,
- Tarımsal hizmet kalitesinin artırılması ve etkili üretim sistemleri,
- Finansal hizmet olanaklarının artırılması,
- Kırsal gençlik için yeni olanakların oluşturulması olarak sıralanmaktadır.

3.4.3. IFAD'a Üye Ülkeler

Merkezi Roma/İtalya olan IFAD'a 176 ülke üyedir. IFAD, Birleşmiş Milletler üyesi veya Uluslararası Atom Enerji Kurum'u üyesi herhangi bir ülkenin IFAD'a üye olabileceğini belirtmektedir. IFAD, üye ülkeleri 3 kategoriye ayırmıştır. A kategorisinde OECD üyesi ülkeler bulunmakta, B kategorisinde Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) üyesi ülkeler bulunmakta ve C kategorisinde gelişmekte olan ülkeler yer almaktadır. IFAD, ayrıca C kategorisini 3 alt gruba ayırmıştır. C1 alt grubunda Afrika ülkeleri, C2 alt grubunda Asya, Avrupa ve Pasifik ülkeleri ve C3 grubunda Latin Afrika ülkeleri ve Karayipler yer almaktadır. Türkiye, IFAD'a 1982 yılında üye olmuş olup, C2 alt grubunda yer almaktadır (IFAD, 2015).

3.4.4. Yasal Statüsü

IFAD, uluslararası tüzel kişiliği olan, BM sistemine bağlı bir ihtisas kuruluşudur. Hukuki dayanağı IFAD Kurucu Anlaşması'na dayanmaktadır. Anlaşma 30 Kasım 1977'de yürürlüğe girmiş ve fon Aralık 1977'de çalışmalarına başlamıştır. Anlaşma, IFAD'ın yönetim organlarının belirlenmesine, bütçenin oluşturulmasına, faaliyetlerine ve başkanın seçilmesine kadar düzenleme yapmaktadır. Anlaşma 14 maddeden oluşmaktadır (IFAD, 2015).

3.4.5. IFAD'ın Yönetim Organları

İcra Kurulu ve Governörler Konseyi, IFAD'ın iki ana organıdır. IFAD'ın esas karar organı, tüm üye ülkelerin temsil edildiği ve yılda bir toplanan Governörler Konseyi (GK)'dir. GK toplantısına, üye ülke temsilcileri (Governör, Governör Vekili, diğer yetkililer) katılırlar. Ülkemiz IFAD nezdinde Governör olarak Tarım Bakanı, Vekil Governör olarak da Büyükelçi tarafından temsil edilmektedir. Yeni üyeliklerin kabulü, Başkan'ın atanması, daimi üyelik konuları, bütçenin onaylanması, politika, kriter, tüzüklerin kabulü gibi karar almayı gerektiren konularda tüm yetkiler Governörler Konseyi'ne aittir (IFAD, 2015).

IFAD İcra Kurulu, Governörler Konseyi'nden sonra kuruluşun ikinci ana İdari Organıdır. Politika, yıllık idari bütçe, üyelik ve personel konuları ile ilgili, iş planı, proje

onayı, hibe ve eylemleri kabul etme/tavsiye etme/karar verme konularında tam yetkilidir. 18'i seçilen üye ve 18'i de değişen üye olmak üzere 36 üye ülkeden oluşmakta ve üyeler, listeler içinden 3 yıl için belirlenmektedir. İcra Kurulu toplantıları Nisan, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 3 kez gerçekleştirilmektedir. İcra Kurulu toplantılarını IFAD başkanı yönetir (IFAD, 2015).

3.4.6. IFAD'ın Başkanı

IFAD'ın Başkanlığını 2009 yılından beri Nijerya vatandaşı Kanayo F. NWANZE yürütmektedir. Kanayo F. NWANZE, 2013 yılında ikinci kere Guvernörler Konseyi tarafından başkan olarak seçilmiştir. Başkanın atanabilmesi için Guvernörler Konseyi'nde minimum 3 te 2 oy çoğunluğu sağlanmalıdır. IFAD başkanları 4 yıllığına seçilmektedir. Başkan yardımcılığını ise Michel Mordasini üstlenmektedir. IFAD Başkanının görevleri arasında; başkan yardımcısı atamak, Guvernörler Konseyini ve İcra Kurulu toplantılarına başkanlık etmek, bütçeyi denetlemek ve IFAD'ın genel işleyişini yönetmek olarak sıralanmaktadır (IFAD, 2015).

3.4.7. IFAD'ın Bütçesi

Bütçe, IFAD başkanının kontrolünde İcra Kurulu tarafından hazırlanır ve Guvernörler Konseyine sunulur. Bütçenin onay alması için 3'te 2 oy çoğunluğu sağlanmalıdır. IFAD'ın 2015 yılı bütçesi 2,6 milyar \$'dır. IFAD'ın 2014 yılı bütçesi ise 1,9 milyar \$'dır. IFAD, 2015 bütçesinin 1,1 milyar \$'ını tarımsal kredilere, 50 milyon \$'ını hibeye, 1,2 milyar \$'ını ise projelere sağlanan hibe ve geri kalan kısmını ise idari giderlere ayırmıştır. IFAD'ın verdiği tarımsal krediler arasında en büyük payı kırsalda yaşayan halkın değer zincirine entegre olmasına yönelik projelere sağlanan tarımsal kredilerdir (IFAD, 2015).

3.4.8. IFAD'ın Çalışma Dilleri

IFAD'ın yaygın yaptığı diller arasında; İngilizce, Arapça, Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca gelmektedir (IFAD, 2015).

3.4.9. IFAD'ın Personel Yapısı

IFAD personeli, IFAD üyesi ülkeler arasından seçilmektedir. IFAD'ın hâlihazırda 530 personeli bulunmaktadır. Bunların önemli kısmı merkezde görev almaktadır (IFAD, 2015).

3.4.10. Türkiye'nin Örgütle İlişkileri

IFAD, 1982 yılından bu yana ülkemizde toplam 8 proje gerçekleştirmiş olup, ülkemizin kullanımı için onaylanmış kredi tutarı toplamı 142,7 milyon ABD Dolarıdır. IFAD projeleri, kırsal kesimdeki halkın gelir ve yaşam standartlarının yükseltilmesini amaçlamaktadır (Anonim, 2015).

2000 yılından itibaren IFAD'ın ülkemizde yürüttüğü projeler, iştiraki desteklemek ve gelir çeşitlendirmesine odaklanmıştır. IFAD'ın ülkemizde desteklediği projelerden tamamlananlar aşağıdaki gibidir (Anonim, 2015a).

1) Diyarbakır, Batman ve Siirt Kalkınma Projesi (2014): Toplam maliyeti, 36,9 milyon dolardır. IFAD kredisi, 24,1 milyon dolardır.

2) Sivas-Erzincan Kalkınma Projesi (2011): Toplam maliyeti, 30 milyon dolardır. IFAD kredisi, 13,1 milyon dolardır.

3) Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi (1995): Toplam maliyeti, 59,7 milyon dolardır. IFAD kredisi, 20 milyon dolardır.

4) Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi (1990): Toplam maliyeti, 40,5 milyon dolardır. IFAD kredisi, 16,4 milyon dolardır.

5) Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi (1989): Toplam maliyeti, 61,2 milyon dolardır. IFAD kredisi, 19,9 milyon dolardır.

6) Tarım Geliştirme ve Uygulamalı Araştırma Projesi (1984): Toplam maliyeti, 205,9 milyon dolardır. IFAD kredisi, 6,5 milyon dolardır.

7) Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi (1982): Toplam maliyeti, 128 milyon dolardır. IFAD kredisi, 20 milyon dolardır.

Sürmekte olan projeler ise; Ardahan-Kars-Artvin Kalkınma Projesi ve Murat Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesidir (Anonim, 2015a).

3.4.11. IFAD’ın Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

IFAD, kurulduğu tarihten itibaren düşük faiz kredileri ve finansal bağışlar aracılığıyla, ülkelerin gıda güvenliğine, kırsal kalkınmasına, istihdamın oluşmasına ve özellikle kırsal fakirlik ile mücadelesine katkı sağlamaktadır. IFAD verilerine göre, kuruluş tarihinden itibaren, 954 projeye destek verildiğini, bu projelere 14,9 milyar \$ katkı sağlandığını ve projelerden kırsal kesimde yaşayan 430 milyon kişinin faydalandığını görülmektedir (IFAD, 2015).

IFAD, gıda açığının büyük olduğu az gelişmiş ülkelerde gıda üretiminin artırılması, gelişmekte olan ülkelerdeki gıda üretim potansiyelinin genişletilmesi ve bu ülkelerdeki yoksul kesimin beslenme düzeyinin ve hayat şartlarının geliştirilmesi çalışmalarına destek verdiğini açıklamaktadır. IFAD, Binyıl Kalkınma Hedefleri çerçevesinde 2015 yılına kadar dünyadaki açlık ve aşırı yoksulluğu yarı yarıya azaltmayı amaçladığını açıklamıştır (IFAD, 2014). Ancak, Geoffrey, yoksulluğu yarı yarıya azaltmanın pratikte mümkün olmadığını vurgulamıştır. Özellikle kırsal yoksulluğu küresel anlamda %10 oranında azaltmak hedeflendiğinde bile, bu çalışmanın maliyetini bakımından uluslararası kuruluşların maddi gücü ile üstesinden gelebileceği bir çalışma olmadığını vurgulamıştır (Geoffrey, 2013).

IFAD, tüm projelerinin bir şekilde gıda güvenliği ve beslenme ile alakalı olduğunu belirtmektedir. IFAD verilerine göre, son 30 yılda kırsal alanlarda yaşayan 400 milyon yoksul erkek ve kadını desteklediğini, desteklenen projeler sayesinde kırsal halkın gelirinde artış yaşandığını, daha besleyici besin tükettiklerini ve temel ürünlerin üretiminde ciddi artışlar yaşandığını belirtmektedir (IFAD, 2015). Ancak, Pickerin’e göre, IFAD’ın kırsal alanlar ile ilgili verdiği istatistiki bilgiler gerçekçi veriler değildir. Çünkü FAO küresel yoksulluğun 1,5 milyarın üzerine çıktığını ve bu yoksul kesimin ortalama %75’inin kırsal alanlarda yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca makroekonomik gelişmeler de göz önüne alınırsa 400 milyon yoksulun hayat şartlarının düzeldiğine, gıda güvenliğinin sağlandığına ve yoksul kesim sayılamayacaklarına dair tatmin edici kanıt bulunamamaktadır (Pickerin, 2013).

IFAD, gıda güvenliğini sağlamanın en önemli koşulunun özellikle kırsal kesimlerde yoksulluk ile mücadeleden geçtiğini belirtmekte, kırsal kesimlerdeki yoksulluğun bertaraf edilmesi ile tarımsal üretimin daha entegre bir hal alacağını belirtmektedir. Bu nedenle, özellikle Afrika ve Asya'da ki az gelişmiş ülkeler başta olmak birçok ülke de tarımsal projelere destek verdiğini açıklamıştır (IFAD, 2014). Ancak Shan, IFAD'ın kurumsal yapısı, bürokratik yoğunluk ve organizasyon probleminden dolayı kırsal kesimdeki üreticileri fonlama konusunda başarısız olduğunu düşünmektedir (Shan, 2015).

IFAD, FAO, IFPRI, WFP ve CGIAR ile 2030 yılına kadar açlığı yok etmek, gıda güvenliğini sağlamak, beslenme düzeyini iyileştirmek ve sürdürülebilir tarımı hayata geçirebilmek için çalıştıklarını belirtmektedir (IFAD, 2015a).

IFAD, gıda fiyatlarındaki dalgalanmayı da gıda güvenliği için bir tehdit olarak gördüğünü belirtmektedir. Bu fiyat dalgalanmasının önüne geçebilmek için, IFAD aşağıdaki faaliyetlere destek verdiğini açıklamıştır (IFAD, 2015a);

- Küçük üreticilerin daha çok üretmesini sağlayacak projelere kredi ve hibe desteği vermek ve bu projeleri desteklerken sürdürülebilirliği esas almak,
- Hane düzeyinde gıda güvenliğine sağlayacak çalışmalar yapmak,
- Kırsal kesimin gelir düzeyinde artış, temiz suya erişim ve kadınlara gelir sağlamak,
- Küçük üreticilere daha iyi hasat, işleme ve depolama hizmetleri sunarak pazara adapte olmalarını sağlamak,
- Üreticiler için üretim ve fiyat risklerine karşı tedbir almak olarak sıralanmaktadır.

3.4.12. IFAD'ın G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

IFAD'ın G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (IFAD, 2015);

IFAD, milyonlarca küçük ölçekli tarım işletmeleri, aile işletmeleri, kadın ve erkeği finansal sisteme dâhil edebilmenin zaruri olduğuna inanmaktadır. G20 ailesi olarak küçük ölçekli üreticilerden, sürdürülebilirliği sağlayan, tarım ve gıda sistemlerine adapte olabilmüş üretici olmalarını istiyorsak, pazarda rekabet edebilecek güce ulaşmalarının

zaruri olduğunu düşünmektedir. IFAD, bu amaç doğrultusunda ön saflarda olmaktan ve gelişen ülkelerde kırsal finansa destek olmaktan gurur duyduğunu ifade etmektedir.

IFAD, “Dünya ekonomisinin en büyük payını elinde tutan G20 dönem başkanlığını bu yıl Türkiye üstlenmiştir. Uluslararası ekonomiyi destekleyen ve karar alıcı bir forum olarak, 19 ülke ve AB’den oluşan G20, dünya nüfusunun 3 te 2 sini ve toplam küresel GDP’nin %85’ini oluşturmaktadır” şeklinde ifade de bulunmuştur.

IFAD, Geçen yılın sonlarına doğru, G20 Liderleri, gıda sistemlerine yapılan yatırımların artırılması, verimlilikte artış, yeterli beslenme, tarımsal gelirin artırılması ve iş kalitesi vasıtası ile kapsayıcı ekonomik büyümeyi güçlendirmeyi hedefleyen “Gıda Güvenliği ve Beslenme Çerçevesi” ni yayınladığını belirtmiştir. IFAD, G20 tarihinde, ikinci kez düzenlenen Tarım Bakanları Toplantısının çerçeve konusu, tarım sektöründe ve kırsal sektörde sürdürülebilir ve efektif yatırımların nasıl desteklenebileceğini sorgulamaktadır. Bu konunun aynı zamanda, Etiyopya’nın başkenti Adis Ababa’da düzenlenecek olan “Kalkınma Finansmanı Uluslararası Konferansı” için iyi bir örnek teşkil edeceğini belirtmiştir.

IFAD, G20’nin, tamamıyla katalizör rol oynamakta ve tüm ülkelerin tarım ve gıda sistemlerinde yatırımı teşvik edici ortamı oluşturduğunu düşünmektedir. IFAD, bu hedeflerin gerçekleşmesi için teknik destek vermeye devam edeceğini açıklamıştır.

IFAD, kırsal kesimlerde yaşayan halka, yoksulluktan kurtulmak, gıda edinmelerine yardımcı olmak, beslenme olanaklarını iyileştirmek ve dirençlerini artırmak için kaynak aktardığını belirtmiştir. 1978’den beri IFAD, 445 milyon insana hizmet eden projeler için 16,6 milyar \$ bağış ve düşük faizli kredi kullanılmasını sağladığını açıklamıştır.

IFAD, Tarım Piyasaları Bilgi Sistemleri’ni (AMIS) ve Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı (GAFSP)’ın önemini ve rolünün farkında olduğunu belirtmektedir. 2008 yılı itibariyle tarımsal ürün fiyatlarındaki dalgalanmanın, küresel anlamda tarım ve gıda sektörüne verdiği zararlar ortada olduğunu düşünmektedir. IFAD, “2008 yılında gıda fiyatlarında yaşanan artış, ihracat kısıtlamaları ve tarımsal üretimde ki düşüşün maalesef

açlıkla mücadelemizde büyük darbe indirmiştir” şeklinde açıklamada bulunmuştur. IFAD, gıda fiyatlarındaki dalgalanmanın doğrudan gıda güvenliğine olumsuz yönde etki ettiğine, güvensizlik ortamı oluşturarak tarımsal yatırımlara darbe vurduğuna ve özellikle küçük ölçekli üreticiler olmak üzere tüm üreticilerin üretim yapma isteklerine zarar verdiğiğine inanmakta olduğunu belirtmektedir.

IFAD, Tarım ve Gıda Sistemlerine Sorumlu Yatırım İlkelerini desteklemekte, tarım ve gıda sistemlerine daha fazla yatırım yapılabilmesi amacıyla küresel ölçekte tüm yatırımcıları sektöre yönlendirdiğini belirtmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda G20 üyelerinin sosyal, ekonomik, insani, doğal ve fiziksel kapasitelerini yoksulluğa odaklamaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu hedef doğrultusunda, insan merkezli, bütünsel, dinamik, geniş katımlı ve sürdürülebilirliği temel alan yaklaşımın başarı için anahtar önemde olduğu bilinmelidir ifadesinde bulunmuştur.

IFAD, “Gıda kayıpları, gıda zincirinin her aşamasında görülmektedir. Hasatta, pazara nakilde, depolama sürecinde ve nihayetinde tüketim gibi her aşamada insan kullanımı için ayrılmış yılda yaklaşık 1,3 milyar ton gıda kullanılamamaktadır. Bu israf edilen gıdalara yapılan üretim, nakil, depolama ve katma değer maliyetleri de göz önüne alınırsa küresel anlamda büyük bir kaynak israfı ile karşı karşıya kaldığımız kesindir. Gıda israfının azaltılmasına yönelik çalışmanın, yalnızca tüketiciye yönelik bir çalışma ile değil, üretimin her aşamasında gıda kayıplarının olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak yapılması gerektiği ortadadır. Bu bağlamda, IFAD, FLW ile alakalı bir platform kurma çabalarına, gıda kayıpları ve israfın azaltılması ve ölçülmesi amacıyla, FAO ve diğer uluslararası kuruluşlar ile tarımsal bilim ve teknolojileri alanında bilgi ve deneyim paylaşacaktır. IFAD, Türkiye Dönem Başkanlığında ortak bir tanımlama ve ölçüm çerçevesinin sağlanmasına yönelik bilinçlenmeyi takdirle karşılamaktadır” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

IFAD, gıda israfı ve kaybı konusunda, özellikle kadınlara yönelik tarımsal yayım ve eğitim çalışmalarının bu konudaki amaca katkı sağlayabileceğini düşünmektedir. Çünkü özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınlar, tarımsal ürünlerin yetiştirilmesinden hasatına kadar sorumluluğu nispeten diğer gruplara göre daha fazla üstlendiğini ifade etmektedir.

Özel sektör, kalkınma ve fakirlikle mücadelede kilit rol oynamaktadır. G20 vasıtasıyla IFAD, tüm katılımcılara özellikle kırsal kesimde yaşayan yoksul halka sağlanacak kalkınma fırsatlarının artırılması konusunda çağrıda bulunmaktadır. IFAD, tarımsal projeler için düşük faizli kredilerle kalkınma çalışmalarına destek olduğunu belirtmektedir. IFAD, göç, gelir transferi ve kalkınma ile ilgili çalışmalarına istinaden Finansal Erişim için Küresel Ortaklıklar (GPFI) ile çalışma yürüttüğünü ifade etmiştir. IFAD, GPFI çalışmalarına destek vermekte ve tarımsal üreticilerin finansal araçlara erişiminin artırılması için tüm taraflara çağrıda bulunmanın gerekliliğini hissetmekte olduğunu açıklamıştır.

3.5. Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraî Etütler Merkezi (MAYZEM/CIHEAM)

Milletlerarası Akdeniz Yüksek Ziraî Etütler Merkezi (CIHEAM), OECD ve Avrupa Konseyi'nin ortak girişimi ile 21 Mayıs 1962'de 7 güney Avrupa ülkesinin (Fransa, Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya, Türkiye ve Yugoslavya) imzaladığı kurucu anlaşma ile kurulmuştur. Hükümetler arası bir örgüttür (CIHEAM, 2015).

Merkezi kuran 1962 Anlaşması'na göre CIHEAM görevi "Akdeniz ülkeleri arasında hem ekonomik hem teknik anlamda bütünleyici bir eğitim sağlamak ve bu ülkelerde tarım alanında faaliyet gösteren kişiler arasında bir uluslararası işbirliği ruhu geliştirmektir". Bu anlaşmanın 15. maddesine göre Akdeniz'e kıyası bulunan her ülke CIHEAM'e üye olma hakkına sahiptir (Anonymous, 2015).

CIHEAM, Akdeniz ülkelerinde zirai alanda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak uzmanlar yetiştirmeyi, tarımsal kalkınma için diyalog kurmayı, ihtiyaç duyan ülkelere yardım sağlamayı ve Akdeniz bölgesinde gıda üretimi ve güvenliği konularında yeni yaklaşımlar sergileyerek uluslararası işbirliğini geliştirmeyi hedeflemek olduğu kuruluş Anlaşması'nda belirtilmiştir (Anonymous, 2015).

3.5.1. CIHEAM'ın Kuruluş Tarihçesi

CIHEAM'ın kuruluşu, 1959 yılında İspanya'da patlak veren ekonomik krize dayanmaktadır. İspanya bu ekonomik buhrandan kurtulmak amacıyla (European Organization of Economic Cooperation (EOEC) ve International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)'nin yönlendirmeleriyle krizden kurtulmak amacıyla ABD'den yardım ister. Dönemin ABD başkanı Dwight Eisenhower 1959 yılında İspanya ziyaretinde, İspanyol meslektaşına açık pazar politikasına yönelmesini, Avrupa devletleri ve diğer ülkelerle ilişkiler geliştirmesini tavsiye eder. Bu bağlamda İspanya, tarım ve diğer sektörlerde diğer ülkelerle işbirliğine gitmiştir. Ancak İspanya'da tarımda kalifiye tarım mühendisleri olmadığından dolayı olumlu sonuçlar elde edilememiştir. Birçok yabancı ülkede tarımsal konularda çalışan agronomist Don Ramón Esteruelas Akdeniz'de ülkeler arasında tarımsal işbirliğine yönelik Milletlerarası Akdeniz Eğitim Merkezi fikrine kapılması ve 21 Mayıs 1962 tarihinde OECD ve Avrupa Konseyi'nin ortak girişimi ile CIHEAM faaliyete geçmiştir (CIHEAM, 2015).

3.5.2. CIHEAM'ın Yasal Statüsü

CIHEAM kuruluş anlaşmasına dayanır. 21 Mayıs 1962'de Paris'te imzalanmış olup, 3 Şubat 1965'de yürürlüğe girmiştir. Kurucu Anlaşma 17 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler CIHEAM'ın yapısı, organı, bütçesi ve çalışma şekli gibi konularda düzenleme yapmaktadır. Ayrıca CIHEAM'ın mevzuatı eğitim ve işbirliği konularını ele alan ek protokolleri de kapsamaktadır (Anonymous, 2015).

3.5.3. CIHEAM'ın Faaliyetleri

CIHEAM, faaliyetlerini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır (CIHEAM, 2015);

- Yeni bölgesel gerçeklikleri adapte etmek ve kuruluşun Akdeniz işbirliği için misyonunu ve bilgi paylaşımını, kültürler arası diyalogunu ve yarınların çerçevesinde eğitimi harmanlamak,
- Gözlemlene, eğitim ve işbirliği misyonuna devam ederken, her seviyedeki (yerel, ulusal, bölgesel) gıda güvenliği eylemlerini geliştirir ve inovatif eğitim kursları önermek için çaba gösterir ve kurumsal kapasiteyi güçlendirmeye katkıda bulunmak,

- Akdeniz ülkelerini, AMIS'le bağlantılı olacak piyasa bilgi sisteminin kurulmasında desteklemek, G20 gözleme paneliyle yakın işbirliği içerisinde geliştirilmesine katkıda bulunmak, FAO ile işbirliği içinde uzmanlığını kullanarak ülkelerde kapasite oluşturmayı desteklemek,
- Gıda güvenliği üzerine Avrupa-Akdeniz ağının oluşumunu, ülkelerin bu programı izlemeyi isteyecek kamu görevlilerini, uzmanları, girişimcileri ve üretici örgütlerini bir araya getirerek, bilgi paylaşımı ve bölgesel seviyede ortak eylemlerin desteklenmesi,
- Üretici örgütlerinde ve risk yönetiminde iyi uygulamaların paylaşılmasının ve değiş tokuşunun sürdürülmesini sağlamak,
- Tarım ve tarım-gıda sektörlerinde inovasyona katkı sağlayarak kırsal alanda istihdamı ve katma değer yaratılmasını desteklemek şeklinde özetlenmiştir.

3.5.4. CIHEAM'in Üyeleri

Üyeleri arasında kurucu üyeler olan; Fransa, Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya, Türkiye ve Yugoslavya ile sonradan üye olan Tunus (1985), Mısır ve Cezayir (1986), Malta (1989), Fas (1991), Arnavutluk (1992) ve Lübnan'dır (1994). CIHEAM'in hâlihazırda 13 üyesi bulunmaktadır (CIHEAM, 2015).

3.5.5. CIHEAM'in Yönetim Yapısı

Yönetim Kurulu; örgütün idari işleyişinin belirlendiği ve örgütün işleyişi ile faaliyetleri hakkında temel kararların alındığı organ olup, 13 üye ülke tarafından görevlendirilmiş birer temsilciden oluşmaktadır. OECD ve Avrupa Konseyi yetkilileri de Kurul'da danışman statüsünde yer almaktadırlar. FAO, AOAD (Tarımsal Kalkınma için Arap Örgütü) ve Akdeniz Eylem Planı/Mavi Plan temsilcileri ise gözlemci üye statüsünde katılım sağlamaktadırlar (Anonim, 2015).

Yönetim Kurulu genellikle Mayıs ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 2 kere toplanmaktadır. Yönetim Kurulu Başkanı 4 yıllığına üyelerin 3'te 2 çoğunluğuyla seçilmektedir. Başkan'a aynı usule göre aynı süre zarfı için seçilen Başkan Yardımcıları yardım etmektedir (CIHEAM, 2015).

3.5.5.1. Genel Sekreterlik

Paris'teki Genel Sekreterlik CIHEAM'in işleyişi için çok önemli bir bölümdür. Genel Sekreterliğin rolü CIHEAM'in farklı organları arasında eşgüdüm sağlamak ve çalışmaları uygulamaya koymaktır. Genel Sekreter, Yönetim Kurulu tarafından 4 yıllık bir süre için seçilmekte, bu süre 6 yıla kadar uzatılabilmektedir (CIHEAM, 2015).

3.5.5.2. Akdeniz Ziraî Enstitüleri (MAI'ler)

Bari, Hanya, Montpellier ve Zaragoza'daki MAI'ler, MAYZEM'in eğitim, araştırma ve eşgüdüm çalışmalarının çok büyük bir kısmının yapıldığı yerlerdir. Her yıl 300'ü burslu olacak şekilde yaklaşık 400 öğrenci tam zamanlı diploma programlarına katılmakta ve bunların dışında 1000 kadar öğrenci de bu enstitülerde kısa zamanlı eğitimler almaktadırlar.

Ülkemizden de söz konusu eğitimlere katılım sağlanmaktadır (Anonim, 2015).

- Montpellier Ziraî Etütler Enstitüsü (IAMM) daha çok tarım bilimi üzerinde,
- Bari Yüksek Ziraî Etütler Enstitüsü (IAMBAR) sulama üzerinde,
- Zaragoza Yüksek Ziraî Etütler Enstitüsü (IAMZ) Balıkçılık ve Tarım Ekonomisi konularında,
- Hanya Yüksek Ziraî Etütler Enstitüsü (IAMC) ise Tarım Ekonomisi konularında ihtisaslaşmıştır.

Genel Merkezi Paris-Fransa'da bulunan MAYZEM bünyesinde 4 Akdeniz Ziraî Enstitüsü (MAI – Mediterranean Agronomic Institute) bulunmaktadır. Bu MAI'ler (Anonim, 2015);

- Bari-İtalya
- Hanya-Yunanistan
- Montpellier-Fransa
- Zaragoza-İspanya'da bulunmaktadır.

3.5.5.3. Bilimsel Danışma Kurulu

Kurul, Yönetim Kurulu tarafından 4 yıllığına görevlendirilen kişilerden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu tarafından ortaya konulan sorulara yönelik görüş bildirmektedir. 2012 yılında süresi bitene kadar Kurul Başkanlığı görevini Doç. Dr. Masum BURAK yürütmüştür (Anonim, 2015).

3.5.6. Faaliyetler

CIHEAM, Akdeniz Bölgesi'nde tarım, gıda, balıkçılık ve kırsal alanlarda devletler ve tarım ve gıdada söz sahibi aktörlerin çok taraflı işbirliğini geliştirmek misyonuyla farklı alanlarda faaliyetler sürdürdüğünü belirtmektedir. 3 tamamlayıcı görevini (lisans sonrası ihtisas eğitimi, bağlantılı araştırma ve bölgesel fikir alışverişi ortamının kurulması) gerçekleştirmek için kendini, Akdeniz'de tarım, gıda ve kırsal kalkınma alanlarında bir otorite olarak geliştirdiğini belirtmektedir (CIHEAM, 2015).

CIHEAM, insan kaynakları ve kapasite geliştirme konusunda 1962'den beri 30.000 kişiye eğitim hizmeti sağladığını belirtmektedir. Üye devletlerdeki ulusal enstitülerin eğitimlerine temel ve tamamlayıcı nitelikte bir katkı sağladığını, lisansüstü eğitim ve belirli konularda uzmanlaşmak adına eğitimler verdiğini belirtmektedir (CIHEAM, 2015).

CIHEAM eğitimlerinde 4 alana yoğunlaştığını belirtmektedir (CIHEAM, 2015);

- Gıda üretimi ve kalite yönetimi,
- Çevre ve doğal kaynaklar yönetimi,
- Kalkınma ekonomileri, yönetimi ve politikaları,
- Balıkçılık ve tarım

3.5.7. CIHEAM'in Çalışma Dili

CIHEAM'in resmi çalışma dilleri İngilizce ve Fransızcadır (CIHEAM, 2015).

3.5.8. Yönetim Kurulu Başkanı

CIHEAM'in Başkanı, Doç Dr. Masum BURAK 26 Mart 2015 tarihinde ile 12 üye ülkenin oyunu alarak seçilmiştir. Türkiye adına Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Nevzat BİRİŞİK'tir. Genel Sekreter Cosimo Lacirignola'dır (Anonim, 2015).

3.5.9. CIHEAM'in Genel Merkezi

CIHEAM'in Genel Merkezi Paris'tir. Yönetim Kurulu kararıyla Genel Merkezin yeri değişebilmektedir (Anonim, 2015).

3.5.10. CIHEAM'ın Bütçesi

CIHEAM'in 2012 yılı itibariyle bütçesi 17,6 milyon Euro'dur (CIHEAM, 2015).

3.5.11. CIHEAM'in Gıda Güvenliğine İlişkin Rolü ve Etkinliği

CIHEAM'in, Akdeniz ülkeleri arasında özellikle gıda güvenliği konusunda özellikle buğday, pirinç, mısır ve arpa ürünleri üzerine bilimsel çalışmalar gerçekleştirmektedir. Akdeniz ülkelerinin dünya tarımsal üretimi, tüketimi ve ihracatı göz önüne alındığında bu ülkelerdeki gıda güvenliği çalışmaları önem arz etmektedir. CIHEAM'in Akdeniz ülkelerinde araştırma merkezleri vasıtası ile gerçekleştirdiği eğitimlerin önem arz ettiği belirtilmektedir. Birçok uluslararası kuruluşun yaptığı yayınlarda Gıda Krizinden sonra en ciddi ilerlemenin Akdeniz ülkelerinde gerçekleştiği belirtilmekte, CIHEAM'in katkılarının bu ilerlemede büyük katkısı olduğu belirtilmektedir (CIHEAM, 2015).

Mısır'ın, 1950 yıllarında ki tarımsal üretimi yaptığı tüketimi karşılayamamakta, tarımsal verimi düşük seyretmekte ve sulama yapılan tarım alanlarının oranı yetersiz kalmaktaydı. CIHEAM'in, Mısırlı tarım uzmanlarına özellikle sulama konusunda verdiği eğitim sayesinde Mısır'da sulanan tarım alanlarında artış yaşanmış ve ürün veriminin 2 ila 3 kat arasında artış gösterdiği gözlemlenmiştir (Petit ve Hadad, 2015).

CIHEAM üyesi ülkelerin Tarım Bakanları 2 yılda bir toplantı düzenlemektedir. En son Tarım Bakanları toplantısı 2014 yılında Cezayir’de gerçekleştirilmiştir. Bu bakanlar toplantısında ele alınan konular gıda güvenliği ile alakalı olmaktadır (CIHEAM, 2015).

CIHEAM, Uluslararası Mısır ve Buğday Geliştirme Merkezi (CIMMYT) ile yaptığı işbirliği ile başta Orta Asya ve Akdeniz ülkeleri olmak üzere tahıllarda verim artışı sağlamıştır. Özellikle bu işbirliği çalışmalarının sonuçları, çalışma yürüttükleri ülkelerdeki pirinç üretiminin 2 kattan fazla artış göstermesi, az gelişmiş ülkelerde üretilen buğday çeşitlerinin zenginleşmesi ve Suriye’de kuraklığa dayanıklı ve 3 kat verim artışı sağlayan nohut üretilmesi örnek olarak gösterilebilir (Shan, 2015).

CIHEAM, Uluslararası Tarımsal Araştırma Danışma Grubu (CGIAR) ile de yakın işbirliği içerisinde. Bu işbirliği ile gelişmekte olan ülkelere yönelik tarımsal üretim teknikleri eğitimleri düzenlenmekte, CGIAR’ın faaliyet gösteremediği ülkelerde, tarıma yönelik teknik destek verilmekte ve iki organizasyonun araştırma istasyonları özellikle gıda güvenliği konularında yakın işbirliği yürüttüğü belirtilmektedir. CIHEAM’in, CGIAR ve CIMMYT ile geliştirdiği işbirliği ile birçok ülke ve bölgede yerel özellik taşıyan bilimsel araştırmaların bu kolektif çalışma ile birlikte bölgesel ve uluslararası düzeye taşındığı belirtilmektedir (Shan, 2015).

Diğer yandan, dünyada tarım ile ilgili bilimsel çalışmalar konusunda eksikler ve boşluk olduğu belirtilmekte, CIHEAM’in yaptığı çalışmalar ile bu bilimsel boşluğun kapatılmasına katkı sağladığı ve bu katkıyı sağlayan ender kuruluşlardan biri olduğu belirtilmektedir (CIHEAM, 2015).

3.5.12. CIHEAM’in G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

CIHEAM’in G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (CIHEAM, 2015);

Önemli bir kısmının G20 üyesi olduğu, 13 Akdeniz ülkesinden oluşan devletlerarası bir organizasyon olan CIHEAM, eğitim, araştırma ve teknik konular için

personellerini görevlendirmektedir. CIHEAM'in misyonu çözüm odaklı işbirliği ile tarımsal, su ürünleri yetiştiriciliği, gıda güvenliği ve kırsal kalkınma konularında üye devletlerin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek olduğu ifade edilmiştir.

Tarım Bakanlığı toplantısında ele alınan tüm bu konuların aynı zamanda CIHEAM üyesi ülkelerin de ortak sorunu olduğu vurgulanmıştır. Dünya genelinde problem oluşturan gıda sistemleri üzerindeki baskı, Akdeniz Havzası'nda da mevcuttur. Bu problemler; su kıtlığı, tarımsal araziler üzerindeki baskı, nüfus artışı, iklim değişikliği, çevre şartlarına duyarlı küçük ölçekli çiftçilik, ulaşımda aksaklık ve artan tahıl ithalatı ile dış ülkelere bağımlılık belli başlı yüz yüze gelinen problemler olduğu belirtilmiştir.

CIHEAM, gıda güvenliğinin yalnızca lokal üretim miktarında artış ile başarılamayacağını düşünmektedir. Hem istihdam hem de gelir sağlayacak politikalara ihtiyaç duyulmakla birlikte özellikle toplumun kırılgan kesimi için aktif eylemlerde bulunulması gerektiğini belirtmektedir. CIHEAM, "Bu kırılgan kesimin çoğunluğunu oluşturan kırsal kesim halkı, çiftçiler, kadın ve gençler özel öneme ihtiyaç duymaktadır" şeklinde düşüncesini açıklamaktadır.

CIHEAM "Gıda güvenliğinin besin boyutu göz ardı edilmemelidir. Yeterli beslenme, besine erişme hakkının bir parçasıdır. Akdeniz besini, Akdeniz havzasında yaşayan halkın gıda güvenliği için kilit önemdedir. Tarımsal verimliliği artırma, gıda güvenliğini geliştirme ve kırsal alanlarda bütüncül büyümeyi teşvik etmek, Akdeniz Bölgesi için daha iyi bir gelişme ve daha sağlıklı sürdürülebilir kalkınma için önemli birer vasıta"dır" şeklinde düşüncelerini açıklamaktadır.

CIHEAM, Avrupa'ya, Kuzey Afrika'ya ve Orta Doğu ülkelerinin bu problemlerle karşılaşmasından dolayı bu ülkelere yardım edebilmek amacıyla birçok tedbiri uyguladığını belirtmiştir. CIHEAM, bu problemlerin üstesinden gelebilmek için işbirliğinin önemli bir unsur olarak ortaya çıkmasının tüm kesimlerce kabul gördüğünden emin olduğunu açıklamıştır. Eğitim, araştırma, bilim ve teknik projeler CIHEAM'in gıda politikalarının temelini oluşturduğunu belirtmektedir.

Somut network kurmak CIHEAM'ın misyonlarından biri olduğunu düşünmektedir. AMIS'in görevini CIHEAM üye ülkeleri için gerçekleştirmesi planlanan Akdeniz Tarımsal Piyasa Bilgi Ağı (MED-AMIN) Girişimi, 2014 yılında Cezayir'de Tarım Bakanları Toplantısı sonucu ortaya çıktığını belirtilmiştir.

Bölgede bilgi aracı olarak CIHEAM, çok hassas bir konu olan gıda israfı ve kaybını (FLW) 3 köşegenli bir üçgen mantığıyla ele alınması konusunda ikna olduğunu ifade etmektedir. Bunlar;

- Doğal kaynak israfının azaltılmasına olan gereksinim,
- Gıda ürünlerinin israfını azaltılmasına olan gereksinim,
- Bilgi ve tecrübeden istifade edilmesi

CIHEAM, gıda ve kaynak israfını doğru anlayabilmek için, ülkelerin ve üreticilerin bilgi transferini gerçekleştirmeleri gerektiğini düşünmektedir. Tarım ve çevre sektörlerinde kazanılmış tecrübe kullanılmalıdır. CIHEAM, Akdeniz Bölgesinde ortaya çıkan tarımsal ekolojik çözümler, kıt kaynakların idareli kullanımını sağlayacak ve coğrafik kısıtlamaları engel olmaktan çıkaracağını belirtmektedir. CIHEAM, kırsal alan ve tarım çeşitliliğinin Akdeniz Bölgesi'nin zenginliğinin bir parçası olduğuna ikna olduğunu ifade etmiştir. Bu yaklaşım çok kısa bir süre önce İtalya'da açılan Expo Milano çerçevesi kapsamında CIHEAM tarafından uygulanan "Feeding Knowledge" yaklaşımıyla teşvik edildiğini açıklamıştır.

CIHEAM, G20 Tarım Bakanları Toplantısında alınan kararları memnuniyetle karşılamaktadır. CIHEAM'ın 53. Yılı Avrupa ve Akdeniz'i bütünleştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca ortak geleceğin yanı sıra daha iyi bir Akdeniz Bölgesi için güçler birleştirilmeli, bilgi ve tecrübe alışverişi sağlanmalıdır. Bu nedenle CIHEAM, başta FAO ve Avrupa Birliği olmak üzere aynı zamanda OECD, Dünya Bankası ve IFAD ile işbirliğini güçlendirmektedir şeklinde açıklama yapılmıştır.

CIHEAM, tüm bu nedenlerle G20 ülkelere, uluslararası örgütlere ve tüm gruplara daha iyi bir işbirliği çağrısında bulunmaktadır. "Çünkü yalnızca gıda güvenliği değil Akdeniz Havzası'nın da geleceği bu işbirliğine bağlıdır" diyerek görüşlerini belirtmektedir.

3.6. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü olarak da adlandırılan OECD, Demokratik yapılara ve piyasa ekonomisine sahip 34 ülkenin küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek ve bu sürecin fırsatlarından faydalanmak üzere müştereken çalıştıkları bir örgüttür (OECD, 2015).

Örgütün tüzüğe bağlanmış amaçları şunlardır (OECD, 2015);

- Finansal istikrarın eşzamanlı olarak korunduğu üye ülkelerde ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde halkın yaşam standardının iyileştirilmesi, sürekli ve dengeli ekonomik gelişim sağlayan politikaya destek ve yardım, işsizliğin ortadan kaldırılması,
- Ekonomik genişleme politikasının uyandırılması ve sosyo-ekonomik eşgüdümlü gelişmenin desteklenmesi,
- Uluslararası yükümlülükler uygun olarak çok taraflı ve ülkeler arasında ayırım gözetmeyen dünya ticaretinin geliştirilmesine destek verilmesi

3.6.1. OECD'nin Kuruluş Tarihçesi

OECD, 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Sözleşmesi'ne dayanarak, 1961'de kurulmuştur ve savaş yıkıntıları içindeki Avrupa'nın Marshall Planı çerçevesinde yeniden yapılandırılması amacıyla 1948 yılında kurulan Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (OEEC) doğrudan mirasçısıdır. İkinci Dünya Savaşından sonra oluşturulan Batı kuruluşları sisteminin bir parçası olarak ihdas edilmiştir (Anonim, 2015a).

3.6.2. OECD'nin Yasal Statüsü

OECD'nin yasal statüsü; 30 Eylül 1961 OECD'yi oluşturan 14 Aralık 1960 tarihli Konvansiyona dayanmaktadır. Anlaşma, Paris'te yürürlüğe girmiştir. 21 maddelik bu Paris Anlaşması, aynı zamanda OECD'nin mevzuatını ve işleyişini düzenler (Anonymous, 2015).

3.6.3. OECD'ye Üye Devletler

34 üyesi vardır. Türkiye kurucu üyeleri arasında yer almaktadır (Anonim, 2015). Yugoslavya, örgüt faaliyetlerine özel bir statüde iştirak etmektedir. Avrupa Komisyonu 'da örgüt çalışmalarına katılım sağlamaktadır. Kurucu üye ülkeler arasında; Türkiye, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD yer almaktadır (OECD, 2015).

Sonradan katılanlar arasında ise; Japonya, Finlandiya, Avustralya, Yeni Zelanda, Meksika, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Güney Kore, Slovakya, Şili, Estonya, Slovenya ve İsrail yer almaktadır (OECD, 2015).

Çin, Hindistan, Güney Afrika, Endonezya ve Brezilya üye ülkeler olmamasına rağmen örgüt ile yakın işbirliği içindedirler. Avrupa Komisyonu örgüt çalışmalarına katılım sağlamasına rağmen oy hakkı bulunmamaktadır. Rusya, OECD üyeliğine başvuru yapmış ancak Rusya'nın organizasyona üye olma çalışmaları 2014 yılında askıya alınmıştır (OECD, 2015).

OECD'ye kabul edilmekte aranan en önemli kistas, aday üye ülkenin insan haklarına dayalı, çoğulcu demokrasi ve serbest piyasa ekonomisi değer ve ilkelerine sahip olmasıdır (OECD, 2015).

3.6.4. OECD'nin Organizasyon Yapısı ve Bağlı Birimler

1. Ekonomi Direktörlüğü ve Bağlı Birimler; Ekonomik performans OECD'ye üye ülke Hükümetlerinin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomi Direktörlüğü, OECD üyesi ülkelerin dışında seçilmiş bazı üye olmayan ülkelerin ekonomik ve mali gelişmelerini de incelemektedir. Direktörlük, yürüttüğü çalışmalarla yapısal öncelikleri tanımlayan genel bir çerçeve sağlamaktadır (OECD, 2015).

2. Mali ve Kurumsal İşler Direktörlüğü ve Bağlı Birimler; Mali ve Kurumsal İşler Direktörlüğü, ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı geliştirmek, mali istikrarı sağlamak

ve OECD'ye üye olmayan ülkelerin de küresel ekonomiyle bütünleşmesini temin etmek için ekonomik faaliyetleri doğrudan ilgilendiren kamusal politikalarla ilgilenmektedir (Anonim, 2015c).

3. Kamu Yönetimi ve Bölgesel Kalkınma Direktörlüğü ve Bağlı Birimler; İyi ve etkin kamu yönetimi demokrasiyi güçlendirmeye, ekonomik refahı ve sosyal uyumu arttırmaya yardımcı olmaktadır. Kamu Yönetimi ve Bölgesel Kalkınma Direktörlüğü, ülkelerin yönetim sistemleri ve bölgesel politikalarının toplumun gelişen ihtiyaçlarına gereği veçhile cevap vermesini amaçlamaktadır (Anonim, 2015c).

4. Vergi Politikası ve İdaresi Merkezi ve Bağlı Birimler; Vergi Politikası ve İdare Merkezi, vergi politikası ve vergi idaresi dâhil olmak üzere vergilendirmenin tüm alanlarını incelemekte, üye ülkelerde vergi politikasını belirlemekle görevli ulusal birimlere 21. yüzyılın vergi sistemini oluşturmada yardımcı olmaktadır (Anonim, 2015c).

5. İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Yüksek işsizlik, dışlanma ve yoksulluk toplumun yapısını bozan ve ekonomileri çökerten başlıca nedenlerdir. İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Direktörlüğü istihdamı arttırmaya ve sosyal dışlanmayı önlemeye yönelik politika alanlarındaki uygulamalar üzerinde çalışmaktadır (OECD, 2015c).

6. Ticaret ve Tarım Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: “Ticaret Direktörlüğü” ile “Gıda, Tarım ve Balıkçılık Direktörlüğü” şeklinde olan eski idari yapılanma, 1 Aralık 2006 tarihinde bu iki Direktörlüğün birleşmesiyle, yerini “Ticaret ve Tarım Direktörlüğü”ne bırakmıştır (Anonim, 2015c).

Hükümetler, tarımsal üretimi desteklemek için ulusal ve uluslararası pazarlara uzun zamandan beri müdahale etmektedirler. Bu desteğin büyük bölümü, tüketiciler ve vergi mükelleflerine maliyet yüklemekte, ekonomik verimliliği azaltmakta, üretimi ve ticareti olumsuz yönde etkilemekte, ayrıca gelişmekte olan ülkelerde büyümeyi engellerken, çevrenin olumsuz şekilde etkilenmesine neden olabilmektedir (Anonim, 2015c).

Çalışmalar üç temel alanı kapsamaktadır: tarım politikası reformu, tarımsal ticaretin serbestleştirilmesi ve sürdürülebilir tarım ve balıkçılık. Her yıl hazırlanan “OECD Ülkelerindeki Tarım Politikalarına Bakış” ve dönüşümlü olarak yayınlanan “İzleme ve Değerlendirme Raporu” ile “OECD Tarımsal Görünümü” başlıklı yayınlar, politika gelişmeleri ve etkileri konusunda, uluslararası alanda kıyaslamalar yapılmasına da imkan veren, piyasa eğilimlerini ve geliştirilecek politikaların dünya piyasalarında yaratabileceği etkileri ön plana çıkaran önemli bilgi kaynaklarıdır (Anonim, 2015c).

Tarım Komitesi'nin yaptığı çalışmalar; tarımsal yapı ve politika analizleri, tarımsal reformların hazırlanıp uygulanmasına yönelik çalışmaları, dünya piyasalarının takibi konusundaki raporları, arazi varlığı, iklim çeşitliliği ve ürün türleri incelemeleridir (Anonim, 2015c).

Balıkçılık Komitesi ise, balıkçılık kaynaklarının ekosistem temelinde sürdürülebilir işletimi, yönetimi ve planlaması, denetimi ve izlenmesi, bölgesel ve uluslararası işbirliği, balıkçılık kaynaklarının korunması, veri toplama sistemlerinin geliştirilmesi, pazarlamada düzenlemelere gidilmesi, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği alanındaki yapısal eylemler ve teknolojik gelişmeler, balıkçılıkta çalışma koşulları ve güvenliğin geliştirilmesi gibi konuları ele almaktadır. Temel yayını ise Review of Fisheries in OECD Countries'dır (Anonim, 2015c).

7. Girişimcilik, KOBİ ve Mahalli Kalkınma Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Girişimciliği, özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) girişimciliğini teşvik etmek sadece yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin değil sanayileşmiş ülkelerdeki politika yapıcılarının da gündemlerinde önemli yer tutmaktadır (Anonim, 2015c).

8. Bilim, Teknoloji ve Sanayi Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Direktörlük ortaya çıkan bilimsel, teknolojik ve endüstriyel konulardaki Hükümet politikalarını desteklemek için istatistikler toplamakta ve incelemeler yapmaktadır (Anonim, 2015c).

9. Eğitim Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Eğitim Direktörlüğü, kişisel gelişime, sürdürülebilir ekonomik büyümeye ve sosyal uyuma katkıda bulunması amacıyla, üye

ülkelerin kaliteli eğitim imkânları sağlamalarına yardımcı olduğu belirtilmektedir (Anonim, 2015c).

10. Çevre Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Çevre Direktörlüğü'nün, üye ülkelere çevresel sorunları ele alabilmek ve doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetebilmek için gerekli olan etkin, etkili politikaları oluşturmaları ve uygulamalarında yardımcı olduğu belirtilmektedir (Anonim, 2015c).

11. İstatistik direktörlüğü ve bağlı birimler: İstatistik Direktörlüğü tüm OECD birimlerinden istatistikler toplamaktadır. Bu veriler, uluslararası alanda karşılaştırılabilir olması için standart hale getirilmiş olup, kitap olarak ve internet ortamında yayınlanmaktadır (Anonim, 2015c).

12. Kalkınma İşbirliği Direktörlüğü ve Bağlı Birimler: Kalkınma İşbirliği Direktörlüğü (DCD), kalkınma politikaları oluşturulması, eşgüdümün sağlanması ve kalkınmaya yönelik bilişim sistemleri konularında Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) ve OECD'ye bir bütün olarak destek sağlamaktadır. Marshall Planı kapsamındaki kalkınma yardımlarının eşgüdümünü sağlamak amacıyla OECD'den önce kurulmuş olan DAC halen OECD'ye üye 22 ülke ve AB Komisyonu'ndan oluşmakta, aralarında ülkemizin de bulunduğu 8 OECD ülkesi ise çalışmalara gözlemci olarak katılmaktadır (Anonim, 2015c).

13. OECD ve Toplum: OECD, şeffaflığa öncelik verdiğini ve iletişim işbirliğini geliştirme görevini yerine getirirken siyasi kurum ve yetkililer, iş dünyası temsilcileri, akademisyenler, sendika kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, basın-yayın ve kamuoyundan oluşan çok geniş bir yelpazeye erişmeye çalıştığını ve onlardan gelen düşünce ve gözlemleri de dikkate aldığını belirtmektedir (OECD, 2015).

3.6.5. OECD'nin Yönetim Organları ve Karar Alma Mekanizmaları

OECD'nin yönetim organları, 1960 yılında imzalanan Paris Anlaşması ile belirlenmiştir. OECD'nin temel olarak 3 karar alma mekanizması bulunmaktadır. Paris'te yerleşik olan OECD, üyesi olan 34 üye ülkenin talepleri doğrultusunda çalışma ve incelemeler gerçekleştirir. Bu ülkelerin temsilcileri Örgüt'ün görev alanına giren önemli

konuları ele alan Komitelerde bir araya gelir ve bilgi alışverişinde bulunurlar. Karar alma yetkisi ise OECD Konseyi'ne aittir. Kararlar ve uygulanacak politikalar bu müzakereler neticesinde müştereken belirlenmektedir (OECD, 2015).

3.6.5.1. Konsey

Konsey OECD'nin karar alma organıdır. Konsey her üye ülkeden birer temsilci ile Avrupa Komisyonu temsilcisinden oluşmaktadır. Düzenli olarak Daimi Temsilciler düzeyinde toplanan Konsey'de kararlar konsensüsle alınmaktadır. Konsey yılda bir kez, önemli konuları tartışmak ve OECD çalışmalarının önceliklerini belirlemek üzere Bakanlar düzeyinde toplanmaktadır. Konsey tarafından gerçekleştirilmesi kararlaştırılan çalışmaları OECD Sekretaryası Komite çalışmaları çerçevesinde yürütmektedir (OECD, 2015).

3.6.5.2. Komiteler

34 ülkenin temsilcileri, ekonomi, ticaret, bilim, istihdam, eğitim ve mali piyasalar gibi önemli politika alanlarındaki gelişmeleri incelemek için uzmanlaşmış komitelerde bir araya gelmektedirler. Halen Örgüt bünyesinde yaklaşık 250 komite, çalışma grubu ve alt grup bulunmaktadır (OECD, 2015).

Ulusal yönetimlerden her yıl yaklaşık 40.000 kadar üst düzey temsilci Sekretarya tarafından yapılan çalışmaları incelemek, katkıda bulunmak ve yeni çalışmalar önermek üzere OECD'nin komite toplantılarına katılmaktadırlar (OECD, 2015).

3.6.5.3. Sekretarya

Yaklaşık 2500 OECD görevlisi Paris'te komitelerin faaliyetlerine destek olmak üzere çalışmaktadır. Bir düzine kadar Direktörlükte görev alan 700'ü aşkın ekonomist, hukukçu, bilim adamı ve farklı meslekten uzman ise araştırma ve incelemeleri gerçekleştirmektedir (Anonim, 2015a).

Sekretaryanın başkanlığını Genel Sekreter yönetmekte ve kendisine dört Genel Sekreter Yardımcısı destek olmaktadır. Genel Sekreter ulusal temsilcilerle Sekretarya arasındaki temel bağı sağlayan Konsey'e de başkanlık etmektedir (Anonim, 2015a).

Sekretarya çalışanları OECD ülkeleri vatandaşlarıdır ve OECD'deki görevleri süresince ulusal bağlantısı olmayan, uluslararası memur olarak görev yaparlar. Kadroların coğrafi dağılımı için belirlenmiş bir kota sistemi yoktur (Anonim, 2015a).

3.6.6. OECD Genel Sekreteri

OECD'nin günümüz itibariyle Genel Sekreteri Angel Gurría'dır. Angel Gurría, 26 Mayıs 2015 tarihinde Konsey tarafından oybirliği ile seçilmiş olup, görev süresi 2016-2021 yılları arasını kapsamaktadır. Genel Sekreter Konsey tarafından 5 yıllık süre için seçilir. Genel Sekreter'in görevleri arasında; Konseye başkanlık etmek, OECD'yi temsil etmek, Konsey tarafından atanması onaylanmış görevlileri atamak, Konseyin taleplerini yanıtlamak ve bütçeyi Konseye sunmak gibi görevler yer almaktadır (OECD, 2015).

3.6.7. OECD Bütçesi

2015 yılı için, OECD Bütçesi 363 milyon Euro'dur. OECD'nin bütçesi üye ülkelerin katkılarından oluşmaktadır. Ülkelerin bütçeye yıllık katkıları, her üye ekonominin büyüklüğüne ve ödeme gücüne bağlı bir formül üzerinden hesaplanmaktadır. Bütçeye en büyük katkıyı ABD, ardından %21'lik katkı ile Japonya yer almaktadır. OECD, daha etkin bir planlama ve uygulamaya imkân sağlamak üzere, 2003 yılından itibaren iki yıllık bütçe uygulamasına geçmiştir. İki yıllık bütçenin birinci yılı kesin olarak, müteakip yılın bütçesi ise geçici olarak kabul edilmektedir. Bütçe iki kısımdan oluşmaktadır: Part-I, 34 üye ülkenin yıllık zorunlu katkı paylarından oluşmaktadır. Part-II bütçesi ise, ülkelerin kendi istekleri doğrultusunda katıldıkları özel programlardan oluşmaktadır. Ülkeler ana bütçeden finanse edilmeyen bu özel programlara Konsey'in onayıyla gönüllü katkıda bulunabilmektedirler (OECD, 2015).

3.6.8. OECD'nin Resmi Çalışma Dilleri

OECD'nin resmi çalışma dilleri İngilizce ve Fransızcadır (OECD, 2015).

3.6.9. OECD'nin Gıda Güvenliğine İlişkin Rolü ve Etkinliği

OECD, gıda güvenliği konusunda aşağıdaki çalışmaları yürüttüğünü belirtmektedir (OECD, 2015);

- Küresel Gıda Güvenliği ve Besin Yetersizliği konularına OECD üye ülkelerinin yaptığı çalışma üzerine araştırma; Bu araştırmanın amacı, üye ülkelerinin gıda güvenliği konusunda ayırmış olduğu kaynağın yerinde kullanılması, zaman, para ve emek israfının önüne geçilmesini sağlamaktır.
- Gıda Güvenliği İçin Yapılan Yardımların Takibi; OECD belirli aralıklarla, üye ülkelerin ve donör ülke ve organizasyonların başta gıda güvenliği ve diğer konularda yapmış oldukları bağışları yayınlamaktadır. Bu yapılan bağışların; ülke listesi ve bağışların harcandığı alanları göstermektedir.
- Gıda Güvenliği için Yapılan Desteklerin Etki Analizi; OECD, bir araştırma kuruluşu veya bir üniversite gibi çalışarak geliştirdiği Network ve çeşitli istatistiksel metotlarla yapılan yardımlarla gıda üretiminde, gıda zincirinde, tüketimde ve gıda piyasasında ne gibi etkiler doğurduğunu tespit eder ve bu sonuçları kitapçık, broşür ve rapor şeklinde yayımlar.
- Politik Uyumun Sağlanması; OECD, resmi kalkınma yardımlarının ve resmi olmayan kalkınma yardımlarının amacına ulaşabilmesi ve OECD üyesi ülkelerin yapmış oldukları politikaların daha önce gıda güvenliği ile alakalı olarak aldıkları kararlara paralellik teşkil etmesi için üye ülkelere tavsiye niteliğinde kararlar sunmaktadır.
- Diğer Uluslararası Platformlarda Tarımsal Konuları Gündeme Getirmek; OECD, G-8, G-20 ve L'Aquila Food Security Initiative (AFSI) gibi uluslararası organizasyonların gıda güvenliği, gıda fiyat istikrarsızlığı ve tarımsal verimlilik gibi konuları gündemine almaları için girişimlerde bulunmaktadır.

OECD'nin Kalkınma Yardımları Komitesi, gelişen ülkelerin refah standartlarını yakalamasına şu yollarla katkı sağladığını açıklamaktadır (OECD, 2015);

- Gelişen Finans Piyasalarının Yorumlanması; OECD, gıda güvenliği, tarım ve balıkçılık dâhil olmak üzere yapılan yardım ve taahhütlerin miktarını, hangi, ülkenin ne kadar maddi yardım ve taahhütte bulunduğunu, hangi sektörün yardımdan ne kadar pay aldığını ve donör kuruluşların yaptıkları yardım ve taahhütlerin istatistiki bilgilerini tutmanın yanı sıra; bu yardımların dağıtılmasında şeffaflığın sağlanmasını ve etkinliği sağladığını belirtmektedir. İstatistiki bilgilerin yanı sıra değişen makro-ekonomik yapının yansımalarına ilişkin tahmin yürütmekte, bu tahminler sayesinde ülkelerin tedbir almasını amaçlamaktadır.
- OECD, kalkınma programlarını detaylı değerlendirmekte ve bu kalkınma programları konusunda bilirkişilik faaliyetini yürütmektedir. OECD, aynı zamanda işbirliğinin oluşturulması için girişimlerde ve bilgi-tecrübe paylaşımında bulunmaktadır (OECD, 2015).

OECD'nin tarım ve gıda güvenliği konusundaki politikalarına yönelik olumsuz eleştiriler de mevcuttur.

Shan'a göre, tarımın, OECD konuları arasında gerekli dikkati çekemediği uzun yıllardan beri görülmektedir. OECD'nin küresel açlığa karşı mücadelesinde eyleme yönelik bir katkısı görülememektedir. Bunun en iyi örneğini günümüzde yaşanan savaş mağduru insanlar ve mülteciler oluşturmaktadır (Shan, 2014).

Shan, başta ABD olmak üzere çok sayıda AB üyesi ülkenin, GDO'lu ürünleri başta Afrika Kıtası ve LDC ülkeleri olmak üzere birçok ülkeye ihracatını gerçekleştirdiğini öne sürmektedir. Ancak FAO, OECD, WTO ve diğer uluslararası örgütlerin bu konuda sessiz kalmasını manidardır bulmaktadır (Shan, 2015).

Harris'e göre, kuruluş amaçları kalkınma, refah ve işsizliği önüne geçmek olan ILO ve OECD gibi uluslararası örgütlerin gerek tarım gerekse tarım dışı alanlarda artan işsizlik oranı karşısında etkisiz kaldığı görülmektedir. Özellikle genç işsizlik oranının tarım

sektörlerinde yüksek seyretmesi, kırsal alanlarda fakirliği daha da tetikleyeceği gibi gıda güvenliğini olumsuz yönde etkileyeceği açıktır (Harris, 2011).

3.6.10. OECD'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

OECD'nin G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (OECD, 2015);

Sürdürülebilir kalkınmayı, inovasyonu, tarımsal yatırımların uygulanmasını ve geliştirilmesine büyük katkıları olan AMIS ve Acil Eylem Planı'nın da dahil olduğu G20'nin bugüne kadar elde ettiği kazanımlar arasına Tarımsal Risk Yönetimi Platformu (PARM) ile Tropik Tarım Platformu'na (TAP) vermiş olduğu desteklerden dolayı bildiriye dahil edilmesinin isabetli olacağı belirtilmiştir.

OECD, G20 Gıda Güvenliği ve Beslenme (FSN) Çerçevesine İlişkin Uygulama Planı'nda ilerleme kaydedilmesini olumlu karşılamakta, Kalkınma Çalışma Grubu'nun (KÇG) G20 gündemi itibariyle yoksullukla mücadelesini takdirle karşılamaktadır.

OECD, AMIS'in çalışmalarını tarım piyasalarında daha dar bir alanda yürüttüğünü (daha az ürün üzerinde çalışma), önümüzdeki günlerde de AMIS'in bu politikasını değiştirme eğiliminde olmadığını belirtmiştir. Daha stratejik sürdürülebilir küresel gıda arzı ve bilgi sistemi için AMIS'in uzun periyotlu ve daha kapsamlı çalışma yöntemi izlemesi gerekliliğini belirtmiştir.

OECD, "Daha geniş kapsamlı ve organize olmuş pazarlar, ürün piyasalarının daha şeffaf ve daha efektif olmalarına katkıda bulunacaktır. Böylelikle ürünlerin en çok nerde ekonomik ve sürdürülebilir üretiminin yapılacağından, üretiminden işlenmesine ve transferinden tüketimine kadar birçok bilgi elde edilebilir olacaktır. İyi işleyen ve açık pazarlar sürdürülebilir gıda sistemlerinin devamlılığı açısından önem taşımaktadır" şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Hane gıda tüketiminde sürdürülebilirliğin ve verimliliğin önemi büyük olduğu ifade edilmiştir. 2012 yılında G20 toplantısında yapılan talep üzerine, OECD, tarımsal verimliliği artıracak politikaların tespiti üzerine bir çerçeve programı hazırlandığı ve OECD, Avustralya, Brezilya ve Kanada'da pilot çalışma uygulandığı açıklanmıştır. Türkiye ile birlikte bir pilot çalışmaya daha başlandığı belirtilmiştir. Ayrıca, yakın bir zaman için ABD ile pilot çalışmaya başlanılacak olup, Çin ile de bir çalışmanın bu yılsonunda yapılmasını umut edildiği ifade edilmiştir.

CIHEAM, “Verimlilik ile toprağı, suyu ve doğanın sürdürülebilir kullanımını sağlayacak faaliyetler ülkelere göre değişmektedir. Özellikle tarım politikaları belirleyici olmaktadır. Makro ve yapısal politikalar da yapılacak çalışmaları belirleyen etmenlerdir. Bu yüzden her ülke için ayrı çalışma yürütülmesi gerekmektedir” şeklinde düşüncelerini paylaşmıştır.

CIHEAM, üretken, sürdürülebilir ve uzun ömürlü gıda sistemleri, özellikle gelişmekte olan ülkelerin tarım piyasalarında daha fazla özel ve kamu yatırımlarına ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. OECD Tarımsal Yatırım Politikaları Çerçeve Programı (PFIA), tarımsal yatırım yapılması kararlaştırılan ülkelere destek olmakta, FAO Sorumlu Tarımsal Yatırımlar İlkelerini (FAO PRAI) takdir etmektedir. OECD ve FAO, küresel anlamda küçük üreticilerin pazara dahil olmalarını sağlayacak tedarik zincirleri üzerinde çalıştığını ifade etmiştir.

CIHEAM, 2050'de dünya nüfusunun 9,3 milyara ulaşacağı, gelir düzeyine bağlı olarak tüketim deseninin değişeceği ve şehirleşme de göz önüne alındığında, küresel ölçekte üretimin %60 artırılması gerektiğini belirtmiştir. Fakat özellikle su, toprak ve biyoçeşitlilik gibi doğal kaynaklar üzerindeki baskının artışına dikkat çekilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kamu ve özel sektör, gıda zincirinin her bir halkasında yatırıma, yeniliğe, verimliliğin ve etkililiğin artırılmasına ihtiyaç duyacağı belirtilmiştir. Bölgesel ve uluslararası ticaretin, üretim masraflarını, fiyat dalgalanmalarını azaltacağını ve olumsuz hava koşullarının neden olduğu arz-talep dengesindeki belirsizliği en aza indireceği ifade edilmektedir. Markete erişimin önemli ölçüde artış gösterdiği ülkelerde ticaretin verimlilik

artışına ve küresel gıda güvenliğine olumlu etki edeceği belirtilmektedir. Özellikle, ticari sistemi ve üretim desenini bozacak düzenlemelerin azaltılması, pazara erişim imkânlarının artırılması, ihracat desteklerinin kaldırılması ve ihracat kısıtlamaları üzerine düzenlemelerin getirilmesi yatırımı ve verimlilik artışına olumlu etki edeceği ifade edilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki küçük işletme sahiplerinin pazarlara entegrasyonu, araştırma ve geliştirme olanaklarına, verime olumlu etki edecek teknolojik olanaklara erişim konusunda destek verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

CIHEAM, sürdürülebilir büyüme çerçevesinde tarımda verimliliği artıracak pilot çalışmalara odaklanmanın yanı sıra, OECD olarak Tarımda Yatırıma ilişkin politika çerçeve çalışması gibi politika tavsiyelerinden yararlanılması gerektiği şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Bu çerçeve çalışması ile ilgili verimde sürdürülebilirliği sağlayacak yöntemi geliştirmek adına amacıyla çeşitli analizler ve emsal çalışmaların yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

FAO, IFPRI ve OECD gibi uluslararası kuruluşların verimlilik artışını tespit edecek yeni göstergeler üzerinde çalışma yürütmelerini ve G20 için de kontrol programının hayata geçirilmesi önerilmektedir. Bu durumla ilgili olarak MACS'ın bu konu üzerinde çalışma yapmasının uygun olacağı belirtilmektedir.

OECD, gıda israfı ve kaybı (FLW) ile ilgili olarak daha önceki G20 toplantı gündemlerinden farklı olduğunu açıklamıştır. Gıda israfı ve kaybının G20'nin kolektif hedefleri arasında olmasını memnun edici bulduklarını ve bu konuda G20 forumunun küresel arenada liderliği ele alabileceği belirtilmektedir. CIHEAM, gıda israfı ve kayıplarının azaltılmasına ilişkin eylemlerin FSN Çerçevesi Uygulama Planının parçası olarak geliştirme çabalarına devam edilmesini desteklediğini ortaya koymaktadır.

Gıda israfı ve kaybının ekonomik ve sosyal etkilerini ortaya koyacak somut eylemlere yönelik kararların takdirle karşılandığı belirtilmekte olup, gıda israfı ve kaybının ekonomik ve sosyal etkilerinin en doğru biçimde ortaya konulması ve bu kayba neden olan

etmenlerin en iyi şekilde tespit edilmesi amacıyla tüm ülke ve kuruluşların uygun bir metot üzerinde çalışmasının isabetli olacağını belirtmektedir. Bu metodun gıda israfı ve kaybı ile ilgili sayısal verilerin en doğru şekilde belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

OECD, tüm uluslararası kuruluşların gıda israfı ve kaybı (FLW) ile ilgili sahip oldukları verileri paylaşmaları konusunda çağrıda bulunmaktadır.

OECD, Dünya Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) tarafından onaylanan Tarım ve Gıda Sistemlerine İlişkin Sorumlu Yatırıma Yönelik gönüllülük esasına dayalı ilkeleri olumlu karşılamaktadır.

3.7. Dünya Ticaret Örgütü (WTO)

Dünya Ticaret Örgütü, çok taraflı ticaret sisteminin yasal ve kurumsal organıdır. WTO, hükümetlerin iç ticaret yasalarını ve düzenlemelerini nasıl yapacakları hususunda yasal bir çerçeve ortaya koymaktadır ve toplu görüşmeler ve müzakereler yoluyla ülkeler arasında ticari ilişkilerin geliştirildiği bir platformdur (WTO, 2015).

3.7.1. WTO'nun Kuruluş Tarihçesi

WTO, Uruguay Round müzakereleri sonunda, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT)'nin yerini alan 29 ayrı çok taraflı hukuki belgeyi/anlaşmayı ve 25 Bakanlar Bildirisini kapsayan, 15 Nisan 1994 tarihinde Marakeş (Fas)'te imzalanan Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması (Final Act) ile kurulmuştur. Çok taraflı ticaret sisteminin yasal ve kurumsal temeli olan WTO, 1 Ocak 1995 tarihinde resmen faaliyete geçmiştir (WTO, 2015).

WTO'nun kuruluşunu doğru anlayabilmek için GATT'ın kuruluş amacı irdelenmelidir. GATT, uluslararası ticareti, haklar ve sorumluluklar açısından düzenleyen çok taraflı bir anlaşmadır. 1947'de 23 ülke tarafından imzalanan bir anlaşma ile kurulmuştur. 1 Ocak 1948'de de yürürlüğe girmiştir. GATT'ın kuruluş amacı, ithalat üzerinde uygulanan vergileri azaltmak, uluslararası ticaretin önündeki tüm engelleri

kaldırmak ve ticarete ayırıcı uygulamalara son vermek olarak belirlenmiştir (WTO, 2015).

GATT'ın kurulması İkinci Dünya Savaşı ve 1929 Ekonomik Buhranının sonrasına dayanmaktadır. 1929 Bunalımı, 50 milyon insanın işsiz kalmasına, yeryüzündeki toplam üretimin %42 oranında ve dünya ticaretinin de % 65 oranında azalmasına neden olmuştur. 1929 Bunalımının çıkış nedenleri olarak gösterilen nedenlerden biri de, özellikle ABD'nin ve diğer ülkelerin ithalatı engellemek amacıyla gümrük duvarları koyma yoluna gitmesi gösterilmiştir. İthalat kısıtlamaları ve ithalatta uygulanan yüksek tarifeler ticaretin küresel boyutta küçülmesine neden olmuştur (Anonim, 2015a).

3.7.2. WTO'ye Üye Ülkeler

WTO'nun 2015 yılı itibariyle 162 üyesi bulunmaktadır. Seyşeller Cumhuriyeti ve Kazakistan kuruluşu 2015 yılında üye olmuşlardır. Üyelerin bir kısmı GATT üyeliğinden dolayı doğrudan WTO üyesi olurken, bir kısmı sonradan üye olmuştur. Aralarında Afganistan ve Özbekistan'ın da olduğu 22 devlet gözlemci statüsü ile WTO çalışmalarına katılabilmektedir. Ayrıca Dünya Bankası ve IMF de gözlemci statüsü ile WTO toplantılarına katılabilmektedirler. WTO üyesi 34 devlet az gelişmiş ülkeler (LDC) kategorisinde yer almaktadırlar (WTO, 2015).

3.7.3. WTO'nün Faaliyetleri

WTO'nun faaliyetleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (WTO, 2015);

- WTO 'yu meydana getiren çok taraflı ve çoklu ticaret anlaşmalarının uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamak,
- Çok taraflı ticaret müzakerelerinin yürütüldüğü bir forum oluşturmak,
- Ticari uyuşmazlıkların çözümünü sağlamak,
- Üye ülkelerin ulusal ticaret politikalarını izlemek,
- Küresel ekonomik politikayla ilgili diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,
- Gelişme yolundaki ve geçiş sürecindeki ekonomilerin çok taraflı ticaret sistemi ile bütünleşmelerine yardımcı olmak olarak sıralanabilir.

3.7.4. WTO'nun Yasal Statüsü

WTO'nun yasal statüsü 1994 yılında WTO'yu kuran Marrakesh Anlaşması'na dayanmaktadır. Anlaşma 15 Nisan 1994'de imzalanmıştır. 1 Ocak 1995'de yürürlüğe girmiştir. Aynı zamanda bu anlaşma WTO'nun yasal statüsünü oluşturmakta, WTO'nun organlarını anlatmakta ve WTO'nun işleyişi ile ilgili bilgi vermektedir (Anonymous, 2015).

3.7.5. WTO'nun Kurumsal Yapısı ve Organizasyonu

WTO, üyesi olan devletler tarafından yönetilmekte olan bir uluslararası kuruluştur. Örgütte kararların büyük çoğunluğu üye ülkelerin tümünün katılımıyla en az 2 yılda bir toplanan Bakanlar Konferansı'nda alınır. WTO Kurucu Anlaşması'na göre Bakanlar Konferansı'nın düzenlenmediği dönemlerde, Genel Konsey, WTO'nun günlük işleyişine ilişkin her türlü kararı alma yetkisine sahiptir. Genel Konsey, gerektiğinde Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Organı ve Anlaşmazlıkların Halli Organı olarak da toplanabilmektedir. Kararlar oybirliği ilkesine göre alınmaktadır (Anonymous, 2015).

Genel Konsey 4 departmanlı bir yapıya sahiptir. Ticaret ve Çevre Konseyi, Ticaret ve Kalkınma, Bölgesel Ticaret Anlaşmaları, Bütçe ve Finans Yönetimi, Ödemeler Dengesi Komitesi ve çalışma grupları komiteler departmanını oluşturmaktadır. Ticari Mallar Konseyi Departmanı; pazara erişim, tarım, yaptırım tedbirleri, anti dumping uygulamaları, telif hakkı ve ticari yatırım tedbirleri gibi konseylerden oluşmaktadır. Diğer bir departman Fikri Mülkiyet Hakları Konseyi'dir. Genel Konseyin son ayağını ise Ticari Düzenlemeler Konseyi oluşturmaktadır (WTO, 2015).

3.7.6. WTO'nün Bütçesi

WTO Genel Direktörü, tahmini bütçeyi Bütçe ve Finans Yönetimi Komitesi'ne sunmakta, komitenin onayının ardından bütçe, Genel Konseyin onayına sunulmaktadır. Genel Konseyde de 3 te 2 çoğunluk ile kabul edilmektedir. WTO'nun 2014 bütçesi 197 milyon İsviçre Frangıdır. Bütçenin finansmanını üye ülkeleri ticarete aldıkları payın bir formülasyon üzerinden hesaplanması ile ödemektedir. Örneğin, WTO'nun 2014 bütçesinde en büyük payı 131 milyon İsviçre frangı ile personel maaş ve giderleri oluşturmaktadır (WTO, 2015).

3.7.7. WTO'nun Genel Direktörü

WTO'nun günümüz itibarıyla Genel Direktörü Roberto Azevêdo'dur. Genel Direktör, Bakanlar Konferansınca atanmaktadır. Genel Direktörün 4 yardımcısı bulunmaktadır. Misyonları şu şekilde sıralanabilir (Anonymous, 2015);

- WTO Ticari Anlaşmalarını yürütmek
- Ticari anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulması için forum kurmak
- Ticari anlaşmazlıkları incelemek
- Diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak
- Bütçeyi oluşturmak ve gerekli yerlere sunmak
- Sekreteryaya görevlilerini atamak olarak sıralanabilir.

3.7.8. WTO'nun Personel Yapısı

WTO Sekreteryası İsviçre'nin Genova kentinde bulunmaktadır. WTO'da 70 ülkeden 639 personel Sekreteryaya 'de görev almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 4 kişi WTO'da görev yapmaktadır (WTO, 2015).

3.7.9. Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

WTO, gıda güvenliğine en büyük katkılarının tarımsal ürün ticaretinde ihracat kısıtlamaları, ithalat kotaları, tarife, ihracat desteklemeleri ve üretim desenini bozacak politikalara karşı WTO'nun mücadeleci tutumu ve ticareti olabildiğince serbestleştirme politikası gıda güvenliğini sağlamada küresel ölçekte katkı olduğunu ifade etmektedir. WTO'nun imzalanmasında katkı sağladığı Tarım Anlaşması ile gıda güvenliğine yaptığı katkıyı şu şekilde savunmaktadır; Tarım Anlaşması ile az gelişen ülkeler ve gelişmekte olan ülkelere ayrıcalık tanınmıştır. İhracat ve üretim desteklerinde, tarif oranları indirim oranlarında az gelişmekte olan ülkelerin daha az indirim taahhüt etme hakkı tanınması, belirli bir geçiş süresi tanınması ve az gelişmiş ülkelerin tüm bu taahhütlerden muaf olması sürdürülebilir kalkınma açısından açlığın yoğun olduğu ülkeler için ciddi bir katkı olduğu belirtilmektedir (WTO, 2015a).

WTO, gıda güvenliği açısından en büyük tehlikeyi ihracat kısıtlamaları olarak görmekte, bu ihracat kısıtlamalarının ihracatçı ülke tarafından politik baskı unsuru, tehdit

ve cezalandırma aracı olarak kullanmasının önüne geçmeye çalıştıklarını savunmaktadır. Ayrıca tarımsal ürünlerin ihracat kısıtlamalarının domino etkisine neden olması açısından gıda güvenliği için doğrudan tehdit unsuru olarak öne plana çıktığını, bu tehdit unsurunun bertaraf edilmesi için WTO'nün faaliyete geçtiği tarihten itibaren çaba gösterdiği belirtilmektedir (WTO, 2015a).

2008 Küresel Gıda Krizinin ardından Birleşmiş Milletler' in aldığı karar ile çeşitli uluslararası kuruluşların dâhil olduğu gıda krizi için oluşturulan Görev Gücü'ne WTO de dahil olmuştur. WTO'nun, bu Görev Gücü içindeki misyonu; tarımsal ticaretin aksamadan gerçekleşmesi, tarımsal yatırımcılar için güven inşa edilmesi, ihracat kısıtlamalarına fırsat verilmemesi, çiftçinin üretim faaliyetlerine devam ettirilmesinin sağlanması, ticaretin önündeki engeller kaldırılarak tarımsal ürün fiyatlarındaki dalgalanmanın önüne geçilmesi ve üretici ile çıkarlarının gözetilmesi ve herhangi bir tarafın mağdur edilmemesi olarak belirtilmiştir (WTO, 2015a).

Shan'a göre, 2000'li yılların başında gelişmiş ülkelerde tarımsal ürünler üzerinde ihracat kısıtlamaları ve üretim destekleri, tarımsal ürün fiyatlarında düşüşe neden olmuş ve geliri büyük oranda tarımsal ihracata bağlı az gelişmiş ülkeler bu durumdan olumsuz etkilenmesi bir açıdan WTO'nun başarısızlığıdır (Shan, 2014).

Shan'a göre, tarım sübvansiyonlarını azaltma ve ihracat tarifelerinin aşağıya çekilmesi konularında müzakereci tarafların anlaşamaması yüzünden sekteye uğrayan Doha Kalkınma Raundu dünya ticareti için bir fiyasko sayılabilir. 1986 yılında Uruguay Round'u tarımsal ticareti bozan politikaları gündeme getirmek için toplanmış, endüstrileşmiş ülkelerin tarımsal desteklemelerden az gelişmiş ülkeler lehine vazgeçmesi önerilmiş, ancak gelişmiş ülkelerin muhalefeti sonucu tıkanma yaşanmıştır (Shan, 2014).

2000'li yıllarda düşük seyreden gıda fiyatları, 2001 Doha Kalkınma Raundunun başarısızlıkla sonuçlanması üzerine tırmanışa geçmiştir. 2008 yılında yaşanan kuraklığın da eklenmesiyle gıda fiyatları hiç olmadığı kadar artmış, 25 ülke tarımsal ürünlerin ihracatına kısıtlama getirmiştir. İthalatçı ülkeler ise tarifelerini indirmişlerdir. Sonuç olarak güvensiz bir ortam oluşmuş, tarımsal üretim motivasyonu azalmıştır. İhracat kısıtlamaları ile hem gıda güvenliği için olumsuz bir durum oluşmuş hem de WTO anlaşmaları

çiğnenmiştir. Tüm bu durumlar WTO'nun dünya tarımsal ticaretinde ve gıda güvenliğindeki rolü bakımından durumu özetler niteliktedir (Laborde, 2013).

Gelişmekte olan ülkeler arasında sayılan Rusya ve Türkiye ile Hindistan ve Çin'in çiftçilere sağlamış oldukları üretim desteği WTO'nun izin verdiği oranın çok üzerinde seyretmesi, WTO'nun işlevselliğine dair soru işaretleri uyandırmaktadır (Laborde, 2013).

Khor'a (2007) göre, WTO, tarafsız bir organizasyon değildir. Tam aksine, gelişmiş ülkelerin ve çok uluslu şirketlerin çıkarlarını koruyan bir organizasyondur. Khor'un WTO'ya getirdiği başlıca eleştiriler şu şekildedir (Khor, 2007);

- Serbest Ticaretten gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelerin aleyhine olacak şekilde yararlanması,
- Tarım ihracatı yapan gelişmekte olan ülkelerin, tarım dışı mamullerin ihracatında tarife dışı engellerle karşılaşması,
- Anti dumping uygulamalarının gelişmekte olan ülkeler aleyhine işlemesi,
- Birçok gelişmekte olan ülkenin Uruguay Round müzakerelerinde herhangi bir pazarlık gücünün olmaması,
- Gelişmiş ülkelerin halen gelişmekte olan ülkelerin ihraç ürünlerine yüksek tarife uygulaması,

Bhagwati'e göre, Uruguay ve Doha müzakerelerinde, tarımsal ürünler için serbest doğrultusunda pazar ilkesinin uygulanması gelişmekte olan ülkeler az gelişmiş ülkeleri çeşitli baskı araçları ile yönlendirmişlerdir (Bhagwati, 2009).

Avrupa Birliği, Ortak Tarım Politikası gölgesi altında gelişmekte olan ülkeler aleyhine dumping uygulamakla suçlanmaktadır. Çünkü Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (EAGGF), Avrupalı çiftçilere hem birlik içinde hem de birlik dışında garanti fiyat uygulaması ile zararlarını sübvansede etmektedir. Böylelikle, önemli geçim kaynağı tarımsal üretim olan gelişmekte olan ülkelerin üreticileri mağdur olmaktadır. Dumping uygulamaları yüzünden lokal üretime dolayısıyla gıda güvenliğine darbe indirilmektedir. WTO'nun Avrupa Birliği Tarımsal Politikalarına karşı sessiz kaldığı görülmektedir (Laborde, 2013).

3.7.10. WTO'nun G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

WTO'nun G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (WTO, 2015);

WTO, “2012 yılından itibaren gıda fiyatlarındaki düşüş, dünya genelindeki üreticileri olumsuz etkilemektedir. Bu düşüş, G20 üyesi ülkelerin bir kısmını tarımsal üreticilerine daha çok üreticilerin uğradığı zararı telafi etmeleri amacıyla kaynak aktarması ile sonuçlanmaktadır. Hükümetler aynı zamanda üreticilere ödedikleri ihracat desteklerinde de artışa gitmiş, maalesef bu durum hem tarımsal ticari dengeleri bozmakta hem de gıda güvenliği için olumsuz etki oluşturmaktadır. Bu olumsuz durum, en çok gelişmekte olan ülkeleri etkileyecektir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkeler de olduğu gibi çiftçilerini ve üreticilerini destekleyecek ekonomik güçleri bulunmamaktadır. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki küçük üreticilerin hem ürünlerini ihraç edememelerinden dolayı hem de tarımsal ürünlerin yerel piyasaya yönlendirilmesinden dolayı ürün fazlalığının neden olduğu ürün fiyatlarındaki düşüş her kesimce bilinmektedir” şeklinde düşüncelerini ortaya koymuştur.

WTO, özellikle düşük gelirli ülkelerde tarımsal üretimin büyük çoğunluğunu küçük üreticilerin yaptığı göz önüne alınırsa, ticari düzeni bozucu politikaların (ihracat destekleri, tarifeler) düşük gelirli ülkelerde tarımsal üretim motivasyonuna, tarımsal yatırımlara ve tarımsal inovasyona darbe indireceği tüm G20 ülke ve organizasyonları tarafından göz önüne alınması gerektiğini düşünmektedir.

WTO, St Petersburg ve Brisbane G20 Liderler Zirvesi Bildirgelerinde, gıda güvenliği ve sürdürülebilirliğin teşviki amacıyla tarımsal sektöre yatırımların yönlendirilmesi kararları ile süregelen durumun uyuşmadığını düşünmektedir. Türkiye Dönem Başkanlığı'nda Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilirliğin (FSN) tartışılması son derece isabetli karar olmakla birlikte, G20 ülkelerin tahattüt ettiği açlığı yok etmek ve tarımsal yatırımların artırılması tüm G20 üyesi ülke ve organizasyonları başarıya taşıyacağını ifade etmiştir.

WTO, tüm G20 üyesi ülkelere ticareti düzeni bozacak destekleme politikalarından geri adım atmalarını önermektedir. G20 Liderler Zirvesi'nde sonra Nairobi'de 15-18 Aralık tarihlerinde düzenlenecek olan WTO Bakanlar Konferans'ında gündem olarak küçük ekonomilerin adaptasyonu ele alınacağını açıklamıştır. Özellikle küçük tarımsal üreticilerin adaptasyonu konusunda tüm üye ülkelerin yapıcı olmaları temenni edilmektedir. Çünkü küçük tarımsal üretim birimlerinin gıda güvenliği konusundaki rolünü tüm G20 katılımcıları iyi bilindiği belirtilmiştir.

WTO, gıda değer zincirlerinin bütün aşamalarında yatırım, verimliliğin artırılması, istihdam ve gelir oluşturulması ile gıda israfı ve kayıplarının azaltılmasını desteklemekte olduğunu bildirmiştir. Gıda kaybı ve israfın (FLW) tahminlerin çok ötesinde ekonomik, ticari ve sosyal bir kayıp olduğuna kanaat getirilmiştir. WTO, özellikle G20 üyesi olmayan ülkelerin de FLW konusunda bilinçlendirilmesi ve çalışmaya dâhil olmalarının isabetli olacağını düşünmektedir. Gıda israfı ve kaybı konusunda bir teknik platform kurulmasını olumlu karşılamıştır.

WTO, G20'nin özellikle FLW girişimiyle ilgili çaba sarf etmesini takdirle karşıladıklarını belirtmiştir. G20'nin dünyanın en büyük ekonomilerini ve organizasyonlarını bir araya getirdiği göz önüne alınırsa, özellikle 2015 dönem başkanlığında tarımsal konuların ele alınması ayrıca memnun edici bir gelişme olduğu ifade edilmiştir. WTO, bu bağlamda UN, OECD, UNCTAD, FAO, IFAD, IFPRI, World Bank ve IMF gibi uluslararası organizasyonların dahil olduğu gıda güvenliği ile ilgili çalışmalarında tüm organizasyonlarla işbirliğini gerçekleştirmekte ve bilgi alışverişinde bulunduğunu bildirmiştir.

3.8. Dünya Bankası Grubu (WBG)

1944 yılında Uluslararası Para sisteminin esaslarını belirleyen Bretton Woods Anlaşması gereğince Uluslararası Para Fonu (IMF) ve WB kurulmuştur. Bretton Woods Anlaşması'na kısaca değinecek olursak; Dünya savaşının ardından uluslararası ticaretin geliştirilmesi için döviz kurlarına yönelik bir sistem arayışları başlamıştır. Bu kapsamda 01 - 22 Temmuz 1944 tarihinde Bretton Woods'ta (New Hampshire, ABD) toplanan Birleşmiş Milletler Para ve Finans konferansında yeni bir sistem geliştirilerek Uluslararası ticarete

ödemelerde kullanılmak amacı ile “Uluslararası Para Anlaşması” diğer adıyla Bretton Woods Anlaşması imzalanmıştır (WBG, 2015).

3.8.1. Dünya Bankası'nın Kuruluş Tarihçesi

Dünya Bankası, yukarıda da anlatıldığı gibi özellikle II. Dünya Savaşı'nın küresel ekonomide yol açtığı tahribatları gidermek amacıyla, IMF ile birlikte, Temmuz 1944 tarihinde ABD New Hampshire eyaletinin Bretton Woods şehrinde yapılan konferansta oluşturulmuş ve her iki kuruluş 1946 yılında ABD'nin başkenti Washington D.C.' de fiilen çalışmaya başlamıştır. Dünya Bankası ve IMF' in kuruluş aşamasında konferansa katılan 44 ülkenin imzası vardır ve bu ülkeler aynı zamanda bankanın kurucu üyeleri olarak anılmaktadır. WB, 1947 yılında Birleşmiş Milletler'in özerk uzman kuruluşlarından biri olma özelliği kazanmıştır (WBG, 2015).

3.8.2. WBG'un Kuruluş Amacı

Dünya Bankası'nın kuruluş amacını, dünya genelinde yaşam kalitelerini arttırmak, düşük faiz oranları ile kredi imkanı sunmak, gelişmekte olan ülkelere finansal rehberlik sunmak ve fakirliği azaltmak olarak sıralanabilir (WBG, 2015).

3.8.3. WBG'un Yasal Statüsü ve Organları

22 Temmuz 1944 tarihinde Washington D.C.' de Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) adı ve sözleşmesi ile kurulmuştur. IBRD Anlaşması 27 Aralık 1945 tarihinde yürürlüğe girmiştir. IBRD Anlaşması 11 maddeden oluşmaktadır (WBG, 2015).

Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) adıyla kurulan WBG, zaman içinde bir grup haline gelerek Dünya Bankası Grubu (World Bank Group) adını alan kuruluşun bünyesinde beş ana kurum yer almaktadır. Bunlar (WBG, 2015);

- Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA - International Development Association),
- Uluslararası Finans Kurumu (IFC - International Finance Corporation),
- Çoktarafli Yatırımlar Garanti Ajansı (MIGA - Multilateral Investment Guarantee Agency),

- Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID - International Centre for Settlement of Investment Disputes),
- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası olarak sıralanmaktadır.

3.8.4. WBG'a Üye Devletler

Günümüzde dünya devletlerinin 188'i Dünya Bankası üyesidir. Bu ülkelerden 11'i, Banka sermayesinin %55'ine sahiptir. Bir ülkenin Dünya Bankası'na üye olabilmesi için önce IMF'ye üye olması gerekmektedir. IMF üyeliğinden çıkan bir ülkenin Dünya Bankası üyeliği de otomatik olarak düşmektedir. Türkiye kuruma 1947 yılında üye olmuştur. Kişi başına GSMH'ye göre yapılan dört gruplu sınıflandırmada Türkiye 3. grupta yer almakta, böylece 5 yıl geri ödemesiz 17 yıla kadar vadeli kredi kullanabilmektedir. Türkiye'nin sermaye ve oy gücü % 0,5 düzeyindedir (WBG, 2015).

3.8.5. Dünya Bankası'nın Örgüt Yapısı ve Yönetimi

3.8.5.1. Governörler Kurulu

Dünya Bankası Governörler Kurulu, her üye ülke tarafından atanmış bir guvernör ile vekilinden oluşur. Dünya Bankası Governörler Kurulu üyeler arasından bir guvernörü bu kurula başkan olarak seçer. Dünya Bankası Governörler Kurulu, Dünya Bankası'nın karar organı olarak Banka'nın uygulayacağı politikaları belirleyen organdır. Governörler Kurulu olağan hallerde yılda bir kez toplanmaktadır. IMF - Dünya Bankası Yıllık Ortak Genel Kurul Toplantısı nedeniyle Eylül veya Ekim ayı içinde toplanmaktadır (WBG, 2015).

3.8.5.2. İcra Direktörleri Kurulu

İcra Direktörleri Kurulu Banka'nın, genel faaliyetlerini yürütmek ve Governörler Kurulu'nun devrettiği yetkileri kullanmakla yükümlü kuruldur. 5 kurul üyesi, en yüksek sermaye payına sahip 5 üye ülke (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere) tarafından atanmaktadır. Diğer 20 üye diğer üye ülkeler tarafından atanmaktadır (WBG, 2015).

3.8.6. Dünya Bankası Başkanı

Dünya Bankası'nın 12. Dönem başkanı Dr. Jim Yong Kim'dur (WBG, 2015). Dünya Bankası başkanı İcra Direktörleri Kurulu tarafından 5 yıllığına seçilebilmektedir. Dünya Bankası başkanları 2. Kere seçilebilmektedir. Başkan, Governörler Kuruluna katılabilmekle birlikte burada oy hakkı hiç bir şekilde söz konusu değildir. Başkan, Dünya Bankası Grubu personelinin en yüksek düzeydeki amiridir, iki kıdemli yardımcısı (Managing Director) ve bu yardımcılara bağlı kıdemsiz yardımcıları (Vice President) vardır. Başkan, Dünya Bankası'nın bünyesinde yer alan diğer 5 departmanın da başkanıdır (Anounymous, 2015).

Dünya Bankasındaki her icra direktörünün icra direktör vekili, danışmanlar, teknik asistanlar ve yardımcı personelden oluşan bir ofisi vardır. Banka'nın yönetim, tarım, hukuk ve teknik departmanları bulunmaktadır. Teknik departmanlar ülkelerin yer aldığı bölümlerdir. Bir ülkeye kredi açılması söz konusu olduğu zaman inceleme ve değerlendirme üye ülkenin içinde yer aldığı teknik departmandaki uzmanlar aracılığıyla yapılmaktadır. Yönetim ve hukuk departmanları, Banka'nın yönetimine ve hukuki sorunlarına ilişkin çalışmaları yapmakla birlikte, üye ülkeler verilecek kredilerin hukuki durumu ya da Banka'nın uygulayacağı vade, faiz vb gibi hususları tespit çalışmalarını da yapmaktadır (WBG, 2015).

Dünya Bankası'nın 188 ülke de ofisi bulunmaktadır. Dünya Bankasının Türkiye Ofisi Ankara'da faaliyet göstermektedir (WBG, 2015).

3.8.7. WBG'nin Bütçesi

Dünya Bankası'nın bütçesini sermaye ve borçlanma oluşturmaktadır. Her üye ülkenin bir sermaye payı bulunmaktadır. Sermaye payının miktarı, üye ülkenin, Dünya Bankası'ndaki oy gücünü belirlemektedir (WBG, 2015). Dünya Bankası'nın sermaye dışındaki en önemli kaynağı borçlanmadır. Banka'nın yıllık bütçesi hakkında kesin bilgi kamuoyu ile paylaşılmamaktadır.

3.8.8. Dünya Bankası'nın Gıda Güvenliğinde Rolü ve Etkinliği

Dünya Bankası, gıda üretimini ve beslenmeyi artırmak için tarım ve kırsal kalkınmaya yapılan yatırımlar WB'nin öncelikleri arasında yer aldığını belirtmektedir. Ayrıca, çeşitli partnerlerle iklim dostu tarım tekniklerini teşvik eder, ekilebilir arazileri ıslah eder ve tahıllar için depolama siloları inşa ederek gıda güvenliğini sağlamaya çalışmaktadır (WBG, 2015).

2014 yılında Dünya Bankası Grubu'nun tarım sektörüne yapmayı taahhüt ettiği yatırım miktarıdır 8,3 milyar \$ olup, bu yatırımın 1,4 milyar \$'ı Sahra-Altı Afrika'ya yapıldığı belirtilmiştir. 2008 Küresel Gıda Krizi'nden sonra, WB gıda fiyatlarından dolayı oluşabilecek krizlerin önüne geçmek için "Global Food Price Crisis Response Program (Küresel Gıda Fiyatları İzleme Programı (GFRP))" başlatmıştır. GFRP şu ana kadar, 49 ülkede 70 milyon insana 1,6 milyar \$'lık hibe desteği ile ulaştığı belirtilmektedir. Öte yandan, WB, kurduğu Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı'nın (The Global Agriculture and Food Security Program (GAFSP), tarım ve gıda güvenliği stratejilerinde oluşan mali açıkları kapattığını belirtmiştir. GAFSP, fakir ülkelere yönelik 16 adet yatırım ve 21 adet gıda güvenliğini ve kırsal kalkınmayı teşvik edici danışmanlık hizmeti gerçekleştirdiği belirtilmektedir (World Bank, 2015).

WB, gıda güvenliği ile ve özellikle 2008 gıda fiyatlarındaki dalgalanma ile alakalı olarak 40 ülkenin politikalarını yakın takip altına aldığı açıklanmıştır. Dünya Bankası, Orta Doğu ve Afrika Bölgeleri'nde FAO ve IFAD işbirliği içinde olup, Arap Ülkeleri'nde "Gıda Güvenliğini Sağlama" başlığı altında outlook yayınlamaktadır (WBG, 2015a). Diğer bir yayını ise Değişken ve Yüksek Seyreden Dünya Gıda Fiyatları başlıklı yayındır. Öte yandan, WB da diğer kuruluşlar gibi az gelişmiş ülkelere risk yönetimi ve teknik konularda danışmanlık hizmeti vermektedir (WBG, 2015).

Dünya Bankası, CGIAR gibi uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmakta ve "Gıda Güvenliği Platformu'nun kurulması ve bilgi akışına destek olduğunu belirtmektedir. Özellikle 2008 Gıda Krizi'nden sonra, WFP'nin okul yemeği projesi için ciddi oranlarda bağışlarda bulunduğu belirtilmektedir (WBG, 2015a).

Kirk'e göre, Dünya Bankası'nın "Tarım Arazilerinin Yeknesak Büyüklükte Olması" projesinin gıda güvenliğini tehdit eden bir unsurdur. Çünkü bu proje, küçük ölçekte üretim yapan aile çiftliklerini göz önünde bulundurmeyen, onların tarım arazilerini büyük üreticilerin elde etmesi için fırsat oluşturan ve çokuluslu küresel şirketlerin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin tarım topraklarının önemli kısmını tekelinde buldurmaya yarayan adil olmayan bir proje düşüncesidir (Kirk, 2011).

Shan'a göre, Dünya Bankası 1980'li yıllardan itibaren küresel anlamda tarım sektörüne ayırdığı destek miktarını kademeli olarak azaltmaya başlamıştır. Öyle ki 2005'li yıllara gelindiğinde, Dünya Bankası'nın tarım sektörüne ayırdığı kredi ve karşılıksız destek tutarı tüm bütçenin sadece %8'ini oluşturmuştur. Dönemin Dünya Bankası başkanı Paul Wolfowitz, Dünya Bankası'nın tarım sektörünü ihmal ettiğini ve tamamen unuttuğunu kabul etmiştir (Shan, 2015).

WTO, World Bank ve IMF gibi uluslararası kuruluşların, çokuluslu şirketler gibi davranarak tarım sektörünü tekelleştirmeye çalıştıklarına dair iddialar bulunmaktadır. Çünkü dünya tahıl ticaretinin %90'nın sadece 4 şirket tarafından yönetilmesi ve bu şirketlerin bahsi geçen kuruluşlar ile yoğun ekonomik ilişki içinde bulunması örnek gösterilmiştir (Kirk, 2011).

3.8.9. WB'nin G20 Dönem Başkanlığımızda Gıda Güvenliği ile İlgili Yorumları

WBG'un G20 Dönem Başkanlığımızda düzenlenen Tarım Bakanları toplantısında, gıda güvenliği ile ilgili yorum, düşünce, katkı ve önerileri aşağıda belirtilmiştir (WBG, 2015);

WBG'a göre, gıda güvenliği ve beslenme konusunun yanı sıra, yoksulluğu ortadan kaldırması, direncin artırılması ve cinsiyet eşitliğinin de Bakanlar Bildirisi'nde olması gerekmektedir.

Tarım Bakanları Bildirisi'nin 1.maddesi şu şekilde olmalıdır; "G20 Tarım Bakanları olarak, açlığın olmadığı dünyayı hedeflediğimizi taahhüt ediyoruz. 2050'de 9 milyarı bulması beklenen dünya nüfusun besin ihtiyacını karşılamak üzere gıda ihtiyacını

% 60 artırmak için, karşılaştığımız engelleri bertaraf etmek amacıyla birlikte çalışıyoruz. Doğal kaynaklar ve biyoçeşitlilik üzerindeki yoğunlaşan baskılar, iklim değişikliği, gıda israfı ve kaybı konusunda daha çok çalışma sarf etmek zorundayız. Yoksulluğu yok etmek için sürdürülebilir ve elastik gıda sistemleri, büyümenin devamlılığı, gıda zincirinin her aşamasında verimliliğin artırılması, kırsal alanlarda gelirin ve kaliteli iş imkânlarının artırılması gerekliliğini tekrar onaylıyoruz. G20 Liderleri, gıda güvenliği ve beslenmenin başlıca önceliklerimizden biri olduğunun altını çizerek 2014 senesinde G20 Gıda Güvenliği ve Beslenme Çerçevesini onaylamışlardır” şeklinde ifade etmişlerdir.

Bildiride ayrıca, gıda güvenliğinin G20 üyelerinin ve diğer ülkelerin ortak problemi olduğu ve küresel eylemin gerekliliği vurgusu yapılmalıdır. Sorumlu Tarımsal Yatırım (RAI) ilkelerinin geliştirilmesi ve gönüllü olarak uygulanması ve Tarım Alanında Üst Düzey Bilim İnsanları (MACS) yıllık toplantılarıyla inovasyona olan katkısının farkındayız ifadesi yer alması gerektiği yer almıştır. G20 çalışmaları, sürdürülebilir üretimin geliştirilmesine odaklanmalı, ülkelerin inovasyon programına 1,3 milyar \$'lık katkı sağlayan Küresel Gıda Güvenliği Programı (GAFSP)'nın katkılarının belirtilmesi gerektiği bildirilmiştir. Az gelişmiş ülkelerde, tarımsal inovasyonu ve kapasite gelişimini destekleyen Tropik Tarım Platformu'na (TAP) da atıf yapılmasının gerekli olduğu ifade edilmiştir. WBG, bildiride ayrıca tarımda yatırım planlarının uygulanması ile ilgili risk yönetim politikalarının entegre olmasını destekleyen Tarımsal Risk Yönetimi Platformu (PARM)'nu desteklediklerine dair bildiride atıfta bulunulması gerektiğini ifade etmiştir.

Dünya Bankası, FSN çerçevesinin uzun dönemli önceliklerini desteklemekte olduğunu bildirmiştir. Ayrıca FSN çerçevesi kapsamında belirlenen; gıda sistemlerinde sorumlu sürdürülebilir yatırımların artırılması, gıda sektöründe gelirin ve kaliteli istihdamın artırılması ve gıda zincirinin her aşamasındaki sürdürülebilirliğin sağlanması olarak belirlenen 3 amacı tekrar onaylamaktadır. Beslenme, kadın, genç ve küçük çiftçiler bildiride temel hedef noktaları olarak yer alması gerektiğini düşünmektedir.

Gıda zincirinin her aşamasına yatırımların özendirilmesi verimliliği artırmak, yeni iş imkânlarını oluşturmak, gelirin yükselmesini sağlamak ve gıda israfı ve kaybını en aza indirmek için önemli olduğunu düşünmektedir. Dünya Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) tarafından onaylanan Tarım ve Gıda Sistemlerine İlişkin Sorumlu Yatırıma Yönelik

gönüllülük esasına dayalı İlkeleri olumlu karşılamakta olduklarını belirtmiştir. FAO'nun yanı sıra, IFAD, UNCTAD, World Bank Group bu ilkeleri geliştirmeye yönelik çalışma yürütmeli ayrıca bu ilkelerin gelişmekte olan ülkelerin tarım ve gıda sistemlerine uygulanmasına yönelik rehberlik yapması gerektiğini ifade etmiştir.

WBG, günümüz itibariyle açlıkla yüzleşen insanların yanı sıra az gelişmiş ülkelerdeki milyonlarca insanın tüketimi mikro besin öğeleri açısından yetersiz olduğunu düşünmektedir. Besin içeriğini ve kalitesini artıracak çalışmaların da G20 platformu ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Besin içeriğini ve kalitesini artırmak amacıyla G20 üyeleri olarak ülkelerin ulusal plan yapmaları için proje paydaşlarını ve hükümetlere teşvikte bulunulması gerektiğini belirtmiştir.

G20 girişimi olan Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı (GAFSP) vasıtasıyla az gelişmiş ülkelerdeki kırsal kesime yönelik gelir artırıcı çalışmaların yanı sıra üretimde verimliliği artırmak ve yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla WBG, tüm paydaşları ile birlikte çalıştığını ifade etmiştir. GAFSP programı kapsamında son dört yıldır, az gelişmiş ülkelerde gıda güvenliğini sağlama ve üretimde verimliliği artırmak konusu temel olarak ele alındığı belirtilmiştir. GAFSP'nin 2015 gündemi yoksulluğu ortadan kaldırmak ve dayanıklılığı artırmak olacağı açıklanmıştır. GAFSP programının son dört yıldır ciddi ilerlemeler kaydettiği belirtilmiştir.

2030 yoksulluğu ortadan kaldırma hedefine ulaşabilmek doğrultusunda, az gelişmiş ülkelerin tarımsal gelirlerinde % 60 artış sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. 2015 sonrası GAFSP'nin yoksulluğu ortadan kaldırma planını göz önüne alındığında, GAFSP'nin en önemli katkı sağlayan programlardan biri olduğu belirtilmiştir. WBG, yoksulluğu ortadan kaldırmayı, gıda güvenliğini sağlama ve kırsalda gelir artışını sağlamayı hedef alan en iyi programlardan birinin G20 girişimi olan GAFSP'nin olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

G20, dünyanın ekonomik açıdan en güçlü ekonomilerini ve uluslararası birçok organizasyonu bir araya getiren en büyük forumdur. Türkiye G20 2015 Dönem Başkanlığında, çeşitli konularda ve çeşitli bakanlıkları ilgilendiren alanlarda elli adet toplantı düzenlenmiştir. Özellikle Tarım Bakanları Toplantısının G20 tarihinde ikincisinin Türkiye Dönem Başkanlığında düzenlenmiş olması, ülke ve uluslararası kuruluşların hem katılım hem katkı bakımından Tarım Bakanları Toplantısına katılımları, tarımın geleceği için umut vadetmektedir.

Dönem Başkanlığımızda G20 Tarım Bakanları Toplantısının gündemi “Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilir Gıda Sistemlerinin Tesisi Kapsamında Gıda İsrafı ve Kayıpları” olmuştur. Gıda israfı ve kayıpları konusunun Tarım Bakanları düzeyinde ilk defa ele alınmış olması ve genel olarak katılımcı ülke ve organizasyonların gündeme yönelik olumlu eleştirileri dikkat çekicidir. Çünkü 2050 yılında 9 milyarı aşması beklenen dünya nüfusu ve günümüz itibarıyla büyük çoğunluğu kırsal alanlarda yaşayan 795 milyon insanın yetersiz beslendiği göz önüne alınırsa, gıda güvenliği konusunda somut adımların atılması gerektiği açıktır.

Uluslararası kuruluşlar, gıda güvenliği bakımından genel olarak; ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmekte, forumlar oluşturmakta, dünyanın çeşitli yerlerinde gıda yardımıyla bulunmakta, bilimsel araştırmalar ve eğitim faaliyetleri düzenlemekte, doğrudan ve dolaylı olarak gıda güvenliğini etkileyecek altyapı çalışmalarına fon aktarmakta ve gıda güvenliğini geliştirici projeler geliştirdikleri görülmektedir. Örneğin, başta FAO olmak üzere IFPRI ve diğer uluslararası kuruluşların Gıda İsraf ve Kayıplarının Ölçülmesine Yönelik Teknik Platform” kurulmasında gösterdikleri liderlik, uluslararası kuruluşların gerek gıda güvenliği gerekse diğer tarımsal konularda öncü olarak ortaya çıktıklarını göstermektedir.

Uluslararası kuruluşların, G20 Dönem başkanlığımızda vermiş olduğu görüşler genel olarak; gıda israfı ve kayıplarının ölçülmesi ile ilgili Dönem Başkanlığımızda

yapılan girişimden duyulan memnuniyet, FLW' nin gıda zincirinin her aşamasında engellenmesi gerektiği, FLW'nin önüne geçecek eylemleri destekledikleri, işbirliğine hazır oldukları ve gıda zincirinde verimliliği artıracak politikalara odaklanılması gerektiği olmuştur.

Ayrıca kırsal alanlarda yaşayanlar için yoksulluğu azaltacak eylemlere odaklanılması gerektiği, AMIS'in çalışmalarının desteklendiği ve memnuniyet duyulduğu, sürdürülebilirlik kapsamında doğal kaynak kullanımının dikkate alınması gerektiği, iyi işleyen tarımsal ticaretin gıda güvenliğine yapacağı ve tüm tarafların ticareti engelleyici politikaları gözden geçirmesi gerektiği ile ilgili görüşler yer almaktadır.

Ayrıca, her yıl 1,3 milyar ton gıdanın israf edildiği, küresel ölçekte ekstrem yoksulluk sınırının altındaki toplam nüfusun %75'inin kırsal alanlarda yaşadığı, Suriye'de ki savaş nedeniyle milyonlarca Suriyeli mültecilerin gıda ihtiyaçlarına yönelik yanıt veren bir yardım programının uygulanmadığı, gelişmiş ülkelerin dünya tarımsal ihracatın % 65'ini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Tüm bu sayılanlar gıda güvenliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Uluslararası kuruluşların bu sorunların çözümüne odaklanması gerekmektedir.

Uluslararası Kuruluşların tarımsal ürünlerde fiyat değişikliğine karşı aktif bir politikalarının olmadığı görülmemektedir. Küresel Krizlerin ortaya çıkmasını önleyecek uygun araç ve göstergeleri bulunmamaktadır. 2008 Küresel Gıda Krizi bu durumu ispatlar niteliktedir. Kriz patlak verdikten sonra uluslararası kuruluşların işbirliğini ön plana çıkartacak ifadelerle geleceğe yönelik çalışmalarının olacağını belirtmesi üzerinde durulması gereken bir konudur.

Gıda güvenliği ve tarımın yüzleştiği diğer problemler konusunda uluslararası kuruluşların farkındalık oluşturduğu, konuyu platformlara taşıdıkları, önderlik ettikleri ve girişimde buldukları görülmektedir. Bu problemlerin üstesinden gelebilmek için sadece uluslararası kuruluşların gayretinin yeterli olmadığı, tüm devletlerin çaba sarf etmesi gerektiği açıktır. Dönem Başkanlığımızda gerçekleştirilen Tarım Bakanları Toplantısında, uluslararası kuruluşların yönlendirici ve uzlaştırıcı rolü dikkati çekmiştir. Ayrıca G20 ve

G8 gibi platformlarda uluslararası kuruluşların üye devletler gibi oy hakkına sahip olmaları, toplantıda temsil ettikleri tüm ülkeler adına söz sahibi olmaları ve communiqué adı verilen bildiride itiraz haklarının bulunması uluslararası kuruluşlara verilen önemi göstermektedir. Uluslararası Kuruluşların, gösterge, durum tahmin ve benzeri yayınları üretmeye odaklanmaktan çok, az gelişmiş ülkelerde gıda yardımı programları gibi somut çalışmalara yönelmeleri isabetli olacaktır.

KAYNAKÇA

- AMIS. 2015. Web Sitesi: <http://www.amis-outlook.org/> Erişim Tarihi: 09.12.2015
- Anonim. 2015. T.C Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Web Sitesi: <http://www.tarim.gov.tr/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015
- Anonim. 2015a. T.C Dışişleri Bakanlığı, Web Sitesi: <http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015
- Anonim. 2015b. Türkiye G20 Dönem Başkanlığı Adresi, Web Sitesi: <https://www.g20.org/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- Anonim. 2015c. T.C OECD Daimi Temsilciliği, Web Sitesi: <http://www.oecd.dt.mfa.gov.tr/ContactInfo.aspx> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- Anonim. 2015d. T.C Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Web Sitesi: <http://www.tarim.gov.tr/TAGEM> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015
- Anonymous. 2015. UiO: Faculty of Law, Web Sitesi: <http://www.jus.uio.no/english/services/library/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- Anderson, Per Pinstrup, How do governments respond to food price volatility?, UNU-WIDER Publication, 2015, 78-98p., London.
- Archer, Clive. "International Organizations", 4. Baskı, 2014, 32-89p., New York.
- Başlar, Kemal. "Uluslararası Kuruluşlar ve Uluslararası Hukuk Kişiliği", Uluslararası Hukuk ve Politika Cilt 8, Sayı: 30, 2012, 1-23p., İstanbul.
- Bryan, L, McDonald. "Food Security", 2013, 87-138p.,Malden.
- Büşra, Bozoğlu. "Küresel İklim Değişikliğinin Filipinler'deki Faturası", Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği Çalışma Grubu, İklim Bülteni, 2013, İstanbul.
- Carletto, C. "Towards Better Measurement of Household Food Security: Harmonizing Indicators and the Role of Household Surveys", 2. Baskı, 13-18p.
- CGIAR. 2015. Web Sitesi: <http://www.cgiar.org/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- CIHEAM. 2015. Web Sitesi: <http://ciheam.org/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- FAO. 2014. Food Outlook Biannual Report On Global Food Markets May 2014, 23-75p., Rome.
- FAO. 2015. Web Sitesi: <http://www.fao.org/home/en/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015
- FAO. 2015a. Food Outlook Biannual Report On Global Food Markets May 2015, 100-132p., Rome.
- G20 Akreditasyon Sistemi. Web Sitesi:<http://g20.accreditation.org/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015

Haddad, L. "How Should Nutrition Be Positioned in the Post-2015 Agenda?", *Food Policy* 43 (December), 2013, 341-382p., Roma.

Harris, S, Dalley. "New Pathways out of Poverty", 2011, 91-107p., Virginia.

Horton, S., ve Stechkel, H. "Malnutrition: Global Economics Losses Attributable to Malnutrition 1990-2000 and Projects to 2050", 2013, 76-88p., Netherlands.

IFAD. 2015. Web Sitesi: <http://www.ifad.org/> Erişim Tarihi: 13.11-11.12.2015

IFAD. 2015a. The 2015 Annual Report On Results and Impact August 2015, 20-31p., Rome.

IFPRI. 2015. Web Sitesi: <http://www.ifpri.org/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015

ITC. 2015. Web Sitesi: <http://www.intracen.org/> Erişim Tarihi: 09.12.2015

Kirk, Jason, A., "India and the World Bank: The Politics of Aid and Influence", 2011, 114-121p., London

Kıymaz, Taylan, Tarım ve Gıda Ürünleri Fiyatlarında Yaşanan Sorunlar ve Öneriler, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Tarım Dairesi, Haziran 2008, Ankara.

Laborde, Will, Martin., "Agricultural Trade: What Matters in the Doha Round?", 2013, 112-136p., London.

Lawrence, Geoffrey. "Food Security, Nutrition and Sustainability", 2013, 29-58p., London.

Liderler Zirvesi Bildirgesi, "G20 Türkiye Dönem Başkanlığı Liderler Zirvesi Bildirisi", 20. Madde, 2015, s6., Antalya.

Martin, Terry. "The Iron Sherpa: The Darjeeling Himalayan Railway", 2006, 12-85p., Pittsburg.

OECD-FAO, *Agricultural Outlook 2015-2024*, 13-89p., Paris.

OECD. 2015. Web Sitesi: <http://www.oecd.org/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015

Özdem, M, Ali. "2008 Küresel Krizi'nin Konut Talebi ve Değerine Etkileri", Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014, Ankara.

Peter, I, Hajnal. "The G8 System and the G20: Evolution, Role and Documentation", 2013, 14p., Toronto.

Petit, M, Maria, Jose, and Hadad, Fatime. "Sustainable Agricultural Development Challenges and Approaches", 2015, 45-46p., Paris.

Rayfuse, Gail, Rosemary., "The Challenge of Food Security: International Policy and Regulatory Frameworks", 2012, 56-89p., South Wales.

Shan, E, David. “Nutrition, Health, and Economic Performance”, In Encyclopedia of Health Economics, 2014, 44-87p., Elsevier.

Shan, E, David. “The Fighting Against Hunger & Malnutrition: The Role of Food, Agriculture, and Targeted Policies”, Oxford University Press, 2015, 307-470p., New York.

WBG. 2015. Web Sitesi: <http://www.worldbank.org/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015

WFP. 2015. Web Sitesi: <https://www.wfp.org/> Erişim Tarihi: 13.11.2015-11.12.2015

WFP. 2015a. Two minutes on Climate Change and Hunger, July 2015, 17-33p., Rome.

WTO. 2015. Web Sitesi: <https://www.wto.org/> Erişim Tarihi: 27-30.11.2015

WTO. 2015a. The Multilateral Trading System–Past, Present And Future, Brochure, 77-97p., Switzerland.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Soyadı, adı:

Uyruğu:

Doğum tarihi ve yeri:

Medeni hali:

Telefon:

e-posta:

Eğitim Bilgileri:

Lisans:

İş Bilgileri:

Yabancı Dili:

Yayımlar:

Hobiler:

ETİK BEYAN

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

(İmza)

(Adı Soyadı)

(Tarih)

Tez Biçimsel Değerlendirme Formu

	T.C. GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Tez Biçimsel Değerlendirme Formu	
Ad Soyad :		
Tezkonusu :		
Tez Danışmanı:		
Kapak		Evet
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynıdır.	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlıdır.	
3	Kapak formatı kılavuzdaki kapak formatına uygundur.	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiştir.	
Özet/Abstract		
5	Kılavuza uygundur.	
6	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlıdır.	
7	Özet; tek sayfa, tek satır aralığı, tek paragraf kuralına uygun olarak yazılmıştır.	
8	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve danışman(lar) yazılmıştır.	
İçindekiler		
9	Sayfa numaraları tam verilmiştir.	
10	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş ve sıralaması doğrudur.	
11	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler vardır.	
12	Yazım hataları kontrolü yapılmıştır.	
Giriş		
13	Hazırlanan tezin önemini anlatmaktadır.	
14	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyulmuştur.	
Kaynaklar		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapılmıştır.	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmıştır.	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygundur.	
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okunmuş, uyulmuş ve imzalanmıştır.	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiştir.	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiştir.	
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formata uygundur.	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuzdaki formata göre düzenlenmiştir.	
23	Başlıkların yazımı kılavuzdaki başlık formatlarına uygundur.	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygundur.	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygundur.	
26	Tezin son kontrolü tez danışmanı tarafından yapılmıştır.	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Ad Soyad
İmza